

A series of eleven vertical black bars of varying heights, arranged in a row across the top of the page. The bars are of different lengths, with the tallest on the far left and the shortest on the far right.

GODNATHISTORIER BAG TREMMER

- Et kvalitativt studie af børneansvarlige i de danske arresthuse

A series of eleven vertical black bars of varying heights, arranged in a row across the middle of the page. The bars are of different lengths, with the tallest on the far left and the shortest on the far right.

JULIE WEDEL GJELSTRUP

AUGUST 2015

VEJLEDER: MARIANNE SKYTTE

202.233 tegn

ABSTRACT

In 2010 The Danish Prison and Probation Service and The Danish Institute for Human Rights started a two-year project in four Danish prison institutions. One or two staff members were selected to the job as children's officers (Børneansvarlige). Their job was to help the inmates and their children to maintain contact during imprisonment and to counsel the imprisoned parents with questions and dilemmas of being an inmate as well as a parent. Based on the results from these two years the project was introduced in all Danish prisons institutions in 2013 for a period of four years.

This master thesis studies how the project with children's officers is implemented, when the imprisoned parent is in remand custody. The thesis is based on a qualitative study of interviews with the project manager and five children's officers.

The analysis shows that there are a number of difficulties for the children's officers in getting out to the children of imprisoned parents. First of all the strict security means that there are limits to what it is even possible to do, and secondly the children's officers are sometimes met with resistance from both the inmates and from their colleagues. The resistance from the inmates is related to a feeling of shame. When the inmates are in contact with the children's officers they can feel shameful for being a parent as well as an inmate but also for not being able to live up to the children's officers' expectations to the father role. Through emotional labor the children's officers try to understand and grasp the inmates' feelings and needs and they try to change the feeling of shame to a feeling of pride. The children's officers also experience resistance from their colleagues, which is mostly expressed through lack of willingness to be a part of the project and through the children's officers' being aware of not being inconveniencing their colleagues. However, one of the children's officers expresses that some colleagues talk negatively about the project without acknowledgement of these children's special needs.

Furthermore the analysis shows that the children's officers use a high degree of discretion in their work. As street-level-bureaucrats the children's officers have a big impact on how the project is implemented. Their discretion influences what is possible to do, and it is very much their evaluation how much support the inmates are worthy of receiving. When the inmates have supervised visits and their letters are checked the children's officers' discretions are very different from each other and the degree to which the inmates are able to stay in contact with their children varies a lot. In

addition it shows that the children's officers distinguish between whether the inmates are worthy of support. In this case three groups stand out – foreigners, sexual abusers and inmates that don't show (enough) interest for their children. These inmates and thus also their children don't get the same support and the same opportunity to keep in contact with their imprisoned parents.

Finally I find that the primary purpose with this project for the children's officers is to improve the conditions for the children and to support the contact and relationship under remand custody. The children's officers are especially focused on increasing the children's knowledge of their parent's imprisonment. However, the analysis also shows that the children's officers have a personal agenda with the project. Through improved relations with inmates and positive reactions from the children they get positive experience and acknowledgement in their work.

The thesis ends in a conclusion and a discussion. Overall it shows that the project in many ways is implemented alike by the differently child's officers, but the analysis also shows that they do a lot of things very differently and that the implementation depends on who they are and their individual discretions. The analysis makes it obvious that there are a number of dilemmas connected to the project. It is discussed how the children's perspective gets in focus and is handled in the project, and how the project, based on certain norms and values, doesn't overstep the inmates' boundaries and own values. Finally, the project is seen in the current context of The Danish Prison and Probation Service with an increased focus on rehabilitation on one side and increased penal populism on the other.

INDHOLD

1	Indledning	5
----------	-------------------------	----------

2	Problemfelt	7
2.1	Det nye børnesyn	7
2.2	Børns reaktioner på at have en fængslet forælder	8
2.3	Tabuisering	9
2.4	Kontaktens betydning	10
2.5	Varetægtsfængsling – en særlig sårbar periode	11
2.6	Mestring og modstandskraft	11
2.7	Fængslet forælder som risikofaktor på lang sigt	12
2.8	Børns rettigheder når far eller mor er fængslet.....	13
2.9	Det særlige under varetægtsfængsling i Danmark.....	14
2.10	Børneansvarlige – et nyt tiltag i Danmark.....	15

3	Problemformulering	18
3.1	Problemformuleringens relevans.....	18

4	Metode	20
4.1	Et kritisk hermeneutisk perspektiv	20
4.2	En kvalitativ metodisk tilgang.....	21
4.3	Empiri.....	22
4.4	Kontaktetablering.....	22
4.5	Interviewsituationen	23
4.6	Præsentation af informanter.....	23
4.7	Metodiske fravalg	25
4.8	Analysestrategi	26
4.9	Metodekritiske og etiske refleksioner	28

5	Analyse	32
5.1	Delanalyse 1 – Vanskeligheder og forhindringer i ordningen	32
5.1.1	Rammernes betydning.....	32
5.1.2	De indsattes modtagelse af projektet	36
5.1.3	Modstand fra kollegaerne	42
5.1.4	Delkonklusion	46

5.2	Delanalyse 2 – Det faglige skøn.....	48
5.2.1	Det faglige skøn af hvad der er muligt.....	49
5.2.2	Det faglige skøn om inklusion og eksklusion	52
5.2.3	Delkonklusion	66
5.3	Delanalyse 3 – Formål med ordningen.....	68
5.3.1	Børnenes afsavn og livssituation som formål.....	68
5.3.2	De børneansvarlige selv som formål	75
5.3.3	Delkonklusion	77
<hr/>		
6	Perspektiverende konklusion og diskussion.....	79
6.1	Opsamling af delanalyser	79
6.2	Fremtrædende dilemmaer	81
6.3	Fremtrædende kultur og tendenser i Kriminalforsorgen.....	83
<hr/>		
7	Litteraturliste	85
<hr/>		
Bilag	Bilag 1: Interviewguide – Projektleder	
	Bilag 2: Interviewguide – Børneansvarlige	

1 INDLEDNING

4.500 danske børn. Det er antallet, der anslås at have en mor eller far, der er fængslet lige nu. Det svarer til, at 6 % af alle danske børn på et tidspunkt i deres liv oplever, at en eller begge forældre bliver fængslet. Ingen kender dog det præcise tal, da det ikke bliver systematisk registreret, men vi ved dog, at tallene er stigende både nationalt og internationalt. Omkring halvdelen af børnene har boet med den indsatte forælder inden fængslingen. I gennem tiden har disse børn ikke fået meget opmærksomhed, hverken fra det sociale arbejde eller fra forskningens side. De seneste år er der dog gradvist blevet gjort op med det billede, idet både sociale indsatser og forskning på området er stigende (Jakobsen & Smith 2010:28ff; Smith 2014:45f).

Det er ikke længere end 30 år siden, at den sociale forskning for alvor begyndte at have fokus på børn af indsatte. Herefter er det et forskningsfelt, som har været stødt stigende, og særligt siden 2000 er undersøgelser på feltet vokset frem i Europa. I dansk kontekst skal vi ikke længere tilbage end 1999 for at finde den første undersøgelse om børn af fængslede (Jakobsen & Smith 2010:41f; Olsen 2013:23). I 2009 blev der, på baggrund af tidligere forskning, udarbejdet en stor kortlægning om børn af indsattes trivsel på tværs af Europa. Denne viser, at disse børn har dobbelt så stor risiko for at udvise antisocial adfærd og dårligt psykisk helbred sammenlignet med andre børn (Ayre et al. 2013). I Danmark er SFI netop nu i gang med en stor undersøgelse, der igennem interview og spørgeskemaer med børn og deres ikke-indsatte mødre, skal belyse hverdagslivet og trivsel for børn af indsatte. Undersøgelsen forventes at være færdig i januar 2016 (SFI 2015).

Ligesom forskningen vokser, så er der også de seneste år opstået flere frivillige tilbud rettet mod denne målgruppe. I 2004 oprettede Røde Kors samtalegrupper for børn af indsatte og året efter blev den første frivillige organisation på området stiftet ved navn SAVN. Stifterne bag dannede foreningen på baggrund af egne oplevelser med fængsling, hvor de ikke oplevede, at det var muligt at finde relevant støtte nogle steder fra (Ketler & La Cour 2006:10f). I 2014 er AFSAVN kommet til som endnu en frivillig organisation, der støtter børn og pårørende til indsatte (Afsavn 2014).

Det er dog ikke kun de frivillige organisationer, der har fået øjnene op for disse børn – det har de offentlige instanser også, herunder kriminalforsorgen selv. På baggrund af en toårig forsøgsordning blev det i 2012 skrevet ind i Kriminalforsorgens flerårsaftale for 2013-2016, at der i alle danske fængsler og arresthuse skulle udpeges såkaldte børneansvarlige. De børneansvarlige er

medarbejdere, som får tildelt en ekstra funktion ved, at de skal medvirke til at bevare og styrke kontakten mellem indsatte og deres børn (Justitsministeriet 2012:10).

Foruden denne øgede opmærksomhed på disse børn er der, som beskrevet, også flere og flere, der oplever forældrefængsling. Hvor det i 2007 blev anslået til, at der konstant var 4.100 børn, der havde en fængslet forælder, er antallet i dag 4.500. Denne stigning hænger sammen med, at der i Danmark og resten af verdenen er flere og flere, der bliver fængslet. Danmark skiller sig i denne sammenhæng ud ved at have et langt højere antal af varetægtsfængslede i forhold til de lande, som vi normalt sammenligner os med (Norge, Sverige, Finland, Island mv.). Årligt sidder der omkring 6.800 varetægtsfængslet, hvilket svarer til 33 % af det samlede antal indsatte. Danmarks brug af varetægtsfængsling er blevet kritiseret af internationale instanser som FN og Den Europæiske komité til forebyggelse af tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. Her er det særligt det høje antal af langvarige varetægtsfængslinger (over tre måneder) og andelen af varetægtsfængslede med brev- og besøgskontrol, der har stået mål for kritikken (Institut for Menneskerettigheder 2015:16ff).

I lyset af denne tendens med stigende fængslede og en høj andel af varetægtsfængslede i de danske institutioner, samt det øgede fokus på børn af indsatte herunder Kriminalforsorgens nye indsats med børneansvarlige, ønsker jeg med dette speciale at belyse og undersøge følgende problemstilling:

Hvordan bliver tiltaget med børneansvarlige udført i arresthusene?

- *Hvilke vanskeligheder og forhindringer er der for, at de børneansvarlige kan komme børnene til gode?*
- *Hvordan anvender de børneansvarlige faglige skøn?*
- *Hvilke formål tillægger de børneansvarlige indsatsen?*

2 PROBLEMFELT

I det følgende vil jeg uddybe feltet omkring børn af indsatte. Jeg vil belyse de overordnede forskningsresultater med særlig fokus på, hvordan det påvirker børn, når deres forældre er fængslet, men jeg vil også se på hvilken indflydelse, forældrefængsling kan have på længere sigt. Endvidere vil jeg belyse børnenes rettigheder samt se nærmere på det tiltag, som er omdrejningspunktet for dette speciale – Børneansvarlige. Dette afsnit skal være med til at belyse feltet med det formål at sætte problemstillingen ind i den nuværende kontekst på området. Først vil jeg dog se på, hvordan vi ser og forstår børn i dag, da det giver en forståelse for, hvordan der bliver set på børns behov og brug for støtte.

2.1 Det nye børnesyn

Forståelsen af barndommen og synet på børn har ændret sig igennem tiden. Mens børn i dag ses som kompetente aktører i eget liv, blev barndommen tidligere betragtet som blot værende et forstadium til det at blive menneske (voksen). I de tidligere børnesyn, også omtalt som de præsociologiske, var synet på barndommen upåvirket af den sociale kontekst, som barnet lever i, og dermed uden forestilling om en social struktur. I det nye børnesyn betragtes børn i stedet som subjekter med selvstændige interesser, der aktivt kan tage del i samspelet med deres omverden. De er individer med ret til at blive inddraget i forhold, der vedrører deres liv. (James et al. 1999:13ff). Denne udvikling i måden at se børn på afspejler sig i nutidens sociale arbejde, der er kendetegnet ved et stort fokus på at inddrage børn i de forhold, der påvirker deres liv. Ligeledes skinner det igennem i lovgivningen ved den internationale udarbejdelse af Børnekonventionen og den danske ratificering af denne (FN Konventionen om Barnets Rettigheder; Bryderup & Trentel 2013:21ff).

De teoretiske fremstillinger af tidens forskellige børnesyn har medført en diskussion af, om børn skal ses som "becomings" eller som "beings". I forståelsen af børn som "becomings" anses børn som ufærdige mennesker med mangel på rationalitet og kompetencer, hvorfor de skal beskyttes mod involvering og ansvar. Her fokuseres på socialisering gennem træning og tilegnelse af kompetencer mod voksenlivet og dermed fremtidsperspektivet for barnet. I "being" forståelsen er det derimod barnets forståelse af sit eget liv her og nu, der er i centrum, og barnet betragtes som en social aktør med egne holdninger, meninger og handlinger (Jensen 2014:72f). Den engelske forsker Emma Uprichard er en af mange, der har kritiseret denne opdeling, idet hun mener, at børn

altid skal ses som både “becomings” og “beings”. Barndommen er både midlertidig men skal også anerkendes som selvstændig ved at se børn som sociale aktører i eget liv (Uprichard 2008:311). Barnet skal dermed både ses som kompetent med egne værdifulde erfaringer men også som ikke-kompetent på vej mod fremtiden, hvorfor det er udsat og skal beskyttes. Netop denne dobbelthed kan medføre en række dilemmaer for professionelle og andre voksne omkring børn, da det hele tiden kræver en vurdering og en stillingtagen til i hvor høj grad, barnet skal inddrages og i hvor høj grad, det skal beskyttes ud fra et ønske om at forbedre barnets nuværende og fremtidige livssituation. (Jensen 2014:75). Dermed kan der argumenteres for at inddragelse og beskyttelse bliver to sammenhængende elementer i det nye børnesyn. Ph.d. Birgitte Schjær Jensen fremstiller det som, at *“inddragelse og beskyttelse kan betragtes som to sider af samme centrale del i omsorgsvaretagelsen af børn og unge i udsatte positioner”* (Jensen 2014:269).

Det nye barndomssyn bevæger sig således mellem en forståelse af, at barnet skal betragtes som selvstændig aktør samtidig med, at det er i en position med brug for særlig beskyttelse, så inddragelse og involvering sker ud fra det enkelte barns kompetencer og modenhed.

Med dette udgangspunkt i at forstå det nuværende børnesyn er det nu blevet tid til at se på, hvordan børn reagerer på og oplever at have en fængslet forælder.

2.2 Børns reaktioner på at have en fængslet forælder

Børn reagerer selvsagt forskelligt, når de oplever, at en eller begge forældre bliver fængslet. Nogle børn trækker sig ind i sig selv, er grådlabile og/eller har koncentrationsbesvær, mens andre reagerer ved at være udfarende og temperamentsfulde. En del børn udviser fysiske reaktioner som søvnbesvær, mave- eller hovedpine. Det tab af forælder, den nærhed børnene mister, og deres reaktionerne på dette kan sammenlignes med, når børn oplever alvorlig sygdom, dødsfald eller skilsmisse (Jakobsen & Smith 2011:15ff; Christensen 1999:12f). Det, der gør det særligt svært for disse børn, er dels, at fængslingen, som ved eksempelvis dødsfald, ikke er forbundet med faste ritualer, der ofte hjælper mange børn til at komme videre i barske situationer, men det gør det også svært, at det for mange er fyldt med stort tabu at have en fængslet forælder. Det kan ligeledes være svært at finde ud, hvilken plads den fængslede forælder har i familien (Berman et al. 2010:45).

Følelser som ambivalens og skyld præger mange af disse børn. Ambivalens over for på den ene side at holde meget af sin forælder men samtidig tage afstand fra, hvad de har gjort. Skyldfølelse ved på

den ene eller anden måde at opleve at have et medansvar for fængslingen (Jakobsen & Smith 2011:15ff; Christensen 1999:12f).

Børnene påvirkes ligeledes af de praktiske og økonomiske konsekvenser en fængsling medfører. En indtægt forsvinder samtidig med nye udgifter kan opstå, som transport til og fra fængslet (Jakobsen & Smith 2010:100). Den tilbageværende forælder står alene tilbage med de praktiske forhold i hverdagen, hvilket af mange opleves som en udfordring (Berman et al. 2010:25; Christensen 1999:13). Disse problemstillinger gør sig naturligvis primært gældende, hvor der er økonomisk forbindelse og kontakt mellem barnets forældre.

2.3 Tabuisering

For mange børn er det at have en fængslet forælder forbundet med tabuisering på flere forskellige niveauer. Særligt yngre børn oplever, at fængslingen bliver hemmeligholdt, da den fængslede forælder ofte ikke ønsker, at børnene skal kende til det. Fra professionelle og forskere, der har interviewet børnene, er der flere eksempler fra børn, der har fået at vide, at mor eller far er på en lang rejse, eller de arbejder i fængslet, hvorfor de besøger dem der. Denne hemmelighedsholdelse er særlig kendetegnende, når det drejer sig om varetægtsfængsling, da den fængslede ikke ved, hvor længe frihedsberøvelsen vare og ikke ved, om der kommer en dom, og derfor håber på at kunne undgå, at barnet opdager noget (Jakobsen & Smith 2011:20ff; Jakobsen & Smith 2010:114ff; Christensen 1999:54ff).

Herudover oplever mange børn også tabuisering fra den forælder, som ikke er fængslet. Det kan både være ved, at de også tilbageholder informationer for børnene, men kan også være gennem et pres om, at børnene skal holde fængslingen hemmelig for deres kammerater, lærere og andre i deres liv. Generelt viser det sig, at forældrene (både de fængslede og ikke-fængslede) er meget i tvivl om, hvad børnene skal vide og hvornår. Overordnet set får børnene mere at vide, jo ældre de er. Meget forskning tyder dog på, at børnene oftest godt ved, hvad der foregår, og at det er nemmere for børnene at forholde sig til sandheden, da uvidenheden kan føre til unødigt bekymring og angstfyldte forestillinger. Tabuisering betyder således, at børnene i mange tilfælde oplever at være alene med følelserne og tabet af deres forælder. Det kan skabe stor bekymring, usikkerhed og uro, hvis børnene ikke har nogen at tale med og få afkræftet deres bekymringer hos (Jakobsen & Smith 2011:20ff).

Derudover er der børn, som beskriver, en oplevelse af, at omgivelserne kender til, at de har en fængslet forælder, men at ingen taler om det. Ligesom det omvendt for nogle børn medfører mobning og stigmatisering (Jakobsen & Smith 2011:20ff).

2.4 Kontaktens betydning

Noget af det der kan afhjælpe ovenstående problematikker omkring tabuisering er en stabil kontakt med den fængslede forælder (Christensen 1999:12+22). Særligt at besøge den fængslede forælder har stor betydning og kan være med til at berolige børnene og få afkræftet nogle af de forestillinger, de har. Eksempelvis at forældrene er syge, ikke får mad eller ikke har en seng at sove i. Herudover har kontakten og besøgene den umiddelbare virkning, at børnenes tab af forælder mindskes, og at de har mulighed for at dele oplevelser med den fængslede forælder (Jakobsen & Smith 2010:131f).

Besøgene har dog vist sig ikke altid at være problemfri. Særligt er besøgsrummene blevet oplevet negativt fra børnenes side, idet de nogle steder er meget små, kun møbleret med en seng eller sofa og ikke er børnevenlige (Jakobsen & Smith 2010:131ff). Inden for de seneste år har der dog været en positiv udvikling ved reovering af mange besøgsforhold, der har gjort lokalerne mere børnevenlige eksempelvis med legetøj samt etablering af udendørsarealer, hvor familierne kan være sammen. Disse ændringer er primært sket i fængslerne frem for arresthusene. Børnene fortæller herudover om ubehagelige oplevelser med visitering, uforstående og uvenlige fængselsbetjente samt begrænsninger i, hvad de kan foretage sig under besøgene. Ydermere er der børn som oplever, at de ikke har måtte tage medbragte gaver eller skolebøger (for at vise hvad de har lært) med ind. I disse situationer har fængselsbetjentenes adfærd stor betydning for, hvordan børnene oplever de enkelte besøg (Jakobsen & Smith 2010:152ff).

Besøgene er dog for de fleste børn positive, og forskning viser, at det er vigtigt med et hurtigt første besøg. For børn der har overværet anholdelsen kan det være ekstra vigtigt hurtigt at se den fængslede forælder, da det kan være en voldsom oplevelse for børnene, som medfører stor bekymring for forældrenes situation i arresten (Jakobsen & Smith 2010:166+182ff). Et nyt større europæisk studie, der blandt andet bygger på interview med børn, forældre og professionelle i Sverige, Storbritannien, Tyskland og Rumænien, viser, at kontinuerlig kontakt med den fængslede forælder, for størstedelen af børnene var afgørende for deres trivsel og modstandskraft (Ayre et al.

2013:57). Studiet påpeger ligeledes vigtigheden af, at børnene hurtigt besøger den fængslede forælder, så ubehagelige forestillinger kan blive afkræftet (Ayre et al. 2013:72f).

2.5 Varetægtsfængsling – en særlig sårbar periode

Forskning har vist, at varetægtsfængslingen er en særlig svær og sårbar periode for de ramte familier. For nogle er det den sværeste tid af en fængslingsperiode, da det for mange kommer, som et chok, hvorfor både børn og voksne kan være kriseprægede. Ligeledes er der flere restriktioner for den fængslede i den periode, hvilket mindsker mulighederne for kontakt (dette uddybes senere). Herudover er der stor usikkerhed om, hvad der kommer til at ske, og hvornår den fængslede forælder kommer ud. I Danmark kan man højst blive varetægtsfængslet i fire uger af gangen, hvilket betyder, at den fængslede minimum hver fjerde uge skal fremstilles på et retsmøde, hvor det bliver afgjort, om varetægtsfængslingen skal forlænges (Retsplejeloven kap. 70). Disse gentagende forlængelser af varetægtsfængslingen og usikkerhed omkring dom kan være hård for både den fængslede, børnene og deres omsorgsgivere. Usikkerheden medfører som nævnt også, at nogle vælger at tilbageholde information for børnene under varetægtsfængslingen, da de har håb og forventning om at blive løsladt hurtigt og undgå fængselsdom (Jakobsen & Smith 2010:114ff).

2.6 Mestring og modstandskraft

Foruden kontinuerlig kontakt med og besøg hos den fængslede forælder viser den før omtalte europæiske undersøgelse, at for de svenske børn (som i undersøgelsen er mest sammenlignelige med danske) var den primære mestringsstrategi at tale med omsorgspersoner, lærere, venner og frivillige organisationer om det at have en fængslet forælder (Ayre et al. 2013:63). Derudover viste studiet, at jo flere støttemuligheder, der var for børnene jo færre særlige behov, oplevede forældrene, at børnene havde (Ayre et al. 2013:81). Stærke tilknytninger til bedsteforældre og søskende er ligeledes med til at styrke modstandskraften. Særligt de svenske data viste, at børn i ustabile familier havde større problemer ved fængslingen. En vigtig pointe herfra var også, at en stærk tilknytning til forælderen inden fængslingen medfører større risiko for stress og usikkerhed for barnet ved fængslingen (Ayre et al. 2013:55).

2.7 Fængslet forælder som risikofaktor på lang sigt

Foruden forskning omkring, hvilken betydning det har for børnene, imens deres forælder er fængslet, er det ligeledes blevet undersøgt, hvordan børn påvirkes på længere sigt. Undersøgelserne har meget forskellige resultater og konklusioner, og der er mange forskellige meninger omkring evidensniveauet i disse studier. En af de store udfordringer inden for denne forskning har været at påvise, om det er forældrenes fængsling, eller om det er andre forhold i børnenes liv, der har medført sociale problemer og mistrivsel for dem senere i livet. I følge international forskning vokser børn af fængslede nemlig i højere grad end andre børn op i familier med misbrug, psykiske problemer og lav grad af uddannelsesniveau (Jakobsen & Smith 2010:42f).

I 2012 publicerede Cambridge et review og en meta-analyse på baggrund af 40 studie fra Danmark, Sverige, Holland, England, Australien, New Zealand og i særlig grad fra USA. Her konkluderes det, at børn af fængslede har øget risiko for antisocial adfærd, men ikke for psykisk sygdom, misbrug eller lave uddannelsesresultater. Forfatterne mener at have påvist de direkte sammenhænge med fængsling af en forælder og mener, at årsagerne til den øgede risiko for antisocial adfærd kan forklares ud fra, at fængsling ofte medfører stress for børnene og stigmatisering (Farrington et al. 2012:190f).

Dette review bygger som nævnt primært på amerikanske studier, hvilket ikke direkte kan overføres til en dansk kontekst, hvorfor det er vigtigt også at fremhæve de få danske resultater på området. Rikke Fuglsang Olsen har i sin Ph.d. fra 2013 undersøgt børn af fængslede egne kriminalitetsforhold og uddannelsesniveau. På baggrund af registerdata for årgangene 1980-85 finder Olsen, at fængsling af en forælder er med til at opretholde og forstærke i forvejen eksisterende uligheder, samt at det medfører øget risiko for kriminalitet senere i livet og lavere uddannelsesniveau (Olsen 2013:47+59ff). En publikation fra Danmarks statistik stemmer overens med disse fund, idet den viser, at børn, hvis forældre er idømt en betinget eller ubetinget dom, har 2-3 gange større risiko for selv at begå kriminalitet (Danmarks statistik 2002:176).

Omend resultaterne ikke er helt enslydende og evidensniveauet er svingende, så tyder det på, at fængsling af en forælder har en negativ indvirkning på børnenes fremtidige livssituation.

2.8 Børns rettigheder når far eller mor er fængslet

De menneskeretlige perspektiver i forhold til fængsling omhandler primært den fængslede selv og dennes rettigheder. I mindre grad har der været fokuseret på pårørende og børns rettigheder. Det er selvfølgelig også først fremmest væsentligt at sikre rettigheder for den fængslede, men det er først for nyligt, at der er kommet opmærksomhed på, at en fængsling kan krænke andres rettigheder eksempelvis børns. Ofte må børnenes rettigheder derfor tolkes indirekte igennem anden lovgivning, da det ikke er beskrevet direkte (Jakobsen & Smith 2010:33). Igennem Børnekonventionen har børn eksempelvis en række rettigheder, som kan sættes i relation til fængsling af en forælder.

“I alle foranstaltninger vedrørende børn, hvad enten disse udøves af offentlige eller private institutioner for socialt velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer, skal barnets tarv komme i første række.” – Børnekonventionen art. 3

Denne artikel er af FN's børnekomite tolket som, at der ved domsfældelse og fastsættelse af straf skal tages hensyn til børnenes situation. Børnerådet i Danmark har ligeledes anbefalet, at børns opvækstforhold bør være en vigtig faktor, når der tages stilling til afsoningsform (Jakobsen & Smith 2010:98).

Børnekonventionen fastslår endvidere i artikel 9, at børn som er adskilte fra deres forældre skal have mulighed for at opretholde regelmæssig personlig forbindelse og kontakt med dem (Børnekonventionen art. 9.3). For børn af fængslede omhandler dette således både retten til besøg men også til telefon- og brevkontakt. Heri ligger også, at afsoningsstedet ikke bør ligge for langt fra den fængslede familie. Børnekomiteen har i forlængelse af dette anbefalet, at børn støttes i at bevare kontakten til deres fængslede forælder. FN's fængselsregler uddyber dette yderligere ved at fastslå, at den fængslede forælder og barnet skal have mulighed for at opretholde og udvikle forholdet på en så normal måde som mulig. Den europæiske menneskerettighedsdomstol har endvidere fastslået, at fængselsmyndighederne har en forpligtigelse til at hjælpe fængslede med at opretholde kontakten med deres børn, hvilket også er gældende for varetægtsfængslede (Jakobsen & Smith 2010:102f). Der er dog ingen steder i den danske lovgivning direkte beskrevet, at børn har ret til at besøge den fængslede forælder, som det ellers eksempelvis er i Norge, men fra internationale juridiske institutioner er der altså fastsat krav om, at både barnet og den fængslede

forælder har ret til at opretholde regelmæssig kontakt under fængslingen, ligesom begge parter skal støttes i dette (Engbo & Smith 2012:269).

2.9 Det særlige under varetægtsfængsling i Danmark

For varetægtsfængslede gælder der som nævnt særlige restriktive regler for kontakten med omverden, hvilket påvirker børns muligheder for besøg hos og kontakt med en varetægtsfængslet forælder. Begrundelsen for disse særlige regler ligger i beskyttelse af efterforskningsarbejdet, selvom det kan virke paradoksalt set ud fra, at man principielt set er uskyldig ind til domsafsigelse (Jakobsen & Smith 2010:100).

Børns ret til at opretholde kontakt med en varetægtsfængslet forælder kan foruden Børnekonventionen også ses ud fra, hvilken ret den varetægtsfængslede har til besøg og kontakt med sine pårørende jf. Bekendtgørelse om ophold i varetægt kap. 21-23 (Varetægtsbekendtgørelsen). Som udgangspunkt har en varetægtsfængslet ret til besøg, så ofte forholdene tillader det. Politiet kan dog afvise, at den varetægtsfængslede får besøg, ligesom politiet kan fastsætte, at besøgene skal være overvåget (brev- og besøgskontrol). Endvidere kan den institution, hvor den varetægtsfængslede er, fastsætte begrænsninger både for antal af personer, der kan besøge den varetægtsfængslede på samme tid men også for hvor mange, der kan være godkendte til at besøge. Specifikt i forhold til børn kan besøgene kun forekomme, hvis forældremyndighedsindehaveren har givet samtykke, og hvis barnet bliver ledsaget af en voksen.

Længden af besøgene må ikke være kortere end en halv time, og længerevarende besøg skal godkendes af institutionen (Varetægtsbekendtgørelsen kap. 21).

Disse forhold har en lang række betydninger for børnene. For en stor familie kan det betyde, at ikke alle børn kan komme med på besøg hver gang, hvis der er sat begrænsning på antal besøgene. Ligesom det for nogle børn kan være helt umuligt at besøge deres varetægtsfængslede forælder, hvis der ikke er givet samtykke til dette fra forældremyndighedsindehaveren, eller hvis de ikke har nogen voksen, der kan ledsage dem. Ved overvågede besøg kan det være ubehageligt for både børn og forælder, at der er en ukendt tredje part til stede, og der kan være vigtige spørgsmål børnene underlader at stille. Derudover kan der gå længere tid mellem besøg, da der skal være ledigt personale til at overvære besøgene.

Det er ikke fastsat i lovgivningen, hvor hurtigt den varetægtsfængslede skal have mulighed for at få besøg, hvorfor det også er meget forskelligt i praksis. Ved en spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Institut for Menneskerettigheder svarede 46 % af arresthusene, at det er muligt for børn at komme på besøg inden for en uge efter, der er ansøgt om det, mens 29 % svarede inden for to uger (Jakobsen & Smith 2010:133f).

Institut for Menneskerettigheder har kritiseret disse forhold og anbefaler, at børn sikres en ret til at se deres fængslede forælder inden for et vist tidsrum fra fængslingen samt får ret til at se deres forældre 4-5 timer ugentligt (Jakobsen & Smith 2010:106). Foruden de begrænsede besøgs muligheder, så udfordres opretholdelsen af en stabil kontakt med den fængslede forælder yderligere i nogle familier, da varetægtsfængslede som udgangspunkt fængsles i det arresthus, der ligger der, hvor straffesagen efterforskes og ikke som ved afsoning efter et nærhedsprincip, hvor det skal vægtes at afsoningsstedet er tæt på familien (Jakobsen & Smith 2010:102). Dette kan dels være en tidsmæssig udfordring, men kan også give økonomisk vanskeligheder i forhold til transport. Det er dog muligt at søge om økonomisk støtte til transport ved samvær med en fængslet forælder jf. Lov om Aktiv Socialpolitik § 83.

I den brev- og besøgs kontrol politiet kan fastsætte, er det ikke kun besøg, der bliver overvåget, men breve bliver ligeledes læst igennem og telefonsamtaler aflyttes. Helt særligt for varetægtsfængslede generelt gælder det, at retten til telefonsamtaler er sekundær i forhold til brevveksling, og at muligheden for telefonsamtaler kan nægtes af politiet og af den pågældende institution jf. varetægtsbekendtgørelsen kap. 22 og 23. Disse bestemmelser er således også en hindring for at opretholde stabil og kontinuerlig kontakt mellem barnet og den varetægtsfængslede forælder.

2.10 Børneansvarlige – et nyt tiltag i Danmark

Børn af fængslede og deres særlige behov får som beskrevet mere og mere fokus både i forskningen og i direkte tiltag i Kriminalforsorgen. I 2010 startede Institut for Menneskerettigheder i samarbejde med Kriminalforsorgen et projekt op i to arresthuse og to fængsler. Her blev en til to medarbejdere udpeget til at være børneansvarlige. Deres opgave blev at informere øvrige medarbejdere om børnenes situation, hjælpe indsatte og deres børn med at bevare kontakten under afsoningen og vejlede forældrene ved spørgsmål og problemer i forhold til det at være indsat

og forælder. Et af fokusområderne var at ændre på besøgene, så de foregik mere børnevenligt. Besøgsrummene blev renoveret, så de fremstod mere imødekommende og med mulighed for, at familierne kunne lave forskellige ting sammen under besøgene. Herudover blev der to steder opstartet samtalegrupper for de indsatte (Hendriksen et al. 2012:8f).

Ved projektperiodens udløb evaluerede Institut for Menneskerettigheder indsatsen, som viste positive resultater ved, at der var sket en lang række forbedringer for børnene, og at besøgsforholdene var blevet mere børnevenlige. På baggrund af dette blev det i 2013 vedtaget at indføre børneansvarlige i alle fængsler og arresthuse i Danmark for en fireårig periode (Justitsministeriet 2012:10). Det er primært fængselsbetjente, som er blevet udpeget til at være børneansvarlige og ellers enkelte socialrådgivere. Der er udviklet kursusforløb, som alle de børneansvarlige har været igennem. Forud for projektets opstart er der i Direktoratet for Kriminalforsorgen udarbejdet en indstilling, der beskriver formålet med tiltaget og de børneansvarliges opgaver. Formålet er overordnet set at sikre fokus på området i institutionerne og medvirke til at forbedre forholdene for de børn, som oplever forældrefængsling. I dette er de børneansvarliges opgaver mere konkret at afdække om de indsatte har børn, indrette børnevenlige besøgslokaler, udarbejde informationsmateriale til de indsattes børn og pårørende samt engagere det øvrige fængselspersonale. Derudover kan de børneansvarlige afholde arrangementer, hjælpe de indsatte med at indtale godnathistorier eller udarbejde fotobøger til deres børn samt finde ressourcer til små gaver til børnene (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2013a:4ff).

Det toårige projekt viste, foruden de positive resultater, også en række udfordringer. Heraf kan nævnes lokale regler om, at en indsat ikke må dele sin telefontid mellem to forskellige telefonnumre og dermed ringe til begge sine børn, at en indsat rykkes fra et arresthus tæt på familien til et langt fra, at brev- og besøgskontrollen har medført, at det har taget flere uger for hvert brev at komme gennem brevkontrollen, og besøg der er skåret ned til den lovpligtige halve time pr. uge (Hendriksen et al. 2012:117).

I den nuværende ordning er der blevet udarbejdet en midtvejsevaluering på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse blandt de børneansvarlige. Den peger på, at de børneansvarlige overordnet set er begejstrede for tiltaget og oplever, at ordningen har stor betydning for de indsattes kontakt med deres børn. Mange føler sig dog også begrænset tidsmæssigt og økonomisk, hvilket hæmmer omfanget af aktiviteter og arrangementer (CASA og Analyse & Tal 2014:6).

Tiltaget er inspireret fra Sverige, hvor man siden 2005 har haft "barnombud" i alle svenske fængsler og arresthuse (Hendriksen 2012:96). Norge har i 2014 også indført børneansvarlige i alle Kriminalforsorgens institutioner (Kriminalomsorgen 2014:1).

3 PROBLEMFORMULERING

Forgående afsnit danner grundlag for en refleksion over, hvordan de børneansvarliges funktion bliver udført i arresthusene, og hvordan det spiller sammen med de særlige vilkår, der er under varetægtsfængsling i de danske arresthuse. Dette har ført mig til nedenstående problemformulering med dertilhørende forskningsspørgsmål, som jeg ønsker at undersøge i nærværende speciale. Problemformulering vil blive besvaret ud fra de børneansvarliges perspektiv.

Hvordan bliver tiltaget med børneansvarlige udført i arresthusene?

- Hvilke vanskeligheder og forhindringer er der for, at de børneansvarlige kan komme børnene til gode?*
- Hvordan anvender de børneansvarlige faglige skøn?*
- Hvilke formål tillægger de børneansvarlige indsatsen?*

3.1 Problemformuleringens relevans

I det nedenstående vil jeg argumentere for, hvorfor problemformuleringen er relevant at få undersøgt ud fra disse forskningsspørgsmål samt tydeliggøre, hvilke fravalg jeg har taget.

Først og fremmest kan man helt overordnet sige, at det altid er væsentligt at få undersøgt, hvordan et nyt tiltag virker. Både i forhold til en diskussion af hvordan et nyt tiltage kan forstås men også i forhold til hvilke justeringer, der er relevante og ikke mindst, om der overhovedet er grundlag for, at tiltaget skal bevares. Dette vil jeg dog som sådan ikke gå nærmere ind i i dette speciale, da det ikke skal ses som en evaluering af ordningen.

Jeg har valgt udelukkende at tage udgangspunkt i arresthusene, da jeg har en forforståelse om, at de særlige regler, der gør sig gældende for de varetægtsfængslede, udfordrer arbejdet som børneansvarlig. Ligeledes finder jeg varetægtsperioden interessant, da jeg på baggrund af tidligere forskning ser, at det er i denne periode, børnene har særlig brug for støtte til at håndtere at have en fængslet forælder. Ydermere ser jeg, at det er interessant at se på arresthusene, da de udfordringer, der blev beskrevet i projektperioden var direkte forbundet med forhold i varetægtsperioden, eksempelvis at breve har været længe undervejs ved brev- og besøgskontrol, og besøg har været skåret ned til en halv time ugentlig (Hendriksen et al. 2012:117). Jeg har derfor

fravalgt at se på, hvordan tiltaget bliver udført i såvel åbne som lukkede fængsler på trods af, at det kunne have givet en bredere forståelse af ordningen.

Jeg har valgt at undersøge tiltaget ud fra de børneansvarliges perspektiv, da enhver implementering af nye initiativer er afhængig af, hvilke holdninger og forforståelser, der gør sig gældende hos dem, der skal udføre tiltaget (Lipsky 2010:13ff). Dermed er det relevant at undersøge og belyse de børneansvarliges forståelse af udfordringer, faglige skøn og formål, da det har indflydelse på, hvordan tiltaget bliver udmøntet.

Det kunne også have været relevant at undersøge ordningen ud fra børnenes perspektiv, da det jo er dem tiltaget er sat i værk for at skulle støtte og hjælpe. Af pragmatiske årsager har jeg dog valgt dette perspektiv fra, da jeg fra tidligere projekt og gennem kendskab til SFI's undersøgelse om børn af fængslede ved, at det er en målgruppe, som er meget svær at komme i kontakt med, hvorfor det ikke ville have været muligt inden for specialets tidsramme at få adgang til et tilstrækkeligt empirisk grundlag. Dette perspektiv kunne ellers have givet en viden om, hvilken betydning tiltaget har for børnenes trivsel og mestring af at have en fængslet forælder.

4 METODE

Det at jeg ønsker at undersøge, hvordan ordningen med børneansvarlige udføres i arresthusene og herunder forstå, hvordan de børneansvarlige oplever betydningen af en række forhold, har en indvirkning på min videnskabsteoretiske retning i specialet. Den videnskabsteoretiske positionering har en betydning for, hvad der kan undersøges, og hvordan dette kan gøres, og dermed har det også en betydning for hvilke analytiske konklusioner, der kan foretages (Juul & Pedersen 2012:10ff). I de følgende afsnit vil jeg derfor præsentere mit videnskabsteoretiske perspektiv og den metodiske tilgang i specialet samt præsentere den anvendte empiri og analysestrategi. Afslutningsvis vil jeg belyse mine metodekritiske og etiske refleksioner i specialet.

4.1 Et kritisk hermeneutisk perspektiv

Jeg går til min undersøgelse med et ønske om at forstå en social virkelighed – de børneansvarlige – ud fra fortolkninger af den empiri, jeg får adgang til. I mit møde med feltet medbringer jeg en række fordomme omkring de børneansvarlige og de muligheder, de har, for at udføre deres opgave i et arresthus for derigennem at forbedre forholdene for børn af fængslede. Disse fordomme bringes ind i min dataindsamling og forståelsesproces, og i samspil med empirien vil de i analysen blive nuanceret og korrigeret. Jeg bringer aktivt og eksplicit mine fordomme ind i undersøgelsen, hvorfor jeg har mit videnskabsteoretiske grundlag i hermeneutikken. Denne retning er blandt andet kendetegnet ved, at forskeren vedkender sig sine fordomme og ønsker at skabe en forståelse af den sociale virkelighed ud fra fortolkning af empirien (Juul 2012:110+143).

De fordomme jeg bringer ind handler i høj grad om en forståelse af, at varetægtsfængslede befinder sig i en særlig situation i forhold til øvrige fængslede, og at de børneansvarlige i arresthusene, derfor står over for større udfordringer ved implementering og udlevelse af projektet end i fængslerne. Jeg har en forforståelse om, at den usikkerhed og ustabilitet, der er forbundet med varetægtsfængsling, gør det sværere for de børneansvarlige at skabe kontakt og opbygge en relation med de indsatte. Ligeledes har jeg en forforståelse om, at den brev- og besøgskontrol, som størstedelen af de indsatte er underlagt, skaber en udfordring for de børneansvarlige i forhold til at støtte op om en stabil kontakt mellem barnet og dets fængslede forælder. Mine fordomme bunder først og fremmest i tidligere forskning på området, som viser, at varetægtsfængsling er en særlig sårbar periode for den indsatte og familien, men de bygger ligeledes på den rapport, Institut for

Menneskerettigheder udarbejdede efter første projektperiode. De udfordringer, der beskrives her hænger i høj grad sammen med forhold, der er forbundet med varetægtsfængsling eksempelvis korte besøg og lang proces for at afsende og modtage breve (for uddybelse se problemfelt).

Jeg går ligeledes til feltet ud fra et normativt perspektiv, der læner sig op af menneskeretlige idealer og børnekonventionens bestemmelser samt ud fra eksisterende forskning. Jeg har en børnefaglig forståelse om, at børn har ret og behov for at se deres fængslede forældre hurtigst muligt efter varetægtsfængsling, og at der skal være støtte til både børn og forældre for at opretholde en stabil og frugtbar kontakt. At jeg lægger et normativt kritisk perspektiv i tilgangen til feltet gør, at jeg særligt befinder mig inden for den kritiske hermeneutiske videnskabsteori. Såvel min fordomme som mit normative perspektiv skal ses i en historisk kontekst og kan ikke opfattes universelt eller sat uden for en bestemt tid (Juul 2012:143f). Dette afspejles i, at de bygger på nuværende forskning og forståelser på området, ligesom det bygger på det børnesyn og de menneskeretlige perspektiver, som er gældende. Informanternes fortællinger vil derfor blive forstået ud fra denne tids kontekst med henblik på en reflektiv tolkning af det sagte.

4.2 En kvalitativ metodisk tilgang

Mit videnskabsteoretiske udgangspunkt får som nævnt betydning for den metodiske tilgang og empiriindsamling. Jeg har anlagt en kvalitativ tilgang i specialet, da jeg ønsker at undersøge, hvordan tiltaget med børneansvarlige bliver forvaltet i arresthusene og ønsker at forstå de børneansvarliges oplevelser, erfaringer og betydningsdannelse. Jeg har valgt at gennemføre en kvalitativ interviewundersøgelse med projektlederen og fem børneansvarlige, da det kan give mig adgang til informanternes forståelseshorisont og bibringe detaljerede beskrivelser af deres oplevelser med projektet (Brinkmann & Tanggaard 2010:32). Igennem semistrukturerede livsverdensinterviews får jeg mulighed for at indhente beskrivelser fra informanternes forståelseshorisont for efterfølgende at fortolke på det sagte. At interviewene udføres semistruktureret gør, at jeg i interviewene kan komme omkring de relevante temaer og udfordre mine fordomme samtidig med, at jeg kan være åben over for informanternes fortællinger og følge deres beskrivelser med uddybende spørgsmål. Den viden der frembringes i dette speciale vil således, som en hver anden interviewbaseret viden, være produceret, relationel og kontekstuel (Brinkmann & Kvale 2009:71ff).

Forud for de enkelte interviews er der udarbejdet interviewguides med spørgsmål, som har været bygget op ud fra de forskellige temaer, der knytter sig til problemformuleringen og de dertilhørende forskningsspørgsmål. Netop derfor har det været væsentligt at komme rundt om alle temaerne i hvert enkelt interview men ikke nødvendigvis i den opstillede rækkefølge, idet det i interviewsituation har været vigtigere at følge informantens fortællinger med opfølgende, sonderende og fortolkende spørgsmål for at bidrage til et naturligt flow i samtalen og give mulighed for uddybning af udsagn. Der er udarbejdet to forskellige interviewguides – en til interview med projektlederen og en til interviews med de børneansvarlige (se bilag 1 og 2).

4.3 Empiri

Jeg har som nævnt interviewet projektlederen samt fem børneansvarlige. Det første interview med projektlederen har dels fungeret som et eksplorativt interview, for at få større viden om selve projektet og feltet, men har som nævnt også haft karakter af et semistruktureret interview, der ligeledes vil blive inddraget i analysen for at belyse problemstillingen på et mere bredt og overordnet niveau. Interviewene med de børneansvarlige har til formål at belyse problemstillingen mere nært ud fra førstehåndsoplevelser og med praksiseksempler. Antallet af informanter er valgt ud fra en vurdering af, at der skulle være nok data til at kunne se sammenhænge og tendenser, men at det samtidig også skulle passe ind i specialets normeret tidsramme, så der var mulighed for at gennemarbejde materialet og frembringe en grundig analyse af dette. Oprindeligt havde jeg vurderet, at antallet der fik disse to faktorer til at harmonere var seks interviews med børneansvarlige, men da det var mere tidskrævende end forventet at få interviewaftaler på plads, har jeg efterfølgende revurderet det til fem interviews.

4.4 Kontaktetablering

Kontakten til de børneansvarlige er sket gennem projektlederen, og hun har dermed fungeret som en gatekeeper i specialet. De forskellige arresthuse er udpeget i samarbejde med projektlederen og er af praktiske årsager valgt ud fra geografisk beliggenhed (Sjælland) samt ud fra at sikre en varietet i arresthusenes størrelser og typer af varetægtsfængslede eksempelvis antal der er forældre, antal mænd og kvinder samt antal udlændinge. Efter mødet med projektlederen kontaktede hun de børneansvarlige med min forespørgsel om interview og videregav mine kontaktoplysninger med henblik på, at de børneansvarlige selv skulle kontakte mig for en aftale. Dette førte til, at jeg hurtigt

blev kontaktet af to og senere én børneansvarlig, som gerne ville stille op til interview. Der kom dog ikke yderligere henvendelser, hvorfor jeg af projektlederen fik kontaktoplysninger på øvrigt tre børneansvarlige. Dem har jeg herefter selv kontaktet og fik herigennem etableret aftaler med to mere.

4.5 Interviewsituationen

Alle interviewene er foregået på informanternes respektive arbejdspladser og er afholdt i april og maj 2015. Mødet med projektlederen foregik på et kontor hos Direktoratet for Kriminalforsorgen, mens interviewene med de børneansvarlige foregik i arresthusene, i forbindelse med de var på vagt. For de børneansvarlige har det medført, at de skulle forholde sig til kollegaer og indsatte lige inden interviewet samt kort efter. To af interviewene foregik på et fælles kontor hvilket medførte, at der et par gange var kollegaer i nærheden, og der i kortere tid sad én i lokalet og arbejdede. Derudover blev det ene af disse interviews afbrudt, da der blev leveret mad, som den børneansvarlige skulle hjælpe med at få på plads. Overordnet set har disse forhold selvfølgelig været forstyrrende elementer, men jeg har vurderet det som værende acceptabelt, idet interviewet ikke har omhandlet personfølsomme emner, og da de børneansvarlige ikke har virket påvirkede af det. Yderligere overvejelser omkring dette er beskrevet under afsnittet om metodekritiske og etiske refleksioner.

Informanterne har alle givet informeret samtykke til at deltage i specialet, ligesom de er blevet forelagt muligheden for at udtale sig anonymt, hvilket ingen i første omgang ønskede. Efterfølgende blev jeg dog kontaktet af en børneansvarlig, som alligevel ønskede at være anonym. Alle børneansvarlige er derfor anonymiseret, hvorfor deres rigtige navne ikke fremgår og det arresthus, de arbejder i, blot er benævnt ud fra størrelse. De mindre arresthuse har plads til omkring 20 indsatte, mens de større har plads til 50-70 indsatte.

De børneansvarlige er alle fængselsbetjente og har været med fra projektets start.

4.6 Præsentation af informanter

Elisabeth Toft Rasmussen – Projektleder: Elisabeth blev ansat som projektleder 1. august 2013 og er ph.d. og cand.scient.adm. Hun har tidligere arbejdet i Dansk Røde Kors, som udviklingskonsulent for

Fængselsbesøgstjenesten og Samtalegrupper for børn af indsatte. Elisabeths opgave er at støtte de børneansvarlige og sørge for, at de får den nødvendige information, undervisning og supervision.

Søren – mindre arresthus: Søren har været ansat i Kriminalforsorgen i 10 år, heraf de seneste tre år i denne arrest. Tidligere har Søren arbejdet i andre arresthuse og forskellige fængsler. Søren beskriver selv, at han blev spurgt, om han ville være børneansvarlig, da han er meget pædagogisk anlagt. Han fortæller, at han sagde ja, da projektet gav mening for ham, idet han synes, det er synd for børnene, som han oplever er blevet svigtet af systemet. I arbejdet som børneansvarlig har Søren særlig lagt vægt på at få taget billeder af den indsatte i dennes celle, som sendes til børnene, så de kan se, hvordan der ser ud. Derudover fremhæver Søren sit arbejde med at få de indsatte til at indtale godnathistorier til deres børn, som han efterfølgende lytter igennem, brænder ned på en cd og afsender.

Kristian – mindre arresthus: Kristian har været fængselsbetjent i 25 år. Han har de seneste 10 år arbejdet i arresten. Kristian blev udpeget af sin leder til at være børneansvarlig. Han beskriver, at det har været meget naturligt for ham, og at interessen for arbejdet som børneansvarlig dels stammer fra frivilligt arbejde og dels skyldes, at han er plejeforælder. Kristian ser sin største opgave i relationsarbejde og samtaler med de indsatte omkring deres børn, og hvordan de får afholdt gode besøg. Derudover har Kristian brugt meget energi på istandsættelse af besøgsrummet, som er blevet dekoreret af en kunstner. Kort tid efter interviewet skulle der holdes fernisering.

Pia – mindre arresthus: Pia har været ansat i Kriminalforsorgen i 36 år, heraf de seneste 20-25 år i arresten. Pia blev spurgt af sin daværende chef, om hun ville være børneansvarlig, og sagde ja da det var noget nyt og en udfordring, som hun syntes lød spændende. Pia har brugt mest energi på at få besøgsrummet til at fremstå mere børnevenligt. Derudover har hun iværksat mulighed for at indtale godnathistorier og henviser til andre tilbud, som eksempelvis pårørende foreningen SAVN. Pia beskriver, at hun nok ikke er så entusiastisk, som nogle af de andre børneansvarlige, og at hun det seneste halve årstid ikke har fået gjort så meget, da der har været meget andet på arbejdspladsen, der har fyldt, som håndværkere, ny struktur og manglende chef.

Thomas – større arresthus: Thomas har de seneste fem-seks år været i denne arrest. I alt har han været ansat ti år i Kriminalforsorgen. Thomas meldte sig selv, da projektet startede, fordi han syntes det lød spændende, og det lå ham nært, idet han selv har to børn. Thomas er børneansvarlig

med en anden fængselsbetjent, og de har sammen fået indført ekstra mulighed for børnebesøg om lørdagen samt mulighed for at lave godnathistorier og fotobøger. På sigt ønsker de at afholde fælles arrangementer for de indsatte og hvis muligt for deres børn.

Birgitte – større arresthus: Birgitte er uddannet fængselsbetjent og har været i denne arrest de seneste seks år. Hun søgte stillingen som børneansvarlig ved projektets opstart, da hun selv har børn og fordi, hun gerne ville ændre på børnenes oplevelse, når de har en forælder, der bliver fængslet. Den primære årsag var, at hun kunne se, hvor mange af børnene, der faktisk gerne vil vide en masse men ikke fik lov, hvilket hun gerne ville være med til at ændre på. Birgitte sørger for, at de indsatte børn kan få julegaver og tilbyder godnathistorier samt små fotobøger, hvor der er billeder af den indsatte forælder rundt omkring i arresten.

4.7 Metodiske fravalg

Som beskrevet i dette kapitel, har jeg i specialet truffet en række metodiske valg, hvilket jo også betyder, at jeg har foretaget en række fravalg. I mit indledende design havde jeg indtænkt observation som en del af metoden, idet en metodetriangulering ville styrke analyseresultaterne. Ved at supplere de kvalitative interviews med observation, ville jeg få mulighed for at se, hvad de børneansvarlige rent faktisk gør og ikke kun få deres egne fortællinger om det (Brinkmann & Tanggaard 2010:33). Observationen kunne eksempelvis have taget form af en minipraktik, hvor jeg fulgte en eller to fængselsbetjente i deres arbejde som børneansvarlige. Dette ville have givet mig mulighed for at få indblik i de børneansvarliges kontakt og relationer med såvel de varetægtsfængslede forældre som deres børn, samt se hvordan de forskellige tiltag bliver mødt og anvendt af kollegaer i arresterne. Ydermere ville det kunne bibringe til en større forståelse for den kontekst, som arbejdet udføres i. I løbet af processen blev det dog tydeligt for mig, at jeg måtte vælge denne del fra, da nogle interview blev sat op for hurtigt til dette kunne lade sig gøre, og da andre arresthuse ikke på det tidspunkt havde nok indsatte med børn til, det ville give brugbar data.

I forbindelse med interviewene med de børneansvarlige har jeg dog fået vist besøgsrum og i to arresthuse har jeg tilmed fået vist celler, køkken, udeareal mv., hvilket har givet en større forståelse for konteksten, som de børneansvarlige arbejder i.

Jeg har som bekendt holdt mig til at interviewe personer, som er direkte en del af tiltaget med børneansvarlige. Det kunne dog have været relevant og ikke mindst yderst interessant at have fået

andre og mere udefrystående perspektiver på tiltaget, hvilket eksempelvis kunne have forekommet gennem fokusgruppeinterview med de børneansvarliges kollegaer. Dette kunne have skabt viden om, hvordan tiltaget opleves udefra og bidraget med et andet syn på, hvordan tiltaget bliver udført i arresthusene. Af pragmatiske årsager har jeg dog fravalgt dette, da jeg vurderede, at det ikke ville være muligt at indhente og bearbejde denne data tilstrækkeligt inden for specialets tid og rammer.

4.8 Analysestrategi

For at gøre det mere tydeligt, hvordan jeg er kommet fra empirigenerering til analyse, og hvorfor det netop er de elementer, der kommer frem i analysen, vil jeg i det følgende beskrive min analysestrategi.

Første del i databearbejdningen har været at transskribere alle interviews. Transskriberingen har været ordret, og det er blevet markeret, når der har været pauser, der er blevet lagt vægt på særlige ord, eller hvis der har været afbrydelser i interviewet. For at skabe overblik og struktur i empirien har jeg meningskodet de transskriberede interviews. Kodningen har dels været begrebsdrevet, idet nogle af koderne er dannet ud fra de temaer, der var gældende i de to interviewguides, og som afspejler mine fordomme til feltet. Tidligere forskning og teoretiske begreber (som eksempelvis fagligt skøn og børnesyn) har ligeledes været med til at danne koder. De begrebsdrevne koder er eksempelvis "Det særlige ved arresthusene" og "Børns behov og rettigheder". Samtidig har kodning også været datadrevet, da andre koder er dannet ud fra de nye elementer og temaer, som er opstået i interviewene eksempelvis "Inkludering og ekskludering af indsatte i projektet" og "De børneansvarliges udbytte" (Brinkmann & Tanggaard 2010:47). Den hermeneutiske tilgang i specialet afspejles således i kodningen ved, at jeg forholder mig til min egen forforståelse samtidig med informanternes udsagn, herved har jeg søgt ikke at blive forblændet af min egen forforståelse og derved overse indhold i interviewene. Alle interviews er behandlet ud fra de samme koder og er foretaget ud fra følgende skema.

Kode	Tilgang	Markering
Det særlige ved arresthusene	Forskning Lovgivning	Grøn
De indsatte modtagelse og reaktion	Følelsesmæssigt arbejde Skam	Gul
Kollelegaernes modtagelse og reaktion	Forskning	Rød
Inkludering og ekskludering af indsatte i projektet	Frontliniemedarbejder Fagligt skøn	Blå
Børns behov og rettigheder	Børnesyn	Pink
De børneansvarliges udbytte	Forskning	Brun

I analysen vil informanternes fortællinger dermed blive analyseret i samspil med de øvrige informanternes udtalelser om ovenstående temaer, men vil også blive set ud fra den helhed, som det enkelte interview er en del af.

Empirien vil være styrende for analysen og relevant teori vil blive inddraget, når dette understøtter, uddyber eller udfordrer den indsamlede empiri. Teorien vil primært omhandle forståelser af begreberne skam og følelsesmæssigt arbejde samt frontliniemedarbejder og faglig skøn. Teorien vil blive præsenteret nærmere, når den anvendes i de enkelte analyseafsnit. Derudover vil jeg inddrage den præsenterede forskning på området samt sammenholde mine empiriske fund med Direktoratet for Kriminalforsorgens indstilling og den midtvejsevaluering, der er foretaget (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2013a; CASA og Analyse & Tal 2014). I forhold til dette skal det nævnes, at midtvejsevalueringen er foretaget samlet for både arresthuse og fængsler, dog er to tredjedele af besvarelserne fra børneansvarlige i arresthuse. Det er i evalueringen beskrevet, at der ikke er fundet signifikante sammenhænge i besvarelserne ud fra baggrundskarakteristika, hvorfor det må antages, at resultaterne herfra kan sammenlignes med mine fund uden større forbehold, på trods af at datagrundlaget i midtvejsevalueringen også stammer fra fængsler. 60 ud af 76 børneansvarlige har svaret på spørgeskemaet (CASA og Analyse & Tal 2014:7).

Teori og forskning vil derved blive anvendt som uddybende og forklarende i forhold til empirien, og i gennem et dialektisk samspil vil disse komponenter frembringe ny mening og nye forforståelser. Den hermeneutiske fortolkningsproces og analysen i dette speciale skal således ses som en bevægelse fra mine fordomme videre til de enkelte interviews, hvor disse er bragt i spil med informanternes fortællinger og forforståelser, som herefter har ført til en beskrivende og reflektiv fortolkning, der skaber en ny forståelsesramme og nye fordomme (Launsø & Rieper 2005:24f). Mine fordomme vil altså være en del af analysearbejdet men vil blive forkastet undervejs, hvis de viser sig ikke at være bevaringsværdige.

4.9 Metodekritiske og etiske refleksioner

I forbindelse med mine metodiske overvejelser og valg har jeg også haft en række kritiske og etiske refleksioner særligt omkring kontaktetablering og interviewsituationen.

Overordnet set kan det forhold, at jeg undersøger et projekt, som er tidsafgrænset, og hvor det på et senere tidspunkt skal revurderes, om det skal fortsætte, medføre en risiko for, at såvel projektlederen som de børneansvarlige har en interesse i særligt at fremhæve de positive elementer og indsatsens betydning for de indsatte og deres børn, samtidig med at de nedtoner udfordringer og kritiske synspunkter. Jeg har i mine interviews forsøgt at få alle vinkler og facetter frem, men det kan ikke udelukkes, at dette forhold har spillet ind på deres fortællinger.

Konkret i dette speciale kan man stille sig kritisk over for min indgang til de børneansvarlige, som bekendt har været igennem projektlederen. Dette kan have medført, at de børneansvarlige i nogen grad kan have følt sig hæmmet i deres udtalelser, da de bevidst som ubevidst kan have haft en oplevelse af, at deres fortælling vil komme direkte tilbage til projektlederen og Direktoratet for Kriminalforsorgen. Dermed kan der i interviewene være udeladt synspunkter og forhold af mere negativ og kritisk karakter. Der kan være mange årsager til, at tre børneansvarlige ikke er vendt tilbage med ønsket om interview, men dette kan være en af dem, og i så fald kan disse børneansvarlige have nogle meget anderledes betragtninger på ordningen end dem, som kommer frem i dette speciale.

Ligeledes kan denne kontaktetablering have medført, at de børneansvarlige ikke reelt har følt, at de har haft muligheden for at deltage anonymt. På trods af at de direkte har fået valget ved interviewet, kan de have oplevet, at det ikke var en egentlig mulighed, idet kontakten er skabt

gennem projektlederen, og interviewene er foregået i arresthusene. Som beskrevet har jeg valgt, at anonymisere alle de børneansvarlige, da én ikke ønskede at fremstå med navn. Jeg havde dog efter interviewene også selv besluttet mig for at anonymisere de børneansvarlige med baggrund i ovenstående overvejelser.

At projektlederen har været gatekeeper og været med til at pege på, hvilke børneansvarlige, der skulle kontaktes kan ligeledes have medført, at jeg har fået adgang til en bestemt empiri, idet hun kan have undladt at foreslå arresthuse, som har været særlig udfordrede. Min oplevelse i situationen var dog, at hun fortalte åbent om de forskellige steder, men dette er ikke ensbetydende med, at risikoen ikke er til stede.

Interviewsituationerne var som nævnt præget af, at det foregik i de børneansvarliges arbejdstid. Dette medførte, at koncentrationen helt op til selve interviewet var på andre arbejdsopgaver, kollegaer og indsatte. Interviewene blev ligeledes gennemført med det forbehold, at der kunne forekomme afbrydelser undervejs, hvilket som beskrevet også skete i ét interview. Dette kan have betydet, at de børneansvarlige ikke har fundet helt ro til interviewene og ikke var fuldt ud fokuserede. På forhånd var det vigtigt for mig, at interviewene foregik i arresthusene, så jeg kunne se besøgsrummene og få en dybere forståelse for den kontekst, som de børneansvarlige arbejder i. Efterfølgende kan jeg dog se, at det måske kunne have givet mere dybde til interviewene, hvis det var foregået under andre forhold. Min oplevelse har dog været, at de børneansvarlige har været gode til at skifte mellem de forskellige kontekster og komme ind i interviewet igen efter en afbrydelse. Omdrejningspunktet for interviewet har heller ikke været personfølsomt, hvorfor jeg som nævnt ikke mener, at det har været uetisk at gennemføre interviewene under disse betingelser.

Det første interview jeg gennemførte var særligt udfordret, idet det kom på plads med få timers varsel. Den børneansvarlige var på sin sidste vagt inden flere måneders orlov, hvorfor der ikke var andre muligheder, hvis interviewet skulle afholdes. Denne korte tidsvarsel førte til, at jeg ikke var grundig forberedt og fokuseret ved interviewet. Kvaliteten af empirien herfra kan derfor diskuteres, idet det kvalitative forskningsinterview er afhængig af interviewerens færdigheder og måder at stille spørgsmål på (Brinkmann & Kvale 2009:188ff). Jeg har dog ikke i databearbejdningen kunne se, at indholdet i dette interview har skilt sig ud fra de øvrige, hvorfor det indgår på lige fod med de andre interviews.

Den empiri og viden som kommer frem i dette speciale er påvirket af en række relationelle forhold. Dels har det en betydning for det data, der kommer frem, at de børneansvarlige har vidst, at jeg skulle komme og interviewe dem og med hvilket formål, hvilket sandsynligvis har medført, at de på forhånd har reflekteret over deres rolle. Dette kan give nogle andre svar end, hvis jeg blot var trådt ind af døren og havde stillet spørgsmål. Derudover har selve interviewsituationen en betydning for, hvilken viden der produceres. Som interviewer har jeg indtaget en aktiv rolle, idet interaktionen mellem mig og informanten har været med til at skabe den viden, der er kommet fra i interviewene. Der er tale om en dialektisk proces, hvor mening skabes i mødet mellem mig som forsker og den pågældende informant. Dermed er der tale om empirigenerering frem for indhentning, idet jeg er til at generere og frembringe empirien (Gubrium & Holstein 2004:140ff).

Særligt i ét interview med en af de børneansvarlige blev det tydeligt, hvordan interaktionen fik betydning for, hvilke fortællinger der kom frem. Igennem interviewet reflekterede den børneansvarlige over forskellige udfordringer med de indsatte, og hvordan hun kunne handle mere aktiv eksempelvis i forhold til én indsat, som ikke længere kunne overskue at få besøg af sine børn, da de kun havde en halv time, og både sagsbehandler og politibetjent var med.

I: Har brev- og besøgskontrol indflydelse på de indsattes lyst til, at børnene kommer på besøg?

P: Vi har faktisk en lige nu, der sidder moderen varetægtsfængslet i samme sag, men et andet sted. Der kommer børnene på besøg med en sagsbehandler. Og han kan simpelthen ikke overskue det. Jeg har fået at vide af kollegaerne, at han har besluttet sig for, at han ikke vil have besøg. Så det kunne godt være, jeg skulle prøve at snakke med ham i løbet af i dag. Han kan ikke overskue det der med, de kommer og kun er her i en halv time, og der er sagsbehandler, og der er politibetjent med, så det er blevet for rodet for ham.

I: Er det fordi politiet ikke har ressourcer til besøgene kan vare længere?

P: Så længe der er brev- og besøgskontrol, så kan de holde det nede på en halv time. Det er så nogen af dem der gør konsekvent. Hvad motivet er, det ved jeg ikke.

I: Men det er ikke noget I går ind i?

P: Der kunne man selvfølgelig godt prøve at spørge. Jeg kunne for eksempel prøve at spørge ham i dag, om han troede det ville være bedre, hvis han kunne få en time ad gangen. Så kunne

man måske godt prøve at spørge politiet efter det, om det kunne blive lavet om. Men jeg tror, han er gået lidt i baglås, så han skal nok lige have lov at sunde sig lidt. Men det er så heller ikke så nemt, når både mor og far er i fængsel.

Idet jeg kom for at tale med Pia om hendes funktion som børneansvarlig og dermed også implicit kom med nogle forventninger til hende, gjorde, at Pias fortællinger om hendes rolle som børneansvarlig blev mere aktiv. I interviewet med Pia var der flere gange, hvor det virkede til, at hun på forhånd havde haft nogle refleksioner, men som ovenstående interviewuddrag viser, så var det ligeledes interaktionen med mig, der påvirkede hendes fortællinger. Da jeg spørger til om, hun går ind og handler i forhold til, at der er en indsat, som ikke længere ønsker besøg, reflekterer hun over, hvordan hun kunne agere i denne situation. Igennem samtalen fremstillede hun dermed "nye" måder, hvorpå hun kunne handle og udføre sin rolle. Dette er således noget, der kom frem på grund af interaktionen med mig og ikke overvejelser, hun ellers ville have haft eller udtrykt, hvorfor jeg her bliver medskaber af de fortællinger, Pia kommer med.

5 ANALYSE

Med udgangspunkt i problemstillingen og de dertilhørende forskningsspørgsmål vil jeg i dette kapitel analysere den indsamlede empiri. Analysen vil i høj grad været båret af den empiriske data, men idet jeg søger at hæve analysen fra et deskriptivt til et teoretisk analytisk niveau, vil jeg undervejs inddrage teori og tidligere forskning på området. Ligeledes vil jeg løbende inddrage resultater fra midtvejsevalueringen fra CASA og Analyse & Tal samt projektgruppens indstilling, når det findes relevant og enten underbygger eller udfordrer empirien (CASA og Analyse & Tal 2014; Direktoratet for Kriminalforsorgen 2013a). Kapitlet vil være opdelt i tre analyseafsnit ud fra de opstillede forskningsspørgsmål og skal dermed samlet bidrage til en besvarelse af den overordnede problemstillingen.

5.1 Delanalyse 1 – Vanskeligheder og forhindringer i ordningen

I den første delanalyse vil jeg se på hvilke vanskeligheder og forhindringer, der er for at komme børnene til gode. Jeg vil belyse, hvordan de børneansvarliges arbejde bliver påvirket af de rammer og regler, der er i et arresthus og ved en varetægtsfængsling samt se på, hvilken betydning det får, når de børneansvarlige oplever modstand fra de indsatte forældre og fra kollegaerne. Undervejs i analysen vil jeg inddrage begreber som skam og skyld samt betegnelsen følelsesmæssigt arbejde. Afsnittet har således til formål at besvare første forskningsspørgsmål og skal i særdeleshed skabe en forståelse for den kontekst de børneansvarlige arbejder i.

5.1.1 Rammernes betydning

I min forforståelse lå der en antagelse om, at rammerne i arresthusene måtte skabe særlige udfordringer for de børneansvarlige, hvorfor det har været et tema i mine interviews. Empirien viser, at der ved implementeringen af ordningen ikke er blevet skelnet mellem, hvilke opgaver de børneansvarlige i arresthusene skal varetage og fokusere på, og hvilke de i fængslerne skal implementere, hvorfor der fra projektlederen ikke har været en eksplicit differentiering. De børneansvarlige beskriver dog, at det, at det netop er et arresthus til forskel for et fængsel, de arbejder i, har stor betydning for, hvordan de kan udmønte deres rolle som børneansvarlig, og at det skaber forhindringer men også muligheder.

Først og fremmest oplever de børneansvarlige, at de fysiske rammer sætter store begrænsninger for, hvilke tiltag de kan iværksætte. Særligt er det til stor ærgrelse for dem alle, at de ikke har mulighed for at afholde arrangementer for de indsatte og deres pårørende eksempelvis sommerfest eller bagedage med familierne.

“Det eneste jeg også oplever som en begrænsning, det er pladsmæssigt, at vi ikke kan lave nogen arrangementer. Og det kan vi simpelthen ikke, for det har vi ikke plads til. Så det kunne jeg godt have tænkt mig, man havde, ligesom man har på de store fængsler, hvor man laver forældredage, barn-forældredage, familiedage. Men det kan vi ikke. Så det vil jeg nok sige, at husets placering og husets opbygning, det har sin pris for de ting.” – Birgitte

Birgitte beskriver her, at arresthusets størrelse og indretning gør, at det ikke er muligt at opretholde de forskellige sikkerhedsregler for varetægtsfængslede ved fællesarrangementer. Dette forhold går igen hos de øvrige børneansvarlige, dog er et af de større arresthuse netop blevet renoveret, hvilket gør det muligt for den børneansvarlige her at planlægge en fælles temadag for de indsatte. Der er stadig usikkerhed omkring, hvorvidt det på sigt vil kunne lade sig gøre at holde arrangementer med familierne. Her er det ikke kun de fysiske rammer, der sætter begrænsninger, men også den udfordring, at det i arresthusene er meget skiftende, hvor mange børn, der kommer på besøg, og hvilken aldersgruppe de har, hvilket gør det svært for de børneansvarlige at afholde arrangementer. For selvom de fysiske rammer ændrer sig, så vil der være stor usikkerhed i forhold til, om der vil være “nok” børn, og om et planlagt arrangement er tilpasset de indsattes børn. Denne problemstilling beskrives både for de mindre og større arresthuse.

“Jeg er selvfølgelig begrænset i, at jeg kan ikke lave et arrangement, fordi at så er det måske kun to, som har børn. Og så er det kun den ene, der kan komme. Og på den måde kan vi ikke lave noget ekstra. Vi har heller ikke rum til, man kan lave et eller andet bageting med børnene, som man kan i fængslerne. Der er jeg begrænset af omgivelserne.” – Søren

“Tit har vi folk, der er i sag sammen. De må ikke se hinanden og snakke sammen, og lige pludselig så risikerer vi at rode det rundt. Så er det også lidt fjollet at lave en fastelavnsfest med tre mennesker. Men det kunne være sjovt at prøve.” – Thomas

Disse fysiske og sikkerhedsmæssige begrænsninger gør altså, at de børneansvarlige ikke kan komme ud til børnene gennem arrangementer og familiedage. Det, der er kendetegnende for de børneansvarliges arbejde i arresthusene, er derfor, at de har iværksat tiltag, der relaterer sig mere direkte til den enkelte indsatte. Tiltag der i høj grad er forbundet med tæt kontakt mellem den varetægtsfængslede og den børneansvarlige. Eksempelvis taler de børneansvarlige alle sammen meget positivt om muligheden for at indtale og sende godnathistorier og flere nævner fotobøger og en-til-en samtaler med de indsatte, som de tiltag, der er sat i gang. Dermed kommer de børneansvarliges arbejde primært børnene til gode igennem de indsatte.

I forlængelse af dette er der flere af de børneansvarlige, som udtrykker, at de begrænsninger, som arresthuset giver, udfordrer dem på, hvad de mere kan gøre som børneansvarlige, end det de allerede gør, hvilket opleves som frustrerende.

“Den begrænsning, som jeg ser som den største, det er, at jeg føler et eller andet sted, at vi er ved at nå vores fulde maksimum af, hvad vi kan tilbyde herinde. I og med der er så stor udskiftning herinde og i og med, at der skal være så meget sikkerhed omkring det ene og det andet. Så på et eller andet tidspunkt tror jeg, vi når, hvad vi kan tilbyde... Det er lidt ærgerligt, for så er det også der, det begynder at blive kedeligt, når du ikke kan komme videre med det.”

– Thomas

Thomas beskriver her, at den store udskiftning og den skærpede sikkerhed skaber en risiko for, at han begynder at kede sig i rollen som børneansvarlig, idet det sætter begrænsninger for, hvad han kan gøre som børneansvarlig og dermed hans mulighed for at forny tilbuddet. Dette forhold beskrives også af andre børneansvarlige eksempelvis ved, at der ikke er nok arbejde til at være mere end en børneansvarlig.

“Det løber faktisk rundt, når det kun er mig. Også fordi vi har ikke så mange udfoldelser, så hvis vi skulle være to til det her, så ville vi simpelthen kede os, fordi der ikke er til det. Men havde vi nu været et større sted og haft lidt mere plads, så skulle der have været to, for så havde vi kunne lave nogle flere arrangementer, men da vi ikke har det, så er det fint nok kun at være en.” – Birgitte

Både citatet fra Thomas og Birgitte indikerer, at der i arresthusene er en særlig risiko for, at de børneansvarlige mister deres engagement. Arresthuset som institution skaber udfordringer både fysisk og sikkerhedsmæssigt, ligesom den store udskiftning opleves som hindrende for, hvilke aktiviteter de børneansvarlige kan sætte i værk, og dermed også i hvilket omfang de kan komme børnene til gode. Hvis de børneansvarlige oplever for meget modstand, når de prøver at forny sig, og når "nyhedsværdien" for dem har lagt sig, kan det på sigt skabe en risiko for, at de børneansvarlige i arresthusene mister engagement og overskud til at nå ud til de indsatte børn.

På trods af de hindringer så beskriver flere af de børneansvarlige dog modsat, at netop de rammer og regler, der er i et arresthus, bringer noget positivt med sig i forhold til arbejdet som børneansvarlig. De børneansvarlige oplever, at det giver dem en anden mulighed for samtale med de indsatte. Da de indsatte har få muligheder for kontakt med omverdenen, er fængselspersonalet den primære kontaktflade, hvilket giver de børneansvarlige en særlig mulighed for at tale med de indsatte om deres børn.

"Jeg kan jo ikke lave sommerfest og sådan noget, som de andre kan, det er jo umuligt. Så det er det der med den tætte kontakt... Jeg tror måske, det bare er sådan meget rart at få lettet sit hjerte. Hvis man sidder her med brev- og besøgskontrol, så er det kun kollegaer her, man kan snakke med omkring sine problemer og sine børn, og hvad det nu måtte være. Så det er den tætte kontakt, der er vores force. Det er det." – Kristian

"Det er jo et lille sted det her. Vi kender de indsatte godt, og de kender os godt. Det er sådan.. Det er ikke så meget dem og os sådan et sted som her, fordi det er sådan et lille sted. Alle kender alle. Og familien. Vi sender dem jo ikke ned i en besøgsafdeling, så det er jo også os, der modtager dem, når de besøgende kommer. Så man ser deres børn. Man ser deres pårørende, så man kan sige "ej, det var da også en sød lille en, der kom og besøgte dig" eller et eller andet, fordi man har set dem, når de kommer og har set dem, når de går. Det gør man jo ikke i et fængsel, der sender man dem jo bare et sted hen, hvor der så er nogle personer, der kun tager sig af det. Som lukker dem ud og ind." – Pia

Her medfører de sikkerhedsmæssige forhold, at de børneansvarlige nemmere kan komme tæt på de indsatte, da de i mange tilfælde har meget begrænset kontakt med omverdenen. Restriktionerne giver dermed et andet grundlag for at komme børnene til gode igennem samtale

med de indsatte. Som Pia udtrykker det, så bliver dette forhold styrket yderligere i de små arresthuse, da de her har endnu større mulighed for en tæt kontakt med de indsatte, qua de er så få ansatte, men også fordi der er en anden organisering omkring besøgene. I de større arresthuse og fængsler er det næsten kun særligt personale, der er i kontakt med de besøgende, hvorimod det i de små arresthuse er alle fængselsbetjentene. Det vil sige, at de børneansvarlige møder børnene, når de er på besøg, hvilket giver dem en anden indfaldsvinkel til at komme i kontakt med de indsatte (og selvfølgelig også børnene).

På trods af at disse rammer og regler også har en indirekte positiv virkning på de børneansvarliges arbejde, så ændrer det ikke på, at det skaber en række hindringer og vanskeligheder for at komme ud til børnene. Det gør nemlig, at de børneansvarlige i arresthusene særligt kommer ud til børnene gennem de indsatte, da de har begrænset mulighed for at være i direkte kontakt med børnene. Dermed er det væsentligt at se på, hvordan de børneansvarlige bliver mødt af de indsatte og yderligere så på, hvordan kontakten mellem de børneansvarlige og indsatte forældre er.

5.1.2 De indsattes modtagelse af projektet

For at belyse hvordan de børneansvarlige bliver mødt af de indsatte, er det væsentligt først at se nærmere på, hvilken type arbejde de børneansvarlige udfører, idet tilgangen til de indsatte får indflydelse på interaktionen og dermed deres respons på ordningen.

Arbejdet som fængselsbetjent er traditionelt set forbundet med at skabe ret og orden i arresthusene og associeres til et maskulint job præget af barskhed, konsekvens og kontrol (Tracy 2005:262). I funktionen som børneansvarlige træder de udvalgte fængselsbetjente ind i en ny rolle, hvor det i langt højere grad handler om at udøve arbejde, der kan klassificeres som følelsesmæssigt arbejde. Dermed ikke sagt, at det slet ikke har en plads i det øvrige arbejde som fængselsbetjent, men i rollen som børneansvarlig bliver det langt mere fremtrædende. Den følelsesmæssige dimension udmønter sig ved, at de børneansvarlige viser, at de bryder sig om de indsatte og hjælper dem med at føle sig trygge og veltilpasse i at tage del i de tiltag, der er iværksat for deres børn. Det handler ligeledes om at håndtere de indsattes følelser som savnet af deres børn, samtidig med at de børneansvarlige også skal håndtere egne følelser ved eksempelvis at udtrykke forståelse og empati over for de indsatte. Følelsesmæssigt arbejde er forbundet med en række følelsesnormer, som grundlæggende er de følelsesmæssige forventninger, andre eksempelvis fra

kollegaer, ledelse eller indsatte retter mod den enkelte. Forventninger om at føle bestemte ting i bestemte situationer. Det kan være vanskeligt, hvis de børneansvarlige oplever, at der er modstrid mellem de forventninger, der bliver rettet mod dem, eller hvis de oplever at føle noget andet, end hvad de selv synes, de burde. Følelsesnormer varierer på tværs af grupper og funktioner og afhænger af den konkrete kontekst, hvorfor der vil være forskellige normer for følelser i forskellige sammenhænge (Monrad 2014:59f).

At det følelsesmæssige arbejde kan tilskrives en stor andel i de børneansvarliges funktion kommer løbende til udtryk i alle interviewene. Det ligger blandt andet i den måde de børneansvarlige taler om rollen og arbejdet som børneansvarlig på.

“Der bliver du også nødt til at tage det i deres tempo, fordi hvis du bare begynder at bruse frem og sige, hvordan går det og bla bla bla, så bliver mange af dem lidt tilbageholdne. Men når du først får dem til selv at lukke op, så kan du næsten ikke få dem til at holde op igen. De snakker også om, hvordan besøgene er gået. De fortæller om deres børn. Så hvis man husker at spørge lidt ind, så føler de også, du har en interesse for dem, og så åbner de endnu mere op og får en tillid til en.” – Thomas

“Når jeg er på vagt, så fanger de mig og spørger, om jeg ikke lige kan stikke hovedet ind. Der har faktisk lige været en i dag, som fangede mig. Han havde nogle problemer på hjemmefronten. Så spørger han, hvad pokker man skal gøre? Jamen så råder jeg det bedste, jeg kan, og ellers så henviser jeg til advokaten, så de kan tage det den vej igennem, men ellers så lægger jeg bare øre til. Det er nogen gange bare det, der skal til. At du gider lytte og bare sidde der. Du behøves ikke altid at sidde og komme med en masse gode ideer, men bare det, at du er der og gider lytte. Det hjælper rigtig meget nogen gange.” – Birgitte

“Så synes jeg også, at de her forældre, der kommer ind, om de har lavet det ene eller det andet, jeg anerkender selvfølgelig ikke, hvad de har lavet, men jeg anerkender de følelser, som de har inde i kroppen.” – Søren

Det følelsesmæssige arbejde kommer til udtryk i det første citat ved, at Thomas lægger vægt på, at det er vigtigt at møde de indsatte, der hvor de er, men samtidig også at vise dem, at han er interesseret i dem og deres børn, for derigennem at skabe en tryghed hos de indsatte til, at de kan

finde støtte hos ham. Ved både at give råd og lytte til de indsatte rummer Birgitte deres følelser og forsøger at støtte dem videre. Søren viser ligeledes følelsesmæssigt arbejde, idet han anerkender de følelser, som de indsatte har på trods af, at de har gjort noget kriminelt. Derigennem påtager de børneansvarlige sig en rolle som ikke handler om at sikre afsoning og kontrol men derimod at vise en interesse for de indsattes liv og deres børn samt støtte dem i de udfordringer, de måtte have. De giver plads til de indsattes følelser og behov, hvorfor de blandt andet er opmærksomme på ikke at presse for meget på men at tage det i de indsattes tempo. I citaterne ligger også, at der er nogle særlige følelsesnormer forbundet med rollen som børneansvarlig. De indsatte henvender sig til Birgitte ved problemer, da de har en forventning om at blive mødt af hende på en bestemt måde. De har en forventning om, at hun tager sig tid til dem og hjælper dem videre. Thomas i talesætter i nedenstående citat ligeledes de forventninger, der retter sig mod ham.

“Jamen det er jo lidt sjovt, når du sidder og lytter en godnathistorie igennem fra en Bandidosrocker på 2 meter og 130 kilo, som sidder og læser Peter Pedal på dinosaursjagt og synger godnatsange. Det giver lidt et andet forhold til de indsatte, fordi at det er jo personligt for dem, og de har tillid til, at du ikke.. Man griner jo lidt, når man lytter til de der historier, men det er jo et tilbud til dem, og man er der for dem, og det sætter de pris på, virker det som om.” – Thomas

De indsatte forventer, at når Thomas lytter godnathistorierne igennem, så er det med respekt og forståelse for deres situation. Thomas har ligeledes en forventning til sig selv om, at han behandler de indsattes fortællinger med ærbødighed. Alligevel kommer han til at grine, da han er vant til at se de indsatte i et andet lys, hvor der er nogle andre forventninger forbundet til deres interaktion. Igenem det følelsesmæssige arbejde som børneansvarlig har Thomas en særlig interaktion med de indsatte. Her skal de indsatte kunne have en forventning om at blive mødt som fader og ikke som Bandidosrocker. I og med Thomas griner, når han lytter til godnathistorier, oplever han således både at overskride de indsattes men også hans egne forventninger til, hvordan han håndterer denne situation. I interviewet understreger Thomas derfor, at han jo selvfølgelig er der for de indsatte, for derigennem at kompensere for denne overskridelse af forventninger. At de børneansvarlige udfører langt mere følelsesmæssigt arbejde som børneansvarlige end som fængselsbetjente gør således, at forventningerne fra både de indsatte og dem selv ændrer sig.

I gennem det følelsesmæssige arbejde viser de børneansvarlige ikke kun empati og forståelse over for de indsatte, men de sætter også fokus på de indsattes rolle som forældre. Her i særlig grad faderrollen, idet 96 % af alle varetægtsfængslede er mænd (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2013b:117). Den generelle forståelse af faderrollen har rykket sig fra den traditionelle faderkendetegnet ved en ukrænkelig autoritet over mod en moderne fader, der er mere lighedsorienteret og har interesse for børnene. Den moderne fader kan også betegnes som en "psykologisk fader", der er nær børnene. Faderen har ikke længere blot en forsørgerrolle men har nu også en involverende rolle i barnets liv. Faderen har betydning for barnet og dets udvikling. Der er sket et skifte fra en distance og reservation til et forhold og en relation mellem fader og barn, der i højere grad er præget af følelser og interesser (Sommer 1999:217f). De børneansvarliges fortællinger afspejler en forståelse af, at de indsatte indgår i denne moderne faderrolle. Aktiviteten med at give de indsatte muligheden for at indtale en godnathistorie til deres børn er et tydeligt eksempel på dette, idet det bygger på en forståelse af, at fædre i dag er involverede i børnenes liv og omsorgen til dem. Børnene mangler deres fædre i dagligdagen og mangler at høre deres stemmer, hvorfor de børneansvarlige ser dette tilbud som noget særligt positivt og vigtigt for børnene.

Netop tilbuddet om godnathistorier giver dog nogle udfordringer, idet de børneansvarlige oplever modstand fra nogle af de indsatte, som har svært ved at tage del i dette tilbud.

"Hvis der er for meget modstand i starten, så presser jeg i hvert fald ikke på, for så synes jeg, så går det altid den anden vej for det meste. Men kan du mærke, der er en interesse, og de måske henvender sig lidt, spørger lidt, så kan man jo godt give dem optageren med ind over natten og så sige, jamen du kan optage, hvad du har lyst til, det behøver ikke være noget vildt og voldsomt. Mange af dem har utrolig dårlige læsefærdigheder, så jeg tror måske også, de kan synes, det kan være lidt pinligt nogle gange, hvis de skal sidde og hakke i den. Så kan jeg forklare dem, at vi kan redigere i lyden, så det bliver en lang kører, så du ikke sidder og hakker i det. Og så er det fint." – Thomas

Thomas beskriver her, at det kan være en udfordring for de indsatte at indtale godnathistorier, da de synes det er pinligt, fordi de ikke har læsefærdighederne til det. Både i forhold til at den børneansvarlige skal lytte det igennem, men også pinligt over for børnene, hvis de skal sende noget hjem med fejl. En opgørelse over varetægtsfængslede baggrund viser da også, at størstedelen ikke

er bogligt stærke, idet syv ud af ti varetægtsfængslede uddannelsesnivea blot er folkeskolens afgangseksamen eller mindre (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2013b:124). Der er således god grund til at antage, at de indsatte ikke er vant til at læse højt, og at det dermed ikke ligger til dem, hvorfor det kan være svært for dem at indgå i dette tilbud. De indsatte bliver igennem tilbuddet med godnathistorier dermed opfordret til at gøre noget, som de ikke er vant til, hvilket ikke alene kan skabe modstand men også en følelse af skam og forlegenhed hos de indsatte. Ifølge socialpsykologen Thomas Scheff kan skam optræde, når den enkelte ikke er i stand til at leve op til de forventninger og krav, der er knyttet til en bestemt situation og social rolle. Skam er altså en følelse, der fremkommer i sociale relationer og i interaktionen med andre mennesker. Personer med lav status i samfundet er særlig udsat for at føle skam, hvorfor indsatte er i øget risiko for at opleve dette. Skamfølelse dækker over begreber som pinlighed, forlegenhed, utilstrækkelighed og akavethed og bliver et problem, hvis den bliver skjult og undertrykt i stedet for at blive erkendt som tilstedeværende. Modsat skam står følelsen af stolthed, som opstår, når der er gensidig afstemning og respekt i interaktioner, hvilket medfører, at individerne tilpasser deres handlinger ved at tage den andens perspektiv (Bo 2012:8ff).

Ved at opfordre de indsatte til at indtale godnathistorier til deres børn, er der således risiko for, at de indsatte oplever, at det er akavet, fordi det ikke har været en del af deres rolle som fader tidligere. De oplever utilstrækkelighed ved, at de ikke kan læse en godnathistorie uden at fejle i det, hvorfor det kan være svært for dem og give dem en følelse af skam. Den børneansvarlige viser dog igennem det følelsesmæssige arbejde, at han er opmærksom på dette og prøver at støtte de indsatte ved, at de kan få lov til at øve sig, og han tilbyder tilmed at rette i det, inden det bliver sent ud. Igennem det følelsesmæssige arbejde forsøger han at rumme de indsattes følelse af skam og anerkender, at det kan være svært for de indsatte ved at give dem tid til at blive fortrolig med at indtale en historie. En af de andre børneansvarlige beskriver samme oplevelser af forlegenhed fra de indsatte. I dette tilfælde bliver det anerkendt ved, at de indsatte som en del af skoletiden får mulighed for at øve sig på godnathistorierne.

“Vi havde en skolelærer på et tidspunkt inde over. Mange af dem er ikke vant til at læse op og har heller ikke læst godnathistorier. “Argh det er ikke noget, vi bruger hjemme hos os”, er der flere, der har sagt. Men Karen, som hun hed, hun sagde, “du kunne jo øve dig lidt her i skoletiden, inden du læste den op”. Der er faktisk nogen, der er gået med til det, fordi hun ligesom har været med til at presse lidt på.” – Pia

Her er det en af Pias kollegaer, som tager del i ordningen ved at inddrage tilbud fra de børneansvarlige i andre af dagens aktiviteter og gøremål. Hun forsøger at skabe mening med det for de indsatte og styrke deres færdigheder til at kunne indgå i det tilbud, som de børneansvarlige giver. Citaterne viser, at det både er de indsattes manglende læsefærdigheder, der skaber modstand mod at deltage, men også det faktum at de ikke er vant til at læse godnathistorier. Det ikke er en del af deres faderidentitet. Der kan argumenteres for, at det at læse godnathistorier afspejler "mellemlagets" forventninger til faderrollen, hvor det forstås som en naturlig del af det at være fader. De indsatte i arresthusene kan dog generelt ikke siges at tilhøre denne befolkningsgruppe, da de ofte har et afvigende livsforløb bag sig og har flere sociale udfordringer eksempelvis dårlige socioøkonomiske vilkår, misbrug og psykiske lidelser (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2013b:117ff). Ud fra dette tyder det på, at der igennem tilbuddet om godnathistorier bliver skabt en konflikt mellem gældende normalitetsforestillinger hos henholdsvis de børneansvarlige og de indsatte. Der bliver en uoverensstemmelse mellem de forventninger og krav, som de børneansvarlige møder de indsatte med i faderrollen, hvilket medfører en følelse af forlegenhed og utilstrækkelighed hos de indsatte og derfor en modstand mod at indtale godnathistorier til deres børn.

Herudover skal man ikke undervurdere, at det for alle indsatte kan være skamfuldt i sig selv at være indsat samtidig med at være forælder. Uanset sociale baggrund og uanset hvilke forventninger de børneansvarlige implicit kommer med gennem de forskellige tilbud. Dette kan i sig selv også være en årsag til, at der generelt kan være modstand fra de indsatte, idet det bliver for svært for dem, at der sættes fokus på deres faderrolle.

"Nogen skammer sig måske også. Både i forhold til at sidde her, men også måske at skulle være far og så sidde her. Det kan også være rigtig udfordrende. Både i forhold til dem selv og i forhold til børnene." – Kristian

Foruden at anerkende de indsattes følelse af skam forsøger de børneansvarlige også at vende dette til en følelse af stolthed, idet de oplever, at det bringer noget positivt med sig, når det lykkes for de indsatte at indtale en godnathistorie.

"Vi havde en som prøvede rigtig meget men som ikke rigtig kunne. Det var lidt det der med "bliver jeg løsladt eller bliver jeg ikke løsladt? Skal jeg gøre det, eller skal jeg ikke gøre det".

Hvor vi havde en anden en, han gjorde det bum i løbet af en nat. Så havde han en perfekt godnathistorie, og det var stor lykke. Vi sendte den hjem med tegninger og det hele til knægten der. Og han blev kisteglad. Så det der med godnathistorierne det er altså godt. Det er det.” – Kristian

Ved at indtale en godnathistorie oplever den indsatte således både at leve op til den børneansvarliges forventninger til faderrollen, men han oplever også, at hans søn bliver glad for at få en godnathistorie. Derigennem kan de indsatte på trods af varetægtsfængslingen gøre noget positivt for deres børn og vise dem interesse, hvilket kan give en følelse af stolthed frem for kun skyld over ikke at være derhjemme. Flere af de børneansvarlige fortæller om dette skifte fra, at en indsat har haft svært ved at tage imod et af de forskellige tilbud til efterfølgende at komme tilbage og med glæde fortælle om, hvilken god modtagelse det har fået hos børnene – *“den respons der kommer ud fra de indsatte. Der var lige en der kom her i morges, der sagde “ej, det var helt vildt godt, at min dreng fik den der gave. Han ville lege med den med det samme””* (Birgitte).

Overordnet set oplever de børneansvarlige at blive taget godt imod af de indsatte, men som afsnittet viser, så er der alligevel situationer, hvor der opstår modstand fra de indsatte, hvilket skaber forhindringer for at nå ud til børnene.

5.1.3 Modstand fra kollegaerne

I indstillingen fra Direktoratet for Kriminalforsorgen er det beskrevet, at de børneansvarlige har en koordinerende funktion og skal være ansvarlig initiativtager i projektet, men at opgaven skal løses i fællesskab i den pågældende institution. Det er den børneansvarliges opgave sammen med ledelsen at engagere det øvrige personale, så de også får viden og lyst til at forbedre forholdene for de besøgende børn (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2013a:7+15).

De fleste fortællinger om kollegaernes modtagelse af projektet er positive, men det skinner alligevel igennem, at det for nogle kollegaer virker som unødvendigt og for pædagogisk at skulle støtte kontakten mellem de indsatte og deres børn. I starten af interviewet med Søren giver han eksempelvis udtryk for, at der ingen problemer eller modstand er fra kollegaerne, men fortæller senere, at han skal være påpasselig med de ting, han gør, ligesom han ved forstående orlov ikke har spurgt kollegaerne, om der er nogen, der vil tage over i den periode, han er væk.

“Det [lytter til godnathistorier] gør jeg derhjemme, for det kan jeg ikke sidde og gøre her. Vi har jo mange arbejdsopgaver, så det kan jeg ikke uden at blive upopulær hos mine kollegaer. De anerkender det, og de samarbejder, men altså man skal også lige træde varsomt, for de synes måske også, at det bliver lidt for pædagogisk en gang i mellem.” – Søren

“Jeg ved, de ville ikke lave godnathistorier, fordi uha så skal de rode med en computer og diktafon, og ej hvor er det også besværligt. Så jeg gider ikke en gang spørge nogen. Det er mig, der gør det. Det har de det allesammen fint med.” – Søren

Citaterne viser, at Søren skal balancere mellem sin rolle som fængselsbetjent og sin rolle som børneansvarlig. Den første rolle er tydeligvis vigtigst for kollegaerne, for selvom de anerkender hans nye funktion, så skal det ikke gå ud over deres arbejdspress. Ligesom de heller ikke vil involveres for meget i Sørens arbejde som børneansvarlig. Kollegaernes opfattelse, af at det kan blive for pædagogisk, gør, at Søren tager nogle arbejdsopgaver med hjem, så kollegaerne ikke bliver irriterede på ham. Den modstand Søren oplever fra kollegaerne er derved meget implicit, idet Søren sørger for at tilpasse sine arbejdsopgaver som børneansvarlig, så det ikke går ud over hans opgaver som fængselsbetjent og dermed kollegaerne. Han lader også være med at spørge nogle om, de vil varetage funktionen, imens han er på orlov, da han forventer at få negativ tilbagemelding fra kollegaerne. Modstanden kommer således ikke til udtryk ved, at de direkte taler negativt om ordningen, men mere indirekte ved, at de ikke ønsker at tage del i det, hvilket får den betydning, at der i nogle måneder i det pågældende arresthus ikke vil være nogen børneansvarlig, og tiltaget derfor heller ikke vil komme ud til børnene i den periode.

Thomas giver ligeledes udtryk for denne indirekte modstand fra kollegaerne, idet han også er opmærksom på, at de tiltag, han indfører ikke påvirker kollegaernes arbejdsopgaver. Til spørgsmålet om, hvordan kollegaerne har taget i mod det, fortæller han:

“Overraskende godt. Der har ikke rigtig været noget. Der er ikke nogen, der brokker sig sådan decideret. Vi lavede lørdagsbesøgene med tre styks, men vi lagde dem på de tidspunkter, hvor der var pause i de daglige rutiner. De skal visiteres hver gang, så visitationen ikke ramte sammen med, man skal rundt med mad, eller der er gårdtur eller et eller andet. Så på den måde lagde vi det så skånsomt som muligt.” – Thomas

Her ligger der altså også nogle undertoner af, at kollegaerne støtter op om tiltaget, så længe de ikke selv skal tage direkte del i det, og så længe det ikke går ud over deres arbejdstimer. Thomas tilrettelægger de ekstra besøg for børnene, sådan så det øvrige personale ikke bliver påvirket af det. Her bliver besøgene lagt på et tidspunkt, der er skånsomt for personalet og ikke nødvendigvis et tidspunkt, der er skånsomt for børnene. Så selvom det ekstra besøg er iværksat for at komme børnene til gode, så får kollegernes holdninger indflydelse på, hvordan og hvornår det konkret kommer til at foregå.

Birgitte udtrykker som den eneste direkte, at hun har oplevet modstand fra kollegaer, som slet ikke mener, at de indsatte skal have støtte i kontakten med deres børn.

“Der er nogen, der synes, det er okay. Og så er der nogen, der synes, det er fis i en hornlygte. For de er bare indsatte færdig slut. Sådan er det. I starten var det selvfølgelig hårdt. Men jeg har bare valgt at sige, jeg synes, det er spændende, og jeg kan godt lide det, og hvis der er nogen, der ikke kan lide det, så det bare ærgerligt. Men i starten kunne det da godt være hårdt. Og der er stadig nogen, der mukker lidt en gang i mellem, og sådan er det.” – Birgitte

At kollegaerne ikke ser mening med tiltaget har altså særligt været en udfordring for Birgitte i starten, hvor det har været svært for hende. Hun har på sigt valgt at ignorere det, men for andre kunne det have betydet, at de valgte at begrænse eller måske slet ikke udføre deres funktion som børneansvarlig. Som et eksempel på modstanden fortæller Birgitte om, at nogle kolleger kommer med kommentarer til de indsatte, når de tager billeder til de fotobøger, som de sender hjem til børnene.

“Det er, når de render rundt og tager billeder, og “uha hvorfor tager du billeder”, og “hvad skal du med det”, og “husk nu du ikke må have nogen andre på” og husk nu dit og husk nu dat. Alle de der opsynsting, så kommer de lige med den løftede pegefinger. Men sådan er det. Det er systemet, der er sådan. Det kan man ikke lave om på.” – Birgitte

Birgitte oplever altså, at modstanden fra kollegerne både påvirker hende, men også at det indvirker på de indsatte ved, at kollegaerne kan være efter dem, når de tager del i tilbuddene. Disse kollegaer udviser afstand fra det følelsesmæssige arbejde, som ligger i ordningen, ved at fremhæve den kontrollerende og bestemmende side af fængselsbetjentes arbejde. Det gør de ved at tydeliggøre

over for de indsatte, at der er nogle regler og procedure, som de skal indordne sig under. På den måde får kollegaerne markeret magtforholdet mellem dem og de indsatte. En tidligere undersøgelse af fængselsbetjentes arbejde og adfærd over for indsatte viser, at det er en typisk reaktion fra fængselsbetjente, når de oplever, at forholdet bliver for lige, eller når magtforholdet i nogle situationer ændrer symbolik, eksempelvis når fængselsbetjentene får en servicefunktion over for indsatte (Tracy 2005:274f). Ved at være efter de indsatte, når de tager billeder, får kollegaerne bekræftet deres egen forståelse af deres rolle og de får markeret magtforholdet, hvor de er øverst. For de indsatte kan det betyde, at der er nogen, som ikke takker ja til tilbuddet eller ikke får taget så mange billeder, da kollegaerne sætter dem i en ubehagelig og utryk situation, hvilket kan fremkalde følelser af skam ved at være indsat og forælder. Dermed kan disse kommentarer og adfærden fra kollegerne skabe forhindringer for, at tilbuddet kommer børnene til gode.

Citaterne i dette afsnit viser ligeledes, at de børneansvarliges arbejde som fængselsbetjent vægter højere for kollegaerne end arbejdet som børneansvarlig, og at arbejdet generelt ikke har høj status. Dette bliver særlig tydeligt i interviewet med Pia, hvor en af de børneansvarliges kolleger på et tidspunkt tager del i samtalen. Denne kollega udtrykker, at det da vist bare var, fordi Pia åbnede brevet, at det var hende, der blev børneansvarlig og ikke fordi, hun var særlig udpeget. Pia afviser dog dette og fortæller, at hun blev spurgt af ledelsen. Kollegaen viser igennem denne kommentar, at der ikke er særlig stor interesse omkring ordningen, og at det ej heller tillægges nogen særlig status at få tildelt denne funktion. Kollegaen ser ikke, at det kræver nogle særlige kompetencer at udfylde denne rolle og i hvert fald ikke, at Pia kan noget særligt i forhold til dette. Ved denne bemærkning viser kollegaen indirekte modstand ved at nedtale Pias kompetencer og ved ikke at se arbejdet som noget særligt. Hvis det er den holdning, Pia bliver mødt med generelt fra sine kollegaer, og hun ikke oplever støtte og interesse, kan det gøre det svært for hende at involvere sig i rollen og sætte nye tiltag i gang.

Projektlederen bekræfter billedet af, at det ikke altid er nemt for de børneansvarlige at få kollegaerne til at tage del i og acceptere tiltaget. Hun beskriver, at et af de næste skridt for hende er, *“at give de børneansvarlige fast grund under fødderne til også at snakke med deres kollegaer”*. Projektlederen oplever således også, at det ikke er lige til for de børneansvarlige at inddrage kollegaerne, og at der er behov for, at de bliver styrket i at håndtere dette. Dette på trods af, at projektlederen samtidig oplever, at flere og flere af de børneansvarliges kollegaer engagerer sig og

melder sig til at hjælpe ved eksempelvis afholdelse af arrangementer for børnene eller gerne vil tage aktiv del i at give børnene bedre oplevelser med at komme på besøg. Overordnet set tyder det på, at de børneansvarlige kun i begrænset omfang får engageret deres kollegaer i tiltaget, som det ellers er beskrevet i indstillingen, at de skal.

5.1.4 Delkonklusion

Samlet set er der altså ikke overraskende en række forhold, som vanskeliggør og skaber forhindringer for, at de børneansvarlige kan komme børnene til gode. Først og fremmest sætter rammerne i arresthusene en begrænsning for, hvilke tilbud de børneansvarlige kan give de indsatte. Særligt får det betydning for muligheden for at afholde arrangementer, som næsten opleves som umulig. Disse begrænsninger fører til frustrationer hos nogle af de børneansvarlige og kan medføre, at nogle brænder ud i opgaven, hvis de ikke oplever at kunne udvide og forny tilbuddene. Samtidig oplever de børneansvarlige, at der i arresthusene er en særlig mulighed for at skabe en god relation til den indsatte, hvilket giver mulighed for at tale om hans eller hendes børn. Dette vil jeg se nærmere på i den sidste delanalyse.

Derudover viser dette afsnit, at de børneansvarlige oplever modstand fra indsatte såvel som kollegaer. Analysen viser, at modstanden fra de indsatte i høj grad kan hænge sammen med følelsen af skam. Både i forhold til det at være forælder og være fængslet men også skam i forhold til ikke kunne gøre det, som de børneansvarlige forventer af dem. De børneansvarlige forsøger at rumme de indsattes følelser og behov gennem følelsesmæssigt arbejde, ligesom de forsøger at ændre følelsen af skam til følelsen af stolthed. For at eksemplificere dette er aktiviteten med godnathistorier inddraget, idet det repræsenterer en bestemt forståelse af faderrollen, hvor det ses som en naturlig del at læse godnathistorier for sine børn. En forståelse som de indsatte ikke nødvendigvis identificerer sig med, hvorfor det kan skabe en følelse af skam og derfor modstand mod at tage del i tilbuddet. Dette dilemma er velkendt fra meget socialt arbejde, da forståelsen af, hvad der er det "rigtige" og det "gode", ofte er præget af normer, som er fremtrædende hos "mellemlaget" i befolkningen, og ikke nødvendigvis repræsenterer målgruppens egne normer. Det er svært at argumentere i mod, at godnathistorier er godt for børnene, hvorfor det er forståeligt og naturligt, at de børneansvarlige ser god mening i dette, men det kan også hurtigt blive en ensidig forståelse af, hvad det vil sige at være en god fader. Sådanne dilemmaer kan være sværere at komme uden om i socialt arbejde og dermed også i børneansvarligordningen, men ikke desto

mindre er det vigtigt at være opmærksom på, da det kan give en forståelse for, hvorfor den enkelte handler, som den gør – såvel indsat som børneansvarlig.

Modstanden fra kollegaerne udtales mere implicit af de børneansvarlige. Det er således kun en af de børneansvarlige, der direkte udtaler, at der er nogle kollegaer, som ikke anerkender behovet og de arbejdsopgaver, der ligger for den børneansvarlige. Modstanden kommer dermed primært til udtryk indirekte ved, at de børneansvarlige beskriver, at det er nødvendigt med en opmærksomhed på, at de ikke får sat gang i nogen ting, som kan skabe irritation hos kollegaerne. Der tegner sig et billede af, at det ikke har en særlig status hos kollegaerne at have denne rolle, og at de børneansvarlige holder funktionen meget for sig selv. Både den direkte og indirekte modstand kan gøre, at de børneansvarlige holder tilbage med nogle tiltag. For de indsatte kan det få betydning for deres deltagelse, hvis de direkte oplever de øvrige fængselsbetjentes modstand.

Denne delanalyse har dannet grobund for en forståelse for, hvilken kontekst de børneansvarlige arbejder i og hvilke udfordringer, der er forbundet med rollen. Dette leder videre til at se på, hvordan de børneansvarlige så agerer og træffer beslutninger som børneansvarlig.

5.2 Delanalyse 2 – Det faglige skøn

I denne delanalyse vil jeg belyse, hvordan de børneansvarlige anvender faglige skøn i deres arbejde og se på, hvilken indflydelse det får på tiltagets forvaltning i de forskellige arresthuse. Dette forhold er interessant at se på, da implementeringen i praksis er betinget af de holdninger og forforståelser, som er gældende blandt de børneansvarlige (Lipsky 2010:13ff). Analysen vil tage udgangspunkt i en teoretisk begrebsdefinition af fagligt skøn og en forståelse af børneansvarlige som frontliniemedarbejder jf. Michael Lipsky. For at belyse de børneansvarliges anvendelse af faglige skøn, vil jeg tage udgangspunkt i, hvordan de børneansvarlige vurderer de indsatte muligheder under brev- og besøgskontrol samt se på, hvilke grupper af indsatte, der vurderes problematiske at inkludere i ordningen.

Michael Lipsky præsenterer i sin teori om street-level bureaucracy begrebet frontliniemedarbejder til at betegne dem, der i deres arbejde har daglig kontakt med borgere eks. socialarbejdere, politibetjente, fængselsbetjente. Kendetegnet for frontliniemedarbejderne er, at de arbejder i et handlingsrum, hvor de skal træffe beslutninger på baggrund af faglige skøn. Beslutninger om mængden og niveauet af service, støtte og sanktion. Det er igennem frontliniemedarbejderne, at politik og nye tiltag bliver implementeret og udført, hvorfor deres handlinger og forståelser er udslagsgivende for, hvordan politikken tager sig ud i praksis (Lipsky 2010:13ff). Ud fra denne definition må de børneansvarlige betragtes som frontliniemedarbejdere, idet ordningen er afhængig af den enkeltes daglige vurderinger og faglige skøn. Faglige skøn som bygger på viden, erfaringer, holdninger og forforståelser (Ejrnæs 2008:149).

Ordningen med børneansvarlige er ikke retligt reguleret men er sat i værk som et tilbud til de indsatte forældre, hvorfor der ligger høj grad af faglige skøn i tiltaget. Med faglig skøn menes et fortolkningsrum, hvor den enkelte træffer beslutninger om hvem, der i hvilket omfang og med hvilket indhold kan få adgang til en given serviceydelse – i dette tilfælde altså de tiltag, som de børneansvarlige tilbyder. Det faglige skøn giver mulighed for at give en individuel og situationsbestemt hjælp til den enkelte på baggrund af en konkret vurdering ud fra viden og værdimæssig stillingtagen, men det truer også princippet om ligebehandling, da beslutningerne bliver afhængige af den enkelte medarbejders vurdering i en konkret situation og dermed kan være meget forskellige fra person til person og fra situation til situation (Eriksen et al. 2012:214; Hjortbak 2013:35ff).

5.2.1 Det faglige skøn af hvad der er muligt

For at belyse hvordan det faglige skøn spiller ind i ordningen, vil jeg starte med igen at se på tilbuddet om godnathistorier, da det er et tiltag, som alle de børneansvarlige, jeg har talt med, har sat i gang. Dermed kan det være med til at belyse, hvordan de børneansvarlige (og de sagsbehandlende politibetjente) vurderer deltagemulighederne for indsatte med brev- og besøgskontrol forskelligt.

Når en indsat er underlagt brev- og besøgskontrol skal det afklares med den sagsbehandlende politibetjent, om vedkommende kan sende en godnathistorie ud til sine børn og i så fald, hvordan dette skal foregå. Det er den enkelte sagsbehandlende politibetjent, der har ansvaret for at opretholde brev- og besøgskontrollen og dermed at sikre, at der ikke kommer informationer ud, der kan påvirke sagen. I praksis er det derfor den enkelte sagsbehandlende politibetjent, der vurderer, hvilken kontakt den indsatte må have til omverden. Interviewene viser, at de børneansvarliges samarbejde med de sagsbehandlende politibetjente er meget forskelligt, idet politibetjentene har mange forskellige vurderinger af, hvad de indsatte kan få lov til. Men samtidig viser interviewene også, at de børneansvarlige selv vurderer mulighederne meget forskelligt. Det bliver særlig tydeligt, når de fortæller om, hvordan tiltaget med godnathistorier bliver tilbudt for indsatte med brev- og besøgskontrol. Hvor én børneansvarlig slet ikke ser det som en mulighed, at indsatte med brev- og besøgskontrol kan indspille godnathistorier, ser en anden, at det kan tilbydes, men kun med mulighed for at læse op fra bestemte bøger. Der er også børneansvarlige, som udtrykker, at godnathistorier kan tilbydes helt frit, som til alle andre, idet indsatte enten kan læse op fra en bog eller digte sin egen historie. Variationen i måder at se mulighederne for de indsattes, når der er brev- og besøgskontrol, spiller som nævnt sammen med samarbejdet med politiet og de enkelte politibetjentes holdninger.

“Det skal via politiet, og det er noget værre rod. Så snart han kommer ud af brev- og besøgskontrol, så er jeg sikker på, så ryger der en godnathistorie afsted. Der er lige kringlet nok. Så skal man have fat i en politibetjent, som kan se, det er en god ide.” – Kristian

“Der kan være nogle betjente, som ikke synes, det er en god ide, som ikke går ind for det her pædagogiske tiltag. Hvor så jeg får nej, det må jeg ikke, de må ikke få lov til at indtale noget.

Hvor det så kan være en udfordring at få dem omvendt. Det er lykkedes nogle gange at få dem til at gå med til det.” – Søren

“Der er blevet lavet den uofficielle aftale med politiet om, at når de laver godnathistorierne, så er det ikke bare en historie, de kan digte. Det skal være en fast bog eller skal være en fast sang, og at før jeg brænder dem ned og sender dem ud til familierne, så lytter jeg dem igennem eller Lise [den anden børneansvarlige] lytter dem igennem. Og når vi ved, det er Peter Pedal på dinosaursjagt for eksempel, så har du jo bogen, og så kan du sidde og kigge med, og så på den måde følge med i det og tjekke, der ikke er skjulte beskeder i eller noget.”

– Thomas

“Det er jo ikke alle, hvor politikredsen eller den sagkyndige politimand, som har sagen, vil give lov. Men vi kan godt lave det, så skal vi bare sende det ind til dem. Men så går der noget længere tid inden, det kommer i gennem. Og oftest så kan der altså godt gå en måned, fra jeg har lavet det, til det kommer ud hos de pårørende. Og det kan godt være lidt ærgerligt. Men der er også nogle, der siger, jamen det er fint, kan du stå inde for, at det er det, der bliver sagt. Ja, det kan jeg. Jeg aflytter selvfølgelig også cd'en og tjekker den af, inden den bliver sendt afsted. Og af mange af dem får jeg lov til selv at lytte den af og så kvittere for det, og så sender vi den afsted. Men der er også nogen, som slet ikke vil det ene eller det andet, og så er man bare nødsaget til at gå den slaviske vej. Og det gør også, at nogle af de indsatte så opgiver, fordi de godt ved, at hov nu skal vi hele møllen igennem, og så går der altså en måned, inden børnene får det.” – Birgitte

Citaterne viser, at der er meget forskellige erfaringer med og holdninger til, hvad der kan lade sig gøre, og hvordan samarbejdet er med den sagsbehandlende politibetjent. Kristian vurderer, at det er alt for besværligt at finde en politibetjent, der kan se meningen med det, hvorfor han slet ikke tilbyder godnathistorier, når der er brev- og besøgskontrol. Mens Birgitte derimod holder fast i, at det er en mulighed alle skal have, hvorfor den enkelte sagsbehandlende politibetjent så må lytte det igennem selv, hvis vedkommende ikke vil godkende, at hun kan lytte det igennem. I denne situation bliver det de børneansvarliges egne holdninger og vurderinger af, hvad der er muligt, og hvilken “kamp” de vil tage med politiet, der afgør, hvad der tilbydes. Indsatte med brev- og besøgskontrol har dermed ikke lige muligheder for at indtale godnathistorier til deres børn, da det

afhænger af, hvem der er børneansvarlig i det arresthus, de sidder varetægtsfængslet i. Som frontlinemedarbejdere har de børneansvarlige implementeret godnathistorier på forskellig vis, og deres vurderinger bliver dermed udsalgsgivende for, hvordan tiltaget tager sig ud i praksis.

Citaterne viser desuden, at de indsattes muligheder også i høj grad afhænger af den enkelte sagsbehandlende politibetjent holdning til godnathistorierne. Hvis en politibetjent synes, det er for pædagogisk, og ikke ser grund og mening i at bruge ressourcer på at få udsendt en godnathistorie, så kommer det i de fleste tilfælde ikke til at ske. Adspurgt oplever de børneansvarlige, at det er meget individuelt fra politibetjent til politibetjent, hvilke holdninger der gør sig gældende, og at det ikke hænger sammen med de forskellige politikredse. Kun Thomas oplever, at det ikke er personafhængigt. Han beskriver, at der er lavet en uofficiel aftale med alle politikredse om, at de gerne må sende godnathistorier ud, hvorfor han ikke oplever, at der er forskelle. For de andre bliver det dog ofte samarbejdet og relationen mellem den børneansvarlige og den sagsbehandlende politibetjent, der er med til at afgøre, hvilken holdning politibetjenten har til godnathistorier.

“De fleste gange har jeg kunne overtale betjentene til, at vi siger ja. Men altså første gang så laver vi den her indspilning. Jeg lover dem, det er ikke mere end ti minutter, og så lytter jeg den igennem og godkender den. Så sender jeg den over til betjenten, så godkender han den, og så laver vi et regelsæt for, hvordan han vil have, det skal være. For det er betjenten, der bestemmer, hvordan han gerne vil have det, og så holder vi os til det. Hvis han så ser første gang, at det kører fint, så slapper han lidt mere af, og så ved han fremadrettet, at jeg godt kan finde ud af det. Men det er en hindring.” – Søren

“Dem der kommer fra de politikredse, vi samarbejder med jævnligt, de kender mig jo. Så dem er der typisk ikke noget med. Der ringer jeg jo bare til dem og siger prøv at hør her, det forholder sig sådan og sådan. Har du lyst til at stole på, at jeg har lyttet det der igennem, eller vil du have det tilsendt? Nej nej nej. De fleste siger bare nej, det stoler de på. Og dem der er her sådan i vores nære, dem vi samarbejder med jævnligt, dem kender jeg jo. Dem er der aldrig problemer med.” – Pia

I Søren's fortælling bliver det meget eksplicit, hvordan det gøres forskelligt, idet han indgår individuelle aftaler med hver sagsbehandlende politibetjent om, hvordan de ønsker, at det skal være. Det bliver ligeledes tydeligt, hvordan de børneansvarliges interaktion med politibetjentene

får betydning. Holdning skabes og ændres i interaktionen med andre individer, ligesom de baserer sig på tidligere erfaringer (Ejrnæs 2008:149). På hver deres måde, om det så er at føje betjentene eller anlægge en bestemt tone, så får kontakten mellem den børneansvarlige og politibetjenten derfor en afgørende betydning for, om de indsatte med brev- og besøgskontrol får mulighed for at udsende godnathistorier. Der, hvor den børneansvarlige har kendskab og en relation til de sagsbehandlende politibetjentene, bliver det i højere grad muligt at sende godnathistorier ud under brev- og besøgskontrol, da de sagsbehandlende politibetjentenes holdninger rykkes i interaktionen med de børneansvarlige. De danner erfaringer om, at de børneansvarlige er til at stole på, hvorfor deres vurdering bliver en anden. Når de sagsbehandlende politibetjente træffer nye faglige skøn, sker det i følge de børneansvarlige således primært på baggrund af et ændret erfaringsgrundlag og ikke nødvendigvis på baggrund af ændrede personlige holdninger til, hvorvidt tilbuddet er værd at støtte op om eller ej.

Mulighederne for de indsatte og derigennem børnenes muligheder for at bibeholde kontakten med deres varetægtsfængslede forældre, når der er brev- og besøgskontrol, er således meget forskellig dels fra børneansvarlig til børneansvarlig men i særlig grad også fra politibetjent til politibetjent. Tilbuddet med godnathistorier viser således både, hvordan det faglige skøn, de børneansvarlige gør sig, får indflydelse på hvem og hvordan kontakten med børnene opretholdes, men i særlig grad også hvordan politibetjentenes faglige skøn får indflydelse på ordningen, selvom de ikke direkte er en del af tiltaget.

5.2.2 Det faglige skøn om inklusion og eksklusion

Det faglige skøn viser sig dog ikke kun igennem de forskellige aktiviteter. Det kommer i særlig grad til udtryk, når de børneansvarlige fortæller om, i hvilket omfang forskellige indsatte overhovedet får tilbuddene og støtten til kontakten med deres børn. I de forskellige interviews skinner det igennem, at de børneansvarlige differentierer mellem de indsatte forældre i forhold til at vurdere, om de skal støttes og inddrages i ordningen og herefter i hvilket omfang. I denne sammenhæng kan der tales om, at de børneansvarlige differentierer mellem værdige og uværdige indsatte forældre. Empirien viser, at der skelnes mellem tre forskellige grupper af indsatte, som i mere eller mindre grad vurderes ikke at kunne inkluderes i tiltaget. Det drejer sig om udlændinge, krænker og en sidste gruppe, som jeg har valgt at kalde for "de uengagerede".

Udlændinge

Den første gruppe af indsatte, som de børneansvarlige vurderer ikke kan rummes i tiltaget, er udlændinge og i særlig grad østeuropæere. Det er både noget projektlederen udtrykker, men også noget de børneansvarlige selv fortæller om.

“Men jeg ved, at de i arresthusene har mange østeuropæere, og mit indtryk er, at de børneansvarlige ikke forholder sig til dem og deres børn. De har svært ved at snakke med dem, og det er politiet, der skal betale tolkene. De [politiet] vil jo godt bruge ressourcer på at fortælle om, hvad der skal ske, hvad er det for et forløb. Det der er deres retssikkerhed. Jeg synes ikke, vi får fat i østeuropæerne.” – Projektleder

Kristian og Birgitte fortæller følgende om varetægtsfængslede udlændinge:

“Der er slet ikke noget, fordi der er slet ikke noget familie her. Og de ringer heller ikke. De er her bare. Dem skal vi opbevare, mens de er her, og det gør vi. Men det er slet ikke nogen, jeg har kontakt til. Hvis det er herboende rumænere, så kan jeg sagtens have det, men hvis det er de der, som er ulovlig indrejsende, så er der ikke noget. De skal bare udsendes igen. De er kommet herind ulovligt, så de skal ud, og så er det sådan, det er. Men selvfølgelig hvis de er herboende, så er det en hel anden sag, for så har de familie her, så er det samme behandling, som alle mulige andre.” – Kristian

“Vi har mange fra alle mulige andre lande, og dem har vi jo ikke rigtig noget at gøre med på den måde. Så det er dem, der primært bor i Danmark. Vi kan også have, hvis de bor i Sverige. Men dem, der bor i de andre lande, har vi ikke så meget at gøre med.” – Birgitte

Som ovenstående citat fra projektlederen også viser, så tyder det på, at dette er et forhold, som er særligt for arresthusene. Dels fordi andelen af udenlandske indsatte er over tre gange større i arresthusene end i fængslerne, men også fordi forholdene i arresthusene besværliggør muligheden for at tale med disse indsatte blandt andet grundet manglende mulighed for brug af tolkning (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2015:2). Projektlederen udtrykker dog også, at de børneansvarlige bevidst som ubevidst ikke forholder sig til udlændingene, og at det dermed er et valg, de selv træffer ikke at inddrage dem og give dem de samme tilbud, som andre indsatte. Såvel Kristian som Birgitte bekræfter projektlederens udsagn, idet de begge fortæller om, hvordan de

ikke kommer ud til udlændingene. Kristian begrundet det med, at familien ikke bor i Danmark, og at der derfor ikke er kontakt med dem. Han ser, at det blot er opbevaring, når de er i arresthuset, og at de derfor ikke skal støttes i kontakten medmindre familien bor i Danmark. Han vurderer således ikke, at han kan gå ind og støtte, når der ikke allerede er kontakt mellem den indsatte forælder og børnene. Her bliver det hans individuelle faglige skøn, der afgør, hvem der får tilbuddet, idet andre måske ville vurdere, at det netop var denne gruppe, som særligt skulle støttes, idet der slet ikke er kontakt. Børneansvarligordningen kunne dermed netop bidrage til at skabe denne kontakt. Birgitte omtaler også bopælslandet som en faktor i hendes vurdering, idet hun ikke inkluderer indsatte, som bor andre steder end i Danmark og Sverige. Både hende og Kristian ekskluderer dermed indsatte udelukkende på baggrund af, hvilket land de har bopæl i. Birgitte begrundet dette ud fra et ressourcspørgsmål, idet hun oplever, at hun ikke har tiden til også at give udlændingene tilbuddene.

“Så jeg er nødt til at prioritere og sige, at dem der bor i Danmark, og dem der har familie, der bor i Danmark, det er dem, jeg kan arbejde med, desværre. Fordi der er sikkert også mange af de andre børn, som meget gerne kunne bruge det. Men det kan jeg ikke. Der er jeg nødsaget til at trække grænsen.” – Birgitte

Dette står dog i paradoks til, at hun ellers i interviewet giver udtryk for at have tid nok til sin funktion som børneansvarlig. Eksempelvis udtrykker hun, som tidligere beskrevet, at der ikke er nok arbejde til, at de kan være to børneansvarlige – *“Det løber faktisk rundt, når det kun er mig. Også fordi vi har ikke så mange udfoldelser, så hvis vi skulle være to til det her, så ville vi simpelthen kede os, fordi der ikke er til det”* (Birgitte). Dermed kan der være andre udtalte årsager til, at Birgitte vurderer, som hun gør.

For de andre børneansvarlige er det den sproglige barriere, der primært bliver fremhævet som årsag til, at de ikke inkluderer udlændinge. Dette forhold kommer ligeledes frem i midtvejsevalueringen, hvor flere påpeger, at det af sikkerhedsmæssige årsager ikke er muligt for de indsatte, der ikke taler dansk eller engelsk at indtale en godnathistorie (CASA og Analyse & Tal 2014:14).

“Det er svært at lave med udenlandske. Nu har vi jo mange østeuropæere, men jeg kan jo ikke sidde og forstå russisk eller rumænsk eller et eller andet. Det er faktisk primært et tilbud til folk, der kan snakke dansk.” – Thomas

Foruden at det er gennemgående, at de børneansvarlige ikke tilbyder udenlandske indsatte de tilbud, der ligger i ordningen, så viser citaterne også, at de børneansvarlige arbejder ud fra hver deres kategorisering af denne gruppe indsatte. Birgitte differentierer mellem om de indsatte bor i Danmark eller Sverige eller andre lande. Thomas ser kun, at det er et tilbud for indsatte, der kan tale dansk. Og Kristian skelner mellem om familien bor i Danmark eller ej. Den måde, den enkelte kategoriserer på, i forhold til hvornår man kan indgå i tilbuddet eller ej, gør således, at det bliver forskelligt fra arresthus til arresthus, hvilke muligheder der er, for at udenlandske indsatte kan opretholde kontakten med deres børn. Kategoriseringer der præger de faglige skøn, som de børneansvarlige foretager i dagligdagen.

Disse kategoriseringer kan ses som en copingstrategi for de børneansvarlige i deres rolle som frontlinemedarbejder. De har valgt de udenlandske indsatte fra, da de er “besværlige” og ressourcekrævende at udmønte tilbuddet til. I stedet prioriterer de børneansvarlige at målrette tilbuddet mod dem, de kan kommunikere direkte med og let kan sende godnathistorier og fotobøger ud for. Derved hjælper de børneansvarlige de indsatte, der nemt kan hjælpes og starter med de opgaver, hvor de selv er rimelig sikret på at få en tilfredsstillende ved at se et positivt resultat. Dette er en velkendt reaktion for frontliniemedarbejdere, når de oplever svære situationer. Ved slet ikke at tale med de udenlandske indsatte om, at tilbuddene findes, får de børneansvarlige tilsløret muligheden for dem, og dermed undgår de at blive konfronteret med de udenlandske indsattes ønske om at opretholde kontakten med deres børn (Brodkin 2012:942f). De børneansvarliges copingmekanismer influerer på tiltagets udformning, idet det medfører, at tilbuddet indskrænkes til indsatte, der kan tale dansk, og hvor familien bor i Danmark og i nogle tilfælde Sverige.

At det i høj grad er et spørgsmål om faglig skøn og coping, der afgør om denne gruppe af indsatte kan rummes i tiltaget bliver særlig tydeligt i interviewet med Søren. For selvom, at han også ser udfordringer og barrierer, så udelader han ikke kategorisk at støtte disse forældre i kontakten med deres børn.

“Selvfølgelig så er der er en sprogbarriere, og det kan godt være problematisk, så de er sværere at opnå samme kontakt med som med de danskere, der sidder her. Jeg hjælper også, hvis der sidder en, det skal ikke lyde fordomsfuldt, men hvis der sidder en polak, som har spekuleret i at komme til Danmark for at stjæle, komme i fængsel og arbejde og sende penge hjem, og han har to børn, som han savner derhjemme. Han kan ikke sende breve til dem. Han må ikke ringe til dem. Han må ingenting. Jeg har ikke mulighed for at hjælpe ham på samme måde, som jeg har mulighed for at hjælpe dem, som er her i landet. Så selvfølgelig ligger mit fokus også på dem, som er her, men jeg vil også gerne hjælpe ham polakken. Jeg sætter mig ned og forsøger at snakke med ham, men når ikke han kan tale engelsk eller dansk, så er det godt nok op ad bakke. Så må man jo bare være til stede, hvis han er ked af det, eller hvis han er sur.” – Søren

Søren vælger modsat de andre børneansvarlige stadig at være der for de udenlandske indsatte. Hans faglige skøn bliver således ikke, at den gruppe skal udelukkes fra tilbuddet, men derimod at de skal støttes på en anden måde end de indsatte, der kan tale dansk. Der er nogle sikkerhedsmæssige foranstaltninger, som han ikke kan lave om på, hvorfor han over for denne gruppe vægter det følelsesmæssige arbejde ved at være til stede og rumme deres følelser. Selvom Søren overordnet udtrykker, at han i mindre grad støtter de udenlandske indsatte, så fortæller han alligevel om, at det har været muligt for ham direkte at hjælpe med at opretholde kontakten mellem en israelsk varetægtsfængslet fader og hans børn.

“Jeg har gjort det med en fra Israel, som faktisk også har fået lov til at læse historie og så nogen ting. Det er lang tid siden. Jeg har gjort det med en, og han var også rigtig rigtig glad for det. Hans børn boede i Canada, men han fik lov til at lave en historie. Han havde så valgt selv at digte en historie, som han indtalte på engelsk. Børnene boede jo derovre, så de kunne selvfølgelig forstå det, og jeg kunne også høre det igennem. Og han var glad for det, men det er ikke dem, jeg har gjort det mest med.” – Søren

I denne situation er den afgørende faktor, at den indsatte og børnene kan engelsk. Men fordi Søren ikke har afskåret den indsatte på grund af bopælslandet, så bliver det en mulighed for denne indsatte og for disse børn at få hjælp. Søren's fortællinger tydeliggør således, at det er en mulighed

for de børneansvarlige at inkludere udenlandske indsatte i ordningen, og at det bliver et spørgsmål om fagligt skøn, hvorvidt det sker eller ej.

De børneansvarliges faglige skøn medfører således, at der ikke er lige muligheder for alle børn for at opretholde kontakten med deres forælder ved varetægtsfængsling. I 2014 var over 30 % af alle indsatte i arresthuse udlændinge (uden dansk cpr-nummer og tilknytning til Danmark), mens det i 2005 var omkring 10 % (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2006:2; Direktoratet for Kriminalforsorgen 2015:2). Der er således intet, der tyder på, at denne problemstilling bliver mindre. Ligesom tallene viser, at det er en stor procentdel af de indsatte i arresthusene, de børneansvarlige ikke når. Hvor stor en andel af de varetægtsfængslede udlændinge, der har børn, viser tallene ikke, men det ændrer dog ikke ved, at det med rimelighed kan antages, at en stor andel af de børn, som har en forælder siddende i et dansk arresthus ikke får gavn af ordningen med børneansvarlige.

Krænkerne

De børneansvarliges faglige skøn og personlige holdningers betydning for tiltagets udmøntning kommer ligeledes til udtryk ved en anden gruppe af indsatte, som bliver ekskluderet fra tiltaget. Når det omhandler indsatte, der er sigtede for seksualforbrydelser eller overgreb mod deres børn, bliver de børneansvarlige sat i et dilemma, som er særlig udfordrende for dem. Det går både igen i de interviews, jeg har afholdt, men også i midtvejsevalueringen, at det er svært for de børneansvarlige, hvordan de skal håndtere disse situationer (CASA og Analyse & Tal 2014:12). Igen viser der sig her en forskellighed i de børneansvarliges faglige vurderinger. Hvor nogle udtrykker det som et dilemma i forhold til, hvad der egentlig er barnets interesser og behov, så er der andre, der kategorisk afviser, at denne gruppe af indsatte kan rummes i ordningen.

“Hvis der er nogle, der har forgrebet sig på børn, som selv har børn, som gerne vil have lov til at sende ud, der synes jeg, der er sådan et moralsk dilemma i virkeligheden. Det er selvfølgelig synd for hans børn. Man skal jo hjælpe hans børn.” – Søren

“Der er jo nogen indsatte, som vi ikke kan lave de her ting med. Og det er jo for eksempel pædofile, de kan jo ikke få lov at lave den slags ting her, så der er jo begrænsninger på.”

– Birgitte

Hvor Søren udtrykker, det som et moralsk dilemma om kontakten skal opretholdes, idet han er i tvivl om, hvorvidt det er at hjælpe barnet, så afviser Birgitte helt, at det er en mulighed. Birgitte taler om det som en selvfølge, at ordningen med børneansvarlige ikke er for indsatte, der er sigtede for seksualforbrydelser, og hun taler om det som, at det er en generel holdning blandt børneansvarlige. Et tidligere studie af sociolog Morten Ejrnæs viser, at der blandt de relationsarbejdere kan være stor faglig uenighed, og at den enkelte ofte tager for givet, at andre med samme stilling har de samme holdninger. At de børneansvarlige har været i gennem samme uddannelsesforløb medfører altså ikke, at de træffer den samme vurdering, idet personlige holdninger knyttet til værdier og følelser ikke grundlæggende lader sig ændre gennem uddannelse og kurser. I komplicerede og svære vurderinger kan der være et særligt stort ønske om konsensus og håb om enighed i faggruppen (Ejrnæs 2006:205; Ejrnæs 2008:148ff). At Birgitte taler om det som en selvfølge, at disse indsatte ikke kan og skal inkluderes i tiltaget kan således hjælpe hende i en svær situation, da hun så kan lægge vurderingen over på en generel faglig beslutning frem for en individuel personlig holdning.

Projektlederens holdning er, at de børneansvarlige generelt ikke skal gå ind i en vurdering af, om der skal være kontakt eller ej, da det er kommunens opgave at træffe afgørelse omkring dette. Når de børneansvarlige vælger ikke at inddrage indsatte, som er sigtede for overgreb, så er det ud fra en tanke om at beskytte børnene og en forståelse af, at det i sådanne tilfælde er i barnets interesse ikke at have kontakt med den indsatte forælder.

“Vi har haft nogle sager med indsatte, der har forgrebet sig på egne børn, som gerne vil lave godnathistorier. Og at stå i det der moralske dilemma, fordi er det så i barnets tarv lige pludselig. Det har været lidt svært, men det har vi så også fundet nogle løsninger på nu... Vi brugte vores chef ret meget, hvor han så også til sidst gik ind og sagde, “jamen det var jo ikke i barnets tarv”.” – Thomas

Thomas og hans kollega har her valgt at inddrage deres chef og handle efter hans vurdering. På den måde får Thomas løftet vurderingen af, om det er i barnets tarv at opretholde kontakten med den forælder, der har begået overgreb, væk fra sine skuldre og lagt ansvaret for den faglige vurdering over hos sin chef. Ekspertter på området har dog påpeget, at det netop for disse børn kan være særlig vigtigt at opretholde kontakten med deres forælder, og det dermed ikke er en beskyttelse af barnet at fratage kontakten. Kriminolog Beth Grothe Nielsen og souschef for Rigshospitalets Center

for Seksuelle overgreb Anette Baadsgaard har begge mange års erfaring med børn, som har været udsat for seksuelle overgreb. I andre sammenhænge har de begge problematiseret den måde, der tages hånd om børn i retssystemet, når det drejer sig om overgrebssager. De oplever, at det er vigtigt, at barnet får mulighed for at opretholde kontakten til den, der har begået overgrebet, såfremt barnet ønsker dette. Dette gælder især, hvis der har været en tæt relation inden fængslingen (Grothe Nielsen & Havemann 2000:10; Stampe 2012:6).

"Jo tættere krænkeren er på barnet, jo vigtigere er det at tage udgangspunkt i, hvad der er godt for barnet. Barnet skal f.eks. have de bedste muligheder for i større eller mindre grad at leve videre med faderen eller broderen i sit liv, hvis barnet ønsker det." – Beth Grothe Nielsen¹

"Selv om det er en far, der har gjort noget, han ikke skulle, kan det være voldsomt for barnet pludselig at skulle undvære sin far. Barnet er måske bekymret for, hvordan faren har det i fængslet, eller måske gør de sig nogle forestillinger om, at han er meget vred på dem."

– Anette Baadsgaard²

I følge Anette Baadsgaard er det en stor hjælp for børnene at tale med den forælder, der har begået overgreb, hvis han eller hun tager det fulde ansvar over for børnene for det, der er sket. Ved at se deres forælder får børnene mulighed for at stille spørgsmål til, hvorfor han eller hun begik overgreb samtidig med, at de kan udtrykke deres følelser og vrede, hvilket hjælper og letter børnene. Ligeledes kan de slippe af med deres skyldfølelse, hvilket gør det meget nemmere for dem at komme videre. I denne sammenhæng påpeger Baadsgaard, at det dog kun giver mening, hvis krænkeren har erkendt overgrebet og påtager sig det fulde ansvar (Stampe 2012:6).

Grothe Nielsens perspektiv er mere retligt orienteret, idet hun mener, at sager om seksuelt overgreb slet ikke skal behandles i straffesystemet, da dette system ikke er tilrettelagt til at kunne håndtere børnenes behov. Særligt når det handler om en forælder, der har begået overgreb, mener Grothe Nielsen, at det ville være bedre, at denne ikke blev fængslet, da det sjældent gør noget godt for børnene. Hun ser ligesom Baadsgaard, at børnene i høj grad har brug for at få en undskyldning

---

¹ Grothe Nielsen, Bente & Havemann, Lotte (2000): "Incest-sager skal ud af straffesystemet". Sygeplejersken årg. 100 nr. 42, side 10

² Stampe, Camilla (2012): "Konfliktråd: Misbrugte børn bliver hjulpet af at møde sin krænker." København: Information d. 6.3.2012 side 6

og en sikring fra krænkeren om, at det ikke er deres skyld. Da børnene ofte føler stor kærlighed over for forælderen på trods af overgrebene, ønsker de ikke at sende denne forælder i fængsel. Grothe Nielsen mener dog ikke, at der slet ikke skal være en form for straf over for disse krænkere, men ser det problematisk, at det sker i form af frihedsberøvelse, da det kan være med til, at nogle børn ikke fortæller om overgrebene (Grothe Nielsen & Havemann 2000:9f).

Ud fra Baadsgaard og Grote Nielsens erfaringer kan det derfor diskuteres, om det er i børnenes tarv, når de børneansvarlige ikke tilbyder de indsatte, der har begået overgreb at sende godnathistorier og fotobøger til deres børn. Er det at forbedre forhold for børn, som oplever forældrefængsling? Sammenholdt med tidligere forskning, der viser vigtigheden af, at børn særligt bekymrer sig om forældrene under varetægtsfængsling, kan der argumenteres for, at det netop er i arresthusene, at det er særligt vigtigt, at disse børn opretholder kontakten med en forælder, der har begået overgreb, idet de i denne periode især har behov for at sikre sig, at forældrene har det godt og for at mindske barnets eventuelle skyldfølelse. Ud fra Grothe Nielsens perspektiv om, at nogle børn ikke fortæller om overgrebene på grund af kærlighed og skyldfølelse, styrkes argumentet endvidere for, at de børneansvarlige har en central rolle i disse sager, da manglende vished og afklaring kan føre til, at børnene ikke fastholder deres fortællinger om overgreb.

Baadsgaard og Grothe Nielsen påpeger, at det er vigtigt i den faglige vurdering at se på barnets ønsker, og om de vil kontakten med forælderen, der har begået overgreb. Dette forhold er udfordret i den måde børneansvarligordningen er struktureret på, idet de børneansvarliges grænser går ved at kontakte de pårørende. Projektlederen har fastsat en regel om, at de børneansvarlige ikke må tage kontakt til de pårørende og dermed børnene, fordi hun ikke mener, at de børneansvarlige har ret til at blande sig. Det er således en udfordring for de børneansvarlige at finde ud af, om det er i barnets tarv at opretholde kontakten med deres indsatte forælder, da de ikke kan tale med barnet selv. Det faglige skøn bliver således udelukkende på baggrund af generel viden og personlige holdninger uden mulighed for en konkret faglig vurdering af, hvad der er barnets behov i den konkrete sag.

Seksuelle overgreb er tæt forbundet med tabuisering og er forbrydelser, som mange har meget stærke følelser omkring. Selv professionelle, der dagligt arbejder med børn, og som har relevant uddannelse bag sig, har svært ved, hvordan de skal håndtere børn, der har været udsat for overgreb (Grothe Nielsen 2001:343ff). Dermed kan der foruden en tanke om beskyttelse af barnet

også ligge personlige barrierer til grund for, at de børneansvarlige "vælger" denne gruppe af indsatte fra. Det kan simpelthen være for svært for dem at gå ind i. Dette kan som nævnt være en årsag til, at Birgitte taler om det som et generelt forhold, at disse indsatte ikke kan inkluderes i tiltaget. I nedenstående citat fra Thomas skinner de personlige barrierer ligeledes igennem, idet han udtrykker, at der er nogle ting, man generelt skal gå uden om, da det ellers bliver for voldsomt for en selv som børneansvarlig.

"Det er en hårfin grænse, for du skal jo heller ikke gå ind og tro, at du kan redde alt, fordi du er børneansvarlig. Du skal kunne hjælpe dem og sørge for, at de får et fornuftigt forhold med deres børn. Men samtidig kan du ikke gå ind i.. Der er nogle lidt dybere ting, hvor du også skal vide, at det skal du gå uden om, for ellers roder du dig ud i nogle voldsomme ting. Synes jeg i hvert fald." – Thomas

Thomas beskytter dermed sig selv ved ikke at gå ind i sager om overgreb.

De børneansvarliges fortællinger omhandler primært situationer, hvor den indsatte forælder har begået overgreb på deres egne børn. Det kan dog være lige så problematisk, hvis de børneansvarlige heller ikke støtter kontakten mellem indsatte forældre og børn, hvis sigtelsen omhandler seksuelle overgreb på andre, da det kan være lige så vigtigt for disse børn at opretholde kontakten med deres forælder. Det er derfor problematisk, hvis selve sigtelsen og forbrydelsen er afgørende for, hvilke muligheder barnet har for kontakt med sin varetægtsfængslede forælder, og hvis de børneansvarliges faglige skøn konsekvent er, at kontakten ikke skal opretholdes og støttes. Det kan i hvert fald diskuteres, om det er at sikre børns rettigheder, og om de børneansvarliges faglige skøn sikrer en lige behandling for alle børn.

"De uengagerede"

Denne sidste gruppe af indsatte, der kan tales om, ikke inkluderes i tiltaget er lidt mere ukonkret og broget end de to tidligere. Her bliver det ikke så meget en vurdering af, om disse indsatte skal inddrages, men i højere grad en vurdering af i hvilket omfang de skal støttes i at tage del i tilbuddene. Her bliver det igen interessant at se på begrebet om værdighed, da de børneansvarlige i det faglige skøn lægger mere vægt på de indsattes adfærd frem for mere objektive forhold som nationalitet og forbrydelse. Netop brugeres adfærd har gennem forskning vist sig at være

afgørende for, hvor værdige socialarbejdere vurderer brugerne til at få støtte. Den enkelte bruger skal tilegne sig rollen som "klient" og lære at udtrykke sig på en bestemt måde for at få hjælp, hvilket i høj grad handler om at vise motivation og vilje til at gøre noget eller lave om på sig selv (Meeuwisse & Swärd 2007:54).

At de indsattes adfærd spiller en rolle for, i hvilken grad de børneansvarlige støtter de indsatte, skinner igennem i flere interviews. I følgende citat viser det sig ved, at den børneansvarlige har en forventning om, at den indsatte handler selv og på den måde aktivt viser et ønske om at tage del i det pågældende tilbud.

"Jeg har selvfølgelig en forventning om, at hvis de skal lave nogle godnathistorier, at de selv gør en aktiv indsats. Jeg tilbyder det nogle gange, og så får de lov at mærke efter i sig selv. Og så kommer de til mig, hvis de gerne vil have det lavet, så laver jeg det for dem." – Søren

Søren beskriver her, hvordan han efter at tilbyde godnathistorie til de indsatte nogle gange afventer, at de selv kommer til ham, hvorefter han så støtter dem. De skal således selv vise en vilje og lyst til at indtale godnathistorier for, at han hjælper dem med det. Søren fortæller videre om, hvordan han på baggrund af de indsattes adfærd differentierer mellem omfanget af støtte, han giver dem.

"Han fik et valg, om han ville i åbent fængsel eller til sin søns konfirmation. Der valgte han faktisk sin søn fra. Nu er det så heldigvis lykket, at han kan komme til begge ting. Men han valgte faktisk at sige, at det var vigtigere for ham at komme i åbent fængsel. Sådan en som ham, han gør jo heller ikke den store indsats. Han vil gerne, hvis jeg kommer og serverer det hele, men det gør jeg ikke. Det er nogle få, jeg gør det overfor, fordi jeg kan mærke, at de rigtig gerne vil, og de har det dårligt. Så hjælper jeg dem, så meget jeg overhovedet kan."

– Søren

Dette citat fra Søren viser tydeligt, hvordan han skønner, at nogle indsatte er mere værdigt trængende end andre. Når en indsat træffer nogle beslutninger eller handler modsat af, hvad Søren mener, er det rigtige, så kræver Søren mere af den indsatte end af andre. Denne indsatte bliver sanktioneret ved, at Søren kræver, at han tager mere initiativ og beviser, at han rent faktisk vil kontakten med sit barn. Sørens vurdering af om denne indsatte er værdig til støtte, afhænger

dermed af hans adfærd, og om han træffer beslutninger, som Søren finder rigtige. I denne situation vurderer Søren på baggrund af en konkret handling, hvor den indsatte vælger at komme i åbent fængsel frem for at deltage i sin søns konfirmation. Søren tolker dette som et fravalg af sønnen og dermed, at interessen for at opretholde kontakten ikke er stor. Andre ville måske tolke det modsatte, at den indsatte vælger kontakten til ved at vælge at komme i åbent fængsel, da det giver en anden mulighed for kontinuerlig og tæt kontakt med sønnen. En tredje ville måske omvendt tolke handling på samme måde som Søren men derimod vurdere, at der netop i denne situation var behov for ekstra støtte til at opretholde kontakten mellem den indsatte og sønnen, da det var udfordrende for den indsatte selv at gøre det. Søren ser dog den indsattes handling, som et tegn på, at han ikke ønsker at gøre noget selv, hvilket ikke gør ham værdig til mere hjælp i forhold til kontakt til sønnen. For Søren bliver dem, der er værdige til særlig støtte dem, som Søren kan mærke vil kontakten, og de uværdige bliver dem, som ikke viser et ønske om forandring, og som ikke har forstået at udtrykke sig på den måde, Søren finder rigtig. At det er en bestemt adfærd og en fornemmelse hos Søren, der afgør, om han i sit faglige skøn vurderer, om de indsatte skal have meget eller lidt støtte til at bevare kontakten med deres børn, gør det meget usikkert og om ikke tilfældigt, hvem der får en høj grad af støtte, og hvem der ikke får det. For de indsatte bliver det svært at vide, hvad de skal gøre for at få den ekstra opmærksomhed, og ligebehandling er derfor langt fra til stede. Her bliver børnenes mulighed for kontakt med deres indsatte forælder afhængig af dennes adfærd og den børneansvarliges vurdering af, om de er værdige til hjælp eller ej. For Søren spiller det ligeledes ind i hans vurdering af retten til støtte, hvis han er usikker på, om kontakten er til gavn for barnet. Her bliver det igen de indsattes adfærd, der afgør, om han finder dem værdige til støtte eller ej. Søren fortæller her, hvordan han vurderer retten til støtte, hvis han er i tvivl, om det er godt for barnet at have kontakt.

“Til at starte med så er jeg lidt mere afventende, end jeg er i forhold til de andre. Så får de at vide, at de har de her muligheder. Så kommer de til mig. Så er jeg lidt mere afventende. Så beder jeg dem om at gøre en indsats. “Du skal finde ud af, hvad det skal være for en bog”. Jeg serverer ikke det hele på et sølvfad til dem. Så er de nødt til at gøre noget aktivt selv, og det får nogle gange nogle af dem til, at så står man der, at så meget ønsker de det ikke, så kan de faktisk ikke overskue det, eller de gider ikke at finde en bog, for så vigtigt er det ikke at få noget ud til deres børn. Så der bremser den nogle gange sig selv.” – Søren

Igen vurderer Søren altså, at en adfærd fra de indsatte, som ikke viser engagement, gør, at de ikke skal have den samme støtte som andre. Han vurderer således ikke, at manglende overskud eller ønske modsat berettiger til mere støtte, da kontakten her formentlig slet ikke eller kun i begrænset omfang er til stede mellem barnet og den indsatte forælder, hvis Søren ikke støtter til dette. For at lede tilbage til første analysedel omkring, hvorvidt tilbuddet om godnathistorie er i overensstemmelse med de indsattes egen forståelse af deres faderrolle, viser citatet her ligeledes, at det ikke kun kan skabe vanskeligheder for om, de indsatte ønsker at deltage, men det kan ligefrem betyde, at de bliver vurderet til at være ikke værdigt trængende til tilbuddet, fordi det ikke ligger til dem at læse godnathistorier og finde en højt-læsningsbog. At de indsatte ikke finder en bog viser dermed ikke nødvendigvis noget om deres motivation til at holde kontakten med deres børn. Som tidligere beskrevet kan det lige så vel være et udtryk for, at de ikke er vant til at læse og dermed ikke er vant til at finde en bog.

Søren er langt fra alene med denne bevidste eller ubevidste differentiering mellem de indsatte. For de børneansvarlige er det særligt, ligesom det gælder for Søren, når de er i tvivl om, hvorvidt kontakten med den indsatte forælder bidrager med noget positivt for børnene, at de går ind og vurderer, i hvilket omfang den enkelte indsatte skal tilbydes støtte til at opretholde kontakten med sine børn. Tvivlen opstår hvis de børneansvarlige oplever, at børnene bliver svigtede, hvis der er et højt konfliktniveau mellem forældrene, eller hvis der er tvivl om, hvilken kontakt der har været mellem barnet og forælderen inden varetægtsfængslingen.

“Jeg har haft nogen, hvor måske kontakten ikke har været hel så god inden indsættelsen og så pludselig, når de kommer herind, så mener de jo, at så har de jo fuldstændig, så skal de bare ringe til deres børn, og så står man jo nogen gange lidt der i et dilemma. Hvad gør vi lige her? Skal vi sige ja, skal vi sige nej, fordi der skal også gerne have været en relation udenfor. Det skal ikke bare være fordi, de kommer ind i fængslet, så skal de pludselig til at have kontakt. Ikke sagt at det er forkert, at de så pludselig gerne vil have den, det er ikke det, men man skal jo ligesom finde en middelvej. Er der overhovedet noget? Er det fordi, de ikke vil derude, at der ikke har været noget kontakt, mens han har været ude for eksempel, og så pludselig fordi han sidder herinde, så vil han pludselig gerne have en hel masse, og de er ikke interesserede. Så der kan godt nogle gange være, hvor man lige skal granske lidt og finde ud af, hvad er der egentlig lige her.” – Birgitte

For Birgitte er det altså ikke legitimt for de indsatte pludselig at få interesse for børnene, når de bliver fængslet. De indsatte skal have haft en kontakt og en relation med børnene inden varetægtsfængslingen for, at Birgitte synes, kontakten er værd at støtte op om. I disse situationer, hvor de børneansvarlige vurderer i hvilket omfang, de indsatte er værdige til støtte, kan man tale om, at de ser på forældrene ud fra en forståelse af den sociale forælder frem for den biologiske, ligesom de vægter forståelsen af den moderne fader. Det er ikke nok, at den indsatte er biologisk forælder, de skal også have været til stede og haft en relation til børnene. De skal have en interesse for børnene og et oprigtigt ønske om kontakt – der skal være de “rigtige” motiver bag. I lyset af at ville beskytte børnene, går de børneansvarlige også her ind og vurderer de indsattes “værdighed” til at blive støttet i kontakten med deres børn. De indsatte skal ikke kun ville kontakten, fordi de er fængslede. Det er vigtigt, at det er i børnenes interesse at have kontakten med den indsatte forælder. Denne vurdering, som de børneansvarlige tager, er udfordret af, at de som nævnt ikke må have kontakt til de pårørende, og dermed må vurdere barnets behov ud fra den indsattes fortællinger og adfærd.

”Så går jeg ind og prøver at se, hvad jeg kan finde på dem. Hvor meget besøg har de haft, og har der været noget besøg, og så tager jeg en samtale med den indsatte og prøver at se, hvad jeg kan hitte ud af. Nogen gange kan det selvfølgelig være svært, for det er heller ikke altid, de fortæller sandheden, men så prøver jeg sådan at føle mig lidt frem. Hvad siger min mavefornemmelse? Er den hel skæv den her, eller er den okay, og så tager jeg den derfra.”

– Birgitte

Birgitte fortæller her, hvad hun gør, hvis hun er i tvivl om kontakten mellem den indsatte og barnet. Hun udtrykker tydeligt her, hvordan hendes vurdering af retten til støtte afhænger af et individuelt fagligt skøn. Ligesom Søren mærker hun efter sin mavefornemmelse, hvilket bliver det afgørende for hendes vurdering af, om hun vil støtte til at opretholde kontakten eller ej.

De børneansvarlige differentierer altså på baggrund af de indsattes adfærd og udvisning af engagement mellem, hvor “værdige” de indsatte er til at få hjælp. Nogle af de indsatte skal bevise over for de børneansvarlige, at de vil deres børn og være meget aktive for at få glæde af de forskellige tiltag, mens andre har forstået at vise den rette “klientadfærd”, hvilket giver dem adgang til mere hjælp. Den differentiering påvirker således også børnene, idet deres kontakt til forældrene kommer til at afhænge af om den enkelte børneansvarlige vurderer, at deres forælder har “gjort sig

fortjent” til ekstra støtte for at komme i gang med eksempelvis en godnathistorie. I disse situationer er der risiko for, at de børneansvarlige overser de forskellige baggrunde og forudsætninger, de indsatte fædre kommer med.

5.2.3 Delkonklusion

Denne delanalyse viser først og fremmest, at ordningen giver et stort rum for fagligt skøn, hvorfor de børneansvarlige som frontliniemedarbejdere får stor indflydelse på, hvordan tiltaget implementeres i praksis. Det faglige skøn får særlig betydning for, hvilke muligheder de børneansvarlige vurderer der er, men også betydning for, i hvilken grad de indsatte vurderes til at være værdige til at modtage hjælp. Når der er brev- og besøgskontrol kommer det faglige skøn i høj grad til at afhænge af samarbejdet med den enkelte sagsbehandlende politibetjent, da hans eller hendes faglige skøn også influerer på, hvad de indsatte får lov til, ligesom det influerer på, hvilke tilbud de børneansvarlige giver de indsatte.

Den sidste del af analysen viser, at der kan identificeres tre grupper af indsatte, som på baggrund af de børneansvarliges faglige skøn bliver mere eller mindre ekskluderede fra tiltaget. Det drejer sig om udlændinge, indsatte der er sigtet for overgreb og ikke mindst indsatte, der ikke viser den “rette klientadfærd”. Af forskellige årsager vurderer de børneansvarlige, at disse indsatte ikke kan eller skal inddrages og have den samme støtte som andre indsatte forældre, hvilket gør, at de reelt ikke får de samme muligheder for at opretholde kontakten med deres børn som andre indsatte.

På baggrund af dette analyseafsnit kan det diskuteres, hvorvidt de børneansvarlige arbejder ud fra et børneperspektiv. Hvis det i høj grad er de indsattes nationalitet, kriminalitetsforhold, motivation og adfærd, der afgør, hvor meget støtte de indsatte får til at opretholde kontakten med deres børn, så kommer de børneansvarlige i praksis til at handle ud fra egne normer og værdier og ikke ud fra et børneperspektiv. Børnenes mulighed for at være i kontakt med deres indsatte forældre bliver afhængig af, hvem deres forælder er, og dermed kommer der ikke til at være lige rettigheder for alle børn, og barnets perspektiv kan blive skubbet til side. De børneansvarliges faglige skøn, bestående af viden, erfaringer og holdninger, kommer dels til at afgøre, hvordan tiltaget bliver implementeret i praksis men ikke mindst til at afgøre hvilke børn, der får støtte til at opretholde kontakten med deres varetægtsfængslede forældre. Dette analyseafsnit leder dermed videre til at

se på, hvilke formål de børneansvarlige tillægger ordningen og herigennem belyse, hvordan de handler ud fra forskellige perspektiver.

5.3 Delanalyse 3 – Formål med ordningen

De to forrige delanalyser har henholdsvis vist, hvilke vanskeligheder der er for at nå ud til børnene, samt hvordan de børneansvarlige anvender faglige skøn i deres virke. Som afrunding på disse to delanalyser vil jeg i den tredje og sidste del se på, hvilke formål de børneansvarlige tillægger ordningen. I indstillingen er det beskrevet, at formålet med at indføre børneansvarlige er at sikre det overordnede fokus på området i institutionerne og medvirke til at forbedre forholdene for de børn, som oplever forældrefængsling, samt at medvirke til at bevare og styrke kontakten mellem den indsatte og barnet (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2013a:4). I denne delanalyse vil jeg se på om, det også er det formål, der kommer til udtryk igennem interviewene, og om der ud fra de børneansvarliges fortællinger kan identificeres andre formål med tiltaget.

5.3.1 Børnenes afsavn og livssituation som formål

De børneansvarlige fremhæver først og fremmest i deres arbejde som børneansvarlige vigtigheden i, at de er med til at afhjælpe nogle af de mange afsavn, børnene oplever ved forældrefængsling. Det vigtigste i denne sammenhæng er, at børnene får viden omkring varetægtsfængslingen og får afmystificeret forestillingen om, hvad det vil sige at være varetægtsfængslet.

“Jeg synes, man kan se, når der kommer mange børn her, at de altså er påvirkede. Jeg ville prøve at se om, man kunne ændre lidt på den konto, så de ikke får den negative oplevelse af, at far eller mor er i fængsel. Jeg ved godt, det er svært, og man kan ikke lave det om. Men hvis man kunne informere dem lidt mere og oplyse dem lidt mere, om hvad det er uden selvfølgelig at gå i detaljer, for det skal de ikke, det har de ikke behov for at få at vide, men så det er legalt for dem at stille spørgsmål og få svar... Det var faktisk primært derfor, jeg søgte det. Og det var fordi, jeg kunne se, hvor mange af børnene, der faktisk gerne ville vide en masse men ikke fik lov.” – Birgitte

“Det som jeg har valgt at lægge fokus på, det er, at jeg kan gå ind på deres celler og tage et billede af deres celle, hvor far han står på billedet. Jeg kan tage nogle billeder, og så printer jeg dem ud. Jeg har fået en printer til samme formål. Så de får et rigtig foto, som de kan få lov at sende ud til deres børn, så børnene kan se, at der faktisk er et fjernsyn, der faktisk også

er en stol og en seng med en madras på. Så de kan få fjernet det der Lucky Luke billede med fangedragt og lænke om benet.” – Søren

“Vi gør også det, når vi sådan kan mærke, at vi har fået den gode kontakt, at når de har besøg, så lukker vi de andre indsatte inde. Så tager den indsatte sit barn med ind og kigger. Her bor jeg, og hvor hyggeligt det er. Man kan se, at børnene er sådan helt “ahhh, jamen er det bare det”. Der er jo ikke bare en seng, som bare står der, der er faktisk hyggeligt. De har deres eget tøj. Bare det at de kan se det, så de får afmystificeret alle de tanker, de har. Og det er jo mange gange, at det, børn tror og tænker, er ti gange værre end virkeligheden. Det har vi også rigtig god succes med. Og vi fik så meget ros for og tusind tak. De der små piger, jeg tror, den ene var otte, og den anden var ti. Man kunne mærke, da de kom ud derfra, at de var faktisk sådan helt overstadige – bor du så hyggeligt.” – Kristian

Birgittes motivation for at være børneansvarlig ligger således netop i at sikre, at børnene får mere viden, når de oplever, at en forælder bliver fængslet. Selvom hun udtrykker, at der er grænser for, hvor meget børnene skal vide, så ser hun overordnet, at større viden og mulighed for at få afklaret spørgsmål er med til at øge børnenes mestring ved forældrefængsling. Hun ser dette som det primære formål med ordningen. Søren og Kristian vægter ligeledes at sørge for, at børnenes vished bliver større, og at de får afmystificeret nogle af de forestillinger, de har om, hvad det vil sige at være varetægtsfængslet. Søren gør det gennem billeder, mens Kristian ser det som så vigtigt for børnene, at han i enkelte tilfælde har valgt at låse de andre indsatte inde, så børnene har mulighed for at komme ind og se deres forælders celle. Gennem fotos og besøg på cellen har de børneansvarlige et ønske om, at børnene kan se, at far eller mor har det okay og på den måde kan få lettet nogle af deres bekymringer. De børneansvarlige ser altså, at børnene har en selvstændig interesse i at få viden om, hvordan deres forælder har det og lever i arresthuset, hvorfor de gør noget ud af at vise børnene forholdene det enkelte sted. Formålet er at få ændret nogle af de negative forestillinger, børnene har omkring, hvad det vil være sige at være fængslet til et mere positivt og hyggeligt billede, for herigennem at mindske nogle af de bekymringer børnene har, når de oplever forældrefængsling.

De børneansvarliges børnesyn læner sig dermed op af det nye barndomssyn, hvor børn ses som kompetente individer med egne rettigheder og hensyn. Børn har derfor ret til og ikke mindst behov

for at vide, at deres forælder er fængslet. Overordnet set skal de kende sandheden, og det er vigtigt, at de kommer på besøg og ser, hvilke rammer og forhold deres indsatte forælder sidder under. Børn ses som selvstændige individer med ret til at blive inddraget i forhold, der vedrører deres liv (James et al. 1999:13ff). De børneansvarlige lægger derfor særlig vægt på, at børnene skal vide, at forældrene er fængslet, og at det ikke skal holdes hemmeligt for dem. I denne sammenhæng bliver de børneansvarlige børnenes talspersoner og repræsentanter i systemet. De børneansvarlige ser, at børnene har en række selvstændige rettigheder i forhold til at blive involveret og støttet, når de oplever at have en forælder, der er frihedsberøvet.

“Jeg synes, det er synd for de her børn, som står ude på den anden side og er svigtet af systemet. Det synes jeg faktisk, de har været. For de har jo ikke nogen vished for, hvordan far eller mor har det. De har nogle skrækscenarier, og de er enormt kriseramte. Hvor skal man snakke, hvem skal man snakke med? Er man blevet drillet, kan man blive mobbet? Det er enormt tabubelagt, det synes jeg er syn for dem. Så det giver jo rigtig god mening.” – Søren

Søren ser altså, at børnene ikke får den støtte, de har krav på andre steder fra, hvorfor han sagde ja til at være børneansvarlig. Han ser dermed, at formålet er at støtte børnene ved at give dem vished og nedbryde det tabu, det er, at have en forælder, der er fængslet. Formålet for de børneansvarlige bliver derved at støtte op om at bearbejde de følelser og afsavn, som børnene har her og nu og sikre, at deres rettigheder til at blive inddraget bliver overholdt.

Dette gør de blandt andet igennem arbejde med en holdningsændring hos de indsatte forældre. En holdningsændring der i særlig grad handler om at ændre på, hvordan de indsatte ser børnenes behov.

“I og med de er varetægtsfængslede, så tænker nogen, jeg skal kun være her kort tid, så gider de ikke lave det helt store, og andre de vil gerne i gang med det samme... Det har jo indflydelse på, hvor meget de vil bruge os. Hvor man kan prøve og støtte dem lidt og så prøve at vejlede dem lidt. Selvom det kun er tre uger, han skal være her, så kan det godt være, din søn eller datter ville blive glad for en historie alligevel. Hvor de sådan tænker “argh, det er jo også spild af tid”, og “jeg skal ud om lidt”, hvor man så må prøve at hjælpe dem lidt i gang. Simpelthen gå op med båndoptageren eller den der optager, vi har, og så sige, vi har denne her, hvis du skal bruge den.” – Thomas

“Jeg snakker meget med dem omkring deres børn. Hvis de ikke ønsker at fortælle deres børn det, så tager jeg en snak med dem omkring det. At denne her åbenhed er vigtig i forhold til barnet. At de ikke lige pludselig får en idé om, at far er bare en løgner, fordi han ikke har fortalt, at han har siddet i fængsel. Så det bruger jeg også kræfter på.” – Søren

“Vi lægger også rigtig meget vægt på, at de skal være ærlige, at de ikke er ude og arbejde. Vi har haft mange, som er ude og rejse med deres arbejde i lang tid. Vi har også haft nogen, som kom på besøg her, hvor de også arbejdede her. Hvorfor låser i døren far? Det der med at prøve at sige, jeg har gjort noget, der er forkert, derfor er jeg her. Så børnene ikke skal tænke og spekulere så meget og få nogle tanker, som er tusind gange være.” – Kristian

“Det var det, jeg godt kunne tænke mig. At sige jamen, det ville jeg gerne være med til, også hvis jeg kunne påvirke de indsatte derinde til at fortælle deres børn, hvorfor eller ikke hvorfor, men at de sidder her, fordi de har gjort noget, man ikke må. Kørt for stærkt eller hvad det nu kan være.” – Birgitte

De børneansvarlige beskriver hver især, hvordan de i deres arbejde går ind og prøver at rykke på den måde de indsatte ser deres børns behov. Thomas er vedholdende over for de indsatte, hvis de ikke ser grund til at indtale godnathistorie for børnene, mens de andre forsøger at ændre de indsattes syn på, hvilken viden børnene skal have. Dette ud fra en forståelse om, at det er det bedste for børnene at vide, hvor deres forælder er, og hvad de har gjort (i hvert fald til en vis grænse). Børnene har ret til og behov for at opretholde kontakten med deres indsatte forælder, ligesom de har kompetencerne til at få viden omkring varetægtsfængslingen. De børneansvarlige forsøger igennem deres arbejde at ændre de indsattes børnesyn, så de tilegner sig (nye) holdninger om, at børnene skal have kendskab til deres varetægtsfængsling, komme på besøg og få tilsendt godnathistorier. Dette gøres som led i det følelsesmæssige arbejde, hvor de taler individuelt med de indsatte om, hvordan de ser børns behov. At det er vigtigt, at børnene ikke har unødvendige bekymringer og ikke oplever, at deres forældre lyver og er uærlige over for dem. Thomas forsøger endvidere at ændre på de indsattes holdninger ved at give dem båndoptageren med ind i cellen i håbet om, at de ændrer mening.

Grundet de udfordringer rammerne i arresthuset medfører, som beskrevet i første delanalyse, er de børneansvarliges arbejde primært på individniveau, hvorfor de børneansvarliges forsøg på at ændre, de indsattes holdninger og syn er i en en-til-en kontakt. Dog vil den børneansvarlige i det arresthus, hvor der kommer til at være mulighed for at afholde arrangementer med de indsatte, forsøge at arbejde mere på gruppeniveau i arbejdet med at skabe holdningsændringer.

“Der er en, der hedder Rikke, der er familierådgiver på Pension Engelsborg. Vi har snakket om at få hende ud. Netop for at holde en temaaften eller caféaften, for dem der måske.. For at forklare vigtigheden omkring den der åbenhed om, at man sidder i fængsel, og hvor vigtigt det er for børnene at se deres forældre, selvom de sidder i fængsel. Hun er jo utrolig god til at forklare tingene på sådan en helt stille og rolig nede på jorden måde. Så det har vi faktisk snakket med hende om, at hun skal komme ud. Nu har vi jo fået det rum, vi kan bruge... Simpelthen også for at prøve måske, også for dem, der er lidt tilbageholdene med det, prøve at give dem et skub i den rigtige retning.” – Thomas

Thomas vil afholde en temaaften omhandlende, hvilken viden børn skal have om varetægtsfængslingen. Ligeledes med det formål at få rykket på de indsattes syn. Igennem sådan et arrangement vil han kunne nå flere indsatte og dermed ikke kun dem, som viser interesse for at tale med ham i forvejen. Citatet viser endvidere, at netop børnenes vidensniveau er noget af det, som bliver vægtet særlig højt, da det er det emne, som Thomas finder vigtigst at afholde temaaften om.

De børneansvarlige forsøger ikke kun at ændre de indsattes holdninger til, hvad børnene skal vide. For Kristian handler det i lige så høj grad at ændre på de indsattes adfærd, når børnene er på besøg, så konfliktniveauet mindskes, og det bliver et så godt besøg for børnene som muligt. Birgitte taler ligeledes om, at det ikke kun handler om en holdningsændring men også om at støtte de indsatte i at få talt med børnene, så de kan forstå og mestre det.

“Og så har vi gjort nogle forskellige ting i forhold til, at der hvor det ikke er gået så godt. Så har jeg sat ekstra ind og så prøvet virkelig at bruge meget tid, før besøget kommer. Tager fat i den indsatte og siger den næste time.. Jeg har en nu, som jeg er blevet mentor for senere hen. Han og hans kæreste var altid i totterne på hinanden. Der brugte vi meget tid, inden vi gik ind til mødet og sagde, du ved, hun er frustreret, du ved, hun har mange ting at se til, du må stå imod derinde, du må tage det ind til dig i stedet for at forsvare og fare i flint og så prøve at

sige, jamen sådan må det være. Så bruge den der kontakt, så man lærer at få et godt besøg. Det er meget vigtigt for mig.” – Kristian

“Der er nogen, der ikke vil, og så er der nogen, der sådan løfter lidt og tænker argh måske. Og så er det sådan lidt, hvordan skal vi så fortælle det. Og så forsøger jeg at prøve at se, om jeg kan hjælpe med, hvordan det skal fortælles og formidle en måde at sige det på, så det ikke bliver sådan noget hårdt noget og uden at fortælle for meget.” – Birgitte

Kristian forsøger således at hjælpe den indsatte til at rumme og forstå kærestens følelser, så der ikke bliver skabt konflikt og besøget bliver ubehageligt og en dårlig oplevelse for børnene. Birgitte forsøger ligeledes at guide de indsatte i, hvordan de skal tale og agerer foran og til børnene.

Igennem denne holdningsændring og adfærdsregulering ser de børneansvarlige det dermed, som en del af formålet at hjælpe til med at bevare men i særlig grad også til at styrke kontakten mellem de indsatte og deres børn. Tilbuddet bærer således præg af, at de børneansvarlige har nogle normer om, hvad der er rigtigt for børnene, og hvad der er forket. Som Thomas udtrykker det i citatet på tidligere side *“at give dem et skub i den rigtige retning”*. Dermed bliver det en del af en normaliseringsproces for de indsatte, når de indgår i tiltaget.

Foruden at gøre noget her og nu for børnene og forbedre deres situation, mens deres forælder er fængslet, tillægger flere af de børneansvarlige også ordningen et mere langsigtet formål, idet de ser, at ordningen kan være med til at ændre børnenes syn på samfundet og fængselssystemet samt være med til at ændre deres fremtidige livssituation. Derved er der også tale om et forsøg på en normaliseringsproces for børnene.

“Den store romantiske drøm er nok at forbedre deres forhold og prøve at bryde den sociale arv. I stedet for at børn vokser op og tænker, at politi og fængsler det er bare nogle fuckhoveder allesammen. Måske prøve at ændre deres syn lidt på det. Måske smile når de kommer. Lørdagsbesøg der er det os, der står for det. Så tage godt i mod dem og være smilende og være glad i stedet for at stå og se sur ud. Det kan være skræmmende nok for et lille barn at komme ind og se et menneske i uniform og sådan en mørk gang. Men gør man det lidt positivt og viser dem noget legetøj og spørger om, de vil låne en film ind. Vi har fået fladskærm og PlayStation derinde, eller et spil med ind, så kommer du altså en lang vej. Så det

bliver en så god oplevelse for dem så muligt, i stedet for de bare vokser op med det der billede om, det bare er noget lort det hele.” – Thomas

“Det positive er jo, at de her børn, som nogen gange også kommer fra nogle familier, som har et forkvaklet syn på, hvad myndighederne er. De har måske hørt, at politibetjente er nogle idioter, og dem der arbejder i fængsler er nogle idioter, og alle mennesker er nogle idioter. Det er måske, at man kan være med til at nedbryde den her barriere, som børnene har bygget op omkring os. Ved at de faktisk kan se, at vi hjælper dem. Ved at de faktisk kan se, at vi sætter os ned på hug og gør noget for dem. Jeg ved så godt, at det er første step her. Så kommer de i fængslerne, hvor der faktisk er arrangementer. Så hvis man binder en sløjfe på det hele, så tror jeg på, at det kan være med til at hjælpe nogle af de her børn til ikke at blive kriminelle. Det er i hvert fald det, jeg ønsker mig.” – Søren

Citaterne viser, at de børneansvarlige gennem følelsesmæssigt arbejde ved at være søde og opmærksomme på børnene både handler ud fra et ønske om, at børnene får en god oplevelse i øjeblikket, men særligt også ud fra en forhåbning om, at det kan være med til at ændre på børnenes syn på myndigheder. Hvis de oplever, at fængselsbetjentene som myndighedspersoner er søde og hjælpsomme, så kan det være med til, at deres opfattelse af myndigheder bliver et andet og mere positivt, end det ellers ville have været. De har altså en forforståelse om, at børnene vokser op i et miljø, hvor der er en særlig negativ holdning til myndigheder, hvilket de som børneansvarlige kan være med til at ændre på. Dermed bliver formålet for de børneansvarlige ikke kun at forbedre børnenes forhold, når de oplever forældrefængsling. Det bliver også at ændre på børnenes forståelse og syn på myndigheder, hvilket de børneansvarlige ser kan være med til at mindske risikoen for, at børnene selv kommer ud i kriminalitet. Således bliver formålet også at forbedre børnenes fremtid – og måske endda *“bryde den sociale arv”*. Som en følge af dette beskriver de børneansvarlige ydermere, at de ser, at de i arresthusene har et særligt formål ved at forberede de indsatte og gøre dem klar til at tage i mod de børneansvarliges tilbud i fængslerne. Det ses både i ovenstående citat fra Thomas men også i nedenstående fra Kristian.

“Der kan man så sige, kan vi nu være heldige her at lave det indledende arbejde, så vi har haft en masse omkring deres børn, inden de kommer videre, så er de jo nemmere at sluse ind i afsoningsstederne, når de kommer dertil.” – Kristian

De børneansvarlige tillægger altså ordningen dels det formål, som er beskrevet i indstillingen om at forbedre forholdene for de indsatte børn, men ser det også som en vigtig del, at de kan præge børnenes fremtidige livssituation.

5.3.2 De børneansvarlige selv som formål

Ud over at de børneansvarlige arbejder ud fra formål som retter sig mod børnenes perspektiv, så er der elementer i de forskellige interviews, der tyder på, at de børneansvarlige også ser formål i ordningen, som er mere personnært i forhold til dem selv. Generelt er erhvervet som fængselsbetjent ikke et job, der har høj status i samfundet og heller ikke et arbejde, som er forbundet med høj grad af anerkendelse (Tracy 2005:262). Inden for de seneste par år har fængselsforbundet udført en række undersøgelser blandt sine medlemmer omkring chikane og arbejdsmiljø. Disse undersøgelser viser, at 73 % procent har oplevet, at de selv eller en kollega er blevet overfaldet, og 89 % har oplevet trusler. Samtidig har hver tredje oplevet at blive chikaneret af en tidligere indsat i deres fritid og fire ud af fem oplever, at overfald og trusler er et stigende problem (Fængselsforbundet 2013:5ff; Fængselsforbundet 2015:5f). Ved at indtræde i rollen som børneansvarlig får de gennem det følelsesmæssige arbejde en mulighed for at møde de indsatte på en ny måde, i nye roller og derigennem få en anden relation til de indsatte.

“Der er nogen af dem, når de skulle løslades, så i stedet for at give hånd, så har de ville give mig en krammer. Hvor jeg tænker, der går sgu ikke noget af mig for at give et kram. Hvis de gider kramme mig i en uniform, så fred være med det. De har været meget meget glade for det. Og tit også opsøgt mig, hvis der har været nogen ting, de har været i tvivl om. Og været meget åbne også. Jeg tænker på nogle få, som jeg har haft i rigtig lang tid, som jeg også selv synes, jeg har hjulpet meget. De har virkelig anerkendt det, og det har skabt en rigtig god relation mellem dem og mig. Og også resten af deres familie, for de har selvfølgelig fortalt om det, og de er også glade for, at de kan se, at der bliver gjort noget.” – Søren

Ved at være børneansvarlig får Søren direkte anerkendelse fra de indsatte ved, at de giver ham et kram, når de bliver løsladt. På den måde viser de Søren, at de sætter pris på hans arbejde og giver ham en positiv tilkendegivelse. Foruden direkte anerkendelse oplever Søren også at få en bedre relation til de indsatte på grund af sin funktion som børneansvarlig. Netop tiltagets betydning for relationen mellem den børneansvarlige og de indsatte er noget, der bliver fremhævet af flere af de

børneansvarlige. Hvor nogen ser, at rollen som børneansvarlig direkte påvirker og forbedrer kontakten med de indsatte, ser andre mere, at det er med til at styrke den gode relation, de allerede har med de indsatte i kraft af den måde, som der i forvejen arbejdes på i det pågældende arresthus. En styrket relation mellem de indsatte og børneansvarlige er ikke en del af det officielle formål med ordningen, ligesom det heller ikke er skrevet direkte ind i indstillingen. Alligevel tyder det på, at det er en gennemgående "bivirkning" ved ordningen. I midtvejsevalueringen er det nemlig også beskrevet, at de børneansvarlige fortæller, at de har fået en bedre relation til de indsatte grundet samtalerne om deres børn (CASA og Analyse & Tal 2014:20).

"Ikke sagt, at de ikke laver ballade, når jeg er der, det gør de, men når jeg siger noget, så går de nok bare ind hurtigere end normalt. Det er i hvert fald det, jeg har oplevet, at jeg ikke har de store kontroverser med dem, fordi de ved godt et eller andet sted, hvad jeg laver og gør for deres børn også, så på den måde er det positivt på den ene og den anden måde."

– Birgitte

Birgitte beskriver her, hvordan hun i kraft af sin funktion som børneansvarlig oplever at have færre konflikter med de indsatte. At Birgitte er børneansvarlig kommer dermed også til at påvirke hendes generelle arbejde som fængselsbetjent. Konfliktniveauet falder og relationen ændrer sig, fordi Birgitte hjælper de indsatte med kontakten med deres børn. På den måde kommer de indsatte til at se Birgitte i en ny rolle og ikke kun, som en der skal opretholde orden og kontrol. Relationen ændrer sig dog også, fordi de børneansvarlige ser en ny side af den indsatte som forælder. De oplever dem i nye situationer, hvor de indtaler godnathistorier og ordner fotobøger til deres børn, ligesom de får nogle andre samtaler med de indsatte. Relationen mellem de børneansvarlige og de indsatte styrkes således gennem ordningen, da de møder hinanden i nye roller som henholdsvis børneansvarlig og forælder.

Formålet med ordningen bliver for de børneansvarlige derved også at opbygge en bedre relation til de indsatte, da det skaber færre konflikter og giver dem en anerkendelse i deres arbejde. Anerkendelse som både kommer fra de indsatte selv men ikke mindst også fra børnene.

"Se det der, jeg vil kalde det julelys, når de får sådan pakke der, for det er ikke alle forældre, som har råd til at kunne give dem noget. Så når de får den der pakke der, så bliver de sådan helt årh, står der med kæmpe store øjne og kan dårlig nok sige tak. Det er det fedeste."

Forældrene det er selvfølgelig også godt nok, men at se børnenes reaktion, eller når der er et barn, der er ked af det herude, og jeg kan gå med det, uden det skaber sig helt tosset og råber og skriger og alt mulig andet, men bare sidder helt stille og roligt og går med ud. Det er også en god oplevelse, det synes jeg i hvert fald. De der små ting, som man kan se hov, der sker altså noget her. Det er det gode. Det er deres respons.” – Birgitte

Birgitte fremhæver børnenes reaktioner, som det særlige positive ved ordningen, og det som er det “fedeste” ved at være børneansvarlig. Herudover oplever hun at få succesoplevelser ved, at hun kan mærke, at børnene får en bedre oplevelse, fordi hun kan støtte dem. Dette bekræfter igen, at det er et væsentligt element for de børneansvarlige, at de ser, at det, de gør, har en betydning, og at de direkte som indirekte bliver anerkendt for det, de gør. Ud fra de tidligere nævnte undersøgelser og ud fra det faktum, at fængselsbetjente ikke er et job med høj status, er det et forhold, som er vigtigt ikke at underkende eller se bort fra i forsøget på at forstå, hvordan tiltaget udmøntes. Dog er det heller ikke usædvanligt, at personer der arbejder med udsatte mennesker vægter anerkendelse og det, at de kan se deres arbejde gør en forskel som en vigtig del og motivationsfaktor i deres job. Dermed må man sige, at det er naturligt, at de børneansvarlige også får tillagt ordningen denne ekstra dimension i forhold til dem selv.

5.3.3 Delkonklusion

De børneansvarlige tillægger således ordningen både de formål, der officielt er beskrevet – at forbedre forholdene for børnene samt styrke kontakten til deres indsatte forældre, men de tilføjer også to nye – et langsigtet formål for børnene og et formål for dem selv ved bedre relationer til og anerkendelse fra de indsatte.

Det primære formål, som de børneansvarlige tillægger ordningen er dog at forbedre forholdene for børnene og støtte til, at kontakten bevares og styrkes under varetægtsfængsling. Her ser de børneansvarlige det som vigtigt, at børnene får viden om deres forældres situation og får opretholdt kontakt eksempelvis gennem godnathistorier. I gennem det følelsesmæssige arbejde forsøger de børneansvarlige primært ved hjælp af individuelle samtaler at skabe en holdnings- og adfærdsændring hos de indsatte. De børneansvarlige har nogle normer for, hvad de ser som det rigtige for barnet, og hvilke rettigheder og behov børnene har. Dermed bliver det heller ikke et

neutralt tilbud for de indsatte at indgå i, da de børneansvarlige har klare holdninger til, hvad de synes er vigtigt for børnene.

De børneansvarlige ser, at der kan være en ekstra dimension i indsatsen ved, at de dels kan være med til at give børnene en bedre fremtidig livssituation men også være med til at ændre på deres holdninger til myndigheder. Dermed får de børneansvarlige tillagt indsatsen et mere langsigtet formål for børnene. Et formål som ellers ikke er ekspliciteret med ordningen.

Slutteligt ser de børneansvarlige også, at der er et formål for dem selv, ved at være børneansvarlig. Igennem forbedrede relationer med de indsatte og reaktioner fra børnene oplever de børneansvarlige at få positive oplevelser og blive anerkendt i deres arbejdsliv. At være fængselsbetjent er et lavstatus job med højt trussels- og voldsrisiko, hvorfor det kan være en særlig vigtig dimension i forhold til motivationen som børneansvarlig men også i forhold til, hvordan de børneansvarlige udmønter deres rolle i arresthusene, da de igennem forskellige tiltag kan opnå forskellig anerkendelse og respons. Hvorvidt dette gør sig gældende er ikke tilstrækkelig belyst i det empiriske materiale, der ligger til grund for dette speciale, men kunne være interessant at undersøge nærmere.

6 PERSPEKTIVERENDE KONKLUSION OG DISKUSSION

Jeg gik ind til dette speciale med ønsket om at undersøge, hvordan tiltaget med børneansvarlige bliver udført i de danske arresthuse. Dette var ud fra en forforståelse om, at de særlige vilkår, der gør sig gældende under varetægtsfængsling influerer på de børneansvarliges funktion samt ud fra et overordnet ønske om at sætte fokus på børn af indsatte, idet det stadig er et nyere forskningsfelt inden for det sociale område, og da der den seneste årrække har været en stigning i antal af fængslede. Problemformuleringen er blevet belyst ud fra de børneansvarliges perspektiv gennem interviews med projektlederen og fem børneansvarlige i forskellige arresthuse på Sjælland.

I dette afsluttende afsnit vil jeg præsentere de respektive fund i de tre delanalyser, for herefter at diskutere hvilke dilemmaer, der er forbundet med ordningen. Afslutningsvis vil jeg drøfte, hvordan ordningen overordnet kan ses i samspil med den kultur og de tendenser, der er i kriminalforsorgen og det danske straffesystem.

6.1 Opsamling af delanalyser

Analysen har været opdelt i tre dele, som henholdsvis har belyst hvilke vanskeligheder og forhindringer, der er for, at de børneansvarlige kan komme børnene til gode; hvordan de børneansvarlige anvender faglige skøn; samt afslutningsvis hvilke formål de børneansvarlige tillægger indsatsen. Delanalyserne viser, at tiltaget med børneansvarlige bliver udført ens på flere områder, men at der også er mange forskelligheder. Implementeringen i praksis har vist sig at være meget afhængig af, hvem der er børneansvarlig i det enkelte arresthus.

Overordnet set oplever de børneansvarlige en række fælles udfordringer for at kunne udføre tiltaget og komme børnene til gode. Her er det særligt de fysiske og sikkerhedsmæssige rammer, der skaber en række begrænsninger for, hvilke tilbud de børneansvarlige kan iværksætte, og dermed begrænsninger for hvordan de kan komme ud til børnene. Modstand fra både de indsatte forældre og fra kollegaerne giver ligeledes de børneansvarlige vanskeligheder i deres funktion. Fra de indsatte kan modstanden i høj grad kædes sammen med, at de kan opleve at føle skam, når de bliver mødt af de børneansvarlige. Både i forhold til det at være forælder og være indsat, men også fordi de kan opleve ikke at kunne leve op til de forventninger, som de børneansvarlige retter mod dem. Forventninger der hænger sammen med en bestemt forståelse af faderrollen, hvor det

eksempelvis anses som naturligt at læse godnathistorier for sine børn. De børneansvarlige forsøger dog igennem følelsesmæssigt arbejde at rumme de indsatte følelser og behov, ligesom de forsøger at ændre følelsen af skam til en følelse af stolthed. Alligevel kan denne modstand og skam fra de indsatte gøre, at nogle ikke ønsker at tage del i tilbuddet, og at ordningen dermed ikke når ud til deres børn.

Modstanden fra kollegerne kommer primært til udtryk ved, at nogle kolleger ikke ønsker at tage del i tiltaget, og ved at de børneansvarlige beskriver, at det er nødvendigt med en opmærksomhed på, at de ikke får sat noget i gang, som kan skabe irritation hos kollegerne. Én børneansvarlig oplever dog også kolleger, som direkte udtaler sig negativt og ikke anerkender, at der er et særligt behov for at støtte disse børn. Modstand fra kollegerne kan medføre, at de børneansvarlige holder tilbage med nye tiltag, ligesom det kan betyde, at nogle indsatte ikke ønsker at deltage, hvis de direkte oplever denne modstand fra de andre fængselsbetjente.

At ordningen udmøntes forskelligt fra børneansvarlig til børneansvarlig bliver særlig tydeligt, når man ser på, hvordan der anvendes faglige skøn. I ordningen er der stort rum for at anvende fagligt skøn, hvorfor de børneansvarlige som frontliniemedarbejdere får stor indflydelse på, hvordan tiltaget implementeres i praksis. Det faglige skøn får betydning for, hvilke muligheder de børneansvarlige vurderer, der er for de indsatte, men får også betydning for, i hvilken grad de indsatte vurderes til at være værdige til at modtage hjælp. Eksempelvis viser det sig, at de børneansvarlige handler meget forskelligt, når der er brev- og besøgskontrol, og ikke ser ens på mulighederne for, at den indsatte kan opretholde kontakten med sit barn. Herudover kommer det frem, at de børneansvarlige skelner mellem, hvor værdige de indsatte er til at få støtte. Her er der tre grupper af indsatte, som skiller sig ud, idet udlændinge, krænkere og "uengagerede" forældre ikke får den samme støtte til at være i kontakt med deres børn som andre indsatte forældre. Som konsekvens af de børneansvarliges faglige skøn får børn dermed ikke de samme muligheder for støtte, når de oplever at have en forælder, der er fængslet. Støtteniveauet kommer til at afhænge af de indsatte forældres nationalitet, kriminalitetsforhold samt deres motivation og adfærd, hvorfor det kan diskuteres om de børneansvarlige i nogle tilfælde i højere grad handler ud fra egne normer og værdier frem for et børneperspektiv med børnenes individuelle behov som omdrejningspunkt.

For at forstå hvorfor de børneansvarlige agerer, som de gør, og dermed hvordan ordningen bliver udført, så har det været væsentligt at se på, hvilke formål de børneansvarlige tillægger ordningen.

Det primære formål for de børneansvarlige er ikke overraskende nok at forbedre forholdene for de indsattes børn samt at støtte til, at kontakten med den indsatte forælder bevares og styrkes under varetægtsfængslingen. De børneansvarlige lægger her særlig vægt på, at børnene får viden om deres forældres situation og afsoningsforhold. Derudover udtrykker nogle af de børneansvarlige, at de også tillægger et mere langsigtet formål med ordningen, idet de ser, at de kan være med til at ændre børnenes syn på myndigheder og give dem en forbedret fremtidig livssituation. Ydermere viser analysen, at de børneansvarlige tillægger ordningen et personligt formål, idet de igennem forbedrede relationer med de indsatte og reaktioner fra børnene oplever at få positive oplevelser og blive anerkendt i deres arbejdsliv. Et arbejdsliv som er præget af lav status og et højt trussels- og voldsniveau fra de indsatte.

Opsamlende kan det derfor konkluderes, at tiltaget med børneansvarlige på mange punkter udmøntes ens i de forskellige arresthuse, idet der i høj grad opleves de samme vanskeligheder og udfordringer, ligesom de børneansvarlige overordnet tillægger ordningen de samme formål. De børneansvarlige bliver meget bærerende for projektet, hvorfor deres individuelle vurderinger og faglige skøn kommer til at få stor indflydelse på implementeringen, og dermed bliver der stor forskellighed i den konkrete udmøntning i de respektive arresthuse.

6.2 Fremtrædende dilemmaer

På baggrund af delanalyserne bliver det tydeligt, at der i tiltaget opstår en række dilemmaer i ønsket om at varetage børn af indsattes tarv og rettigheder. Først og fremmest skaber arresthuset som institution og varetægtsfængslingen som situation udfordringer, idet der som beskrevet er en række fysiske og sikkerhedsmæssige begrænsninger, og idet mange af de varetægtsfængslede er der kort tid og ofte er kriseramte. Samtidig med dette har de børneansvarlige intentioner om at gøre en masse for de indsattes børn. De har ønsker om at afholde arrangementer, og at alle børn skal få tilsendt en godnathistorie eller fotobog. De særlige forhold, der gør sig gældende, får dog den betydning, at de børneansvarlige ikke altid har mulighed for at fuldføre deres intentioner. Der kan være tale om, at de børneansvarlige i arresthusene i høj grad må udøve krisehjælp til de indsatte, idet det er en svær periode og mulighederne for kontakt til børnene er begrænsede. Denne krisehjælp kommer til udtryk igennem det følelsesmæssige arbejde, hvor de børneansvarlige bruger meget tid på at tale med og lytte til de indsatte forældre. På den ene side har de børneansvarlige således en drivkraft i at gøre en masse godt for børnene og støtte dem, mens de på

den anden side også har nogle rammer og regler og en indsat forælder, som de skal have med i processen. For de børneansvarlige i arresthusene kommer deres arbejde meget til at dreje sig om krisehjælp og omsorg til de indsatte forældre, hvorfor det i høj grad er derigennem, de kommer ud til børnene og får støttet dem.

At de børneansvarliges arbejde primært består i kontakt med de indsatte forældre er med til at skabe dilemmafyldte situationer. Det kommer særligt til udtryk, når de børneansvarlige er i tvivl om, hvorvidt det er godt for barnet at opretholde kontakten med den varetægtsfængslede forælder eller ej. Her bliver dilemmaet for de børneansvarlige, om de skal læne sig op af det, de indsatte fortæller, eller om de i højere grad skal vægte deres egne forforståelser og mavefornemmelse. I disse situationer har de børneansvarlige ikke mulighed for at høre det enkelte barns perspektiv, og de har derfor heller ikke mulighed for at handle ud fra dette. Det bliver dermed dilemmafyldt for de børneansvarlige at varetage det enkelte barns tarv og rettigheder, da de ikke har mulighed for at få deres syn på den pågældende situation. Dette forhold kommer til at stå i et spændingsfelt med de børneansvarliges (og projektlederens) ønske om at skabe større grad af inddragelse af børnene eksempelvis ved, at de får viden om varetægtsfængslingen. Det bliver et dilemma mellem inddragelse og beskyttelse af barnet i ønsket om at forbedre dets livssituation.

Et andet dilemma, der bliver fremtrædende i ordningen, er, at der ikke er tale om et neutralt tilbud, idet de børneansvarlige har bestemte forventninger til faderrollen og klare holdninger til børnenes rettigheder og krav. Der kan således være tale om, at tiltaget kommer til at indgå i en normaliseringsproces og en ensretning af de indsatte. Her bliver det et dilemma mellem, om det er en reel støtte for de indsatte at indgå i tilbuddet, eller om det i stedet kommer til at blive en overtrædelse af de indsattes grænser, såfremt de ikke kan identificere sig med de normer og værdier, der ligger i tiltaget. Et dilemma der som beskrevet er kendetegnende for socialt arbejde generelt, og ikke kan siges at være særlig for børneansvarligordningen, men dermed ikke mindre væsentligt at have for øje. I nærværende speciale er dette dilemma skitseret med et udgangspunkt i normer og forventninger til faderrollen, hvilket skyldes, at det næsten udelukkende er indsatte fædre, som de børneansvarliges fortællinger omhandler. Det kunne dog være interessant at se på, hvordan tiltaget bliver udmøntet over for indsatte kvinder, som udgør ca. 4 % af de varetægtsfængslede. Er der tale om de samme forventninger til moderrollen eller er det andre dilemmaer som gør sig gældende, når det er indsatte mødre? Hvilke faglige skøn træffer de børneansvarlige over for indsatte mødre, og hvilke forhold vægtes i vurderingerne her?

6.3 Fremtrædende kultur og tendenser i Kriminalforsorgen

Formålet med fængsling er først og fremmest at straffe et menneske for en kriminel handling, men resocialiseringsperspektivet har altid haft en plads i frihedsstraffens historie, og særligt de seneste år har det fået større og større indpas i den danske kriminalforsorg. Diverse behandlingstilbud og tiltag som Meyers kokkeskole, der har til formål at styrke de indsattes kompetencer og færdigheder til en kriminalitetsfri tilværelse, indføres i stigende grad (Engbo & Smith 2012:69ff; Balvig & Minke 2015:3). De indsattes forhold og rettigheder er ligeledes blevet forbedret de seneste år i kraft af udbygning af menneskerettighederne og menneskeretlige organer som Den Europæiske komité til forebyggelse af tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf (Engbo & Smith 2012:39). Samtidig med dette er der dog også en fremtrædende straffepopulisme i samfundet, hvor skærpede straffe, nul-tolerance, hævnorientering og den enkelte borgers retsfølelse er i højsæde. Dette har dels ført til diverse straffeskærpelser men også til skærpede afsoningsforhold som ringe adgang til brug af moderne informationsteknologi eksempelvis mobiltelefoner og internet (Engbo & Smith 2012:58ff).

Der er således tale om to sideløbende tendenser i det straffesystem, som tiltaget med børneansvarlige er en del af. Tiltaget må siges at være en del af den resocialiserende tankegang, men det bliver samtidig påvirket af den straffepopulisme som også er til stede. Straffepopulismen er med til at fastholde tabuisering og stigmatisering af børn af indsatte i kraft af den negative samfundsretorik. Endvidere kan straffepopulismen medføre, at flere bliver fængslet, og flere børn dermed oplever forældrefængsling. Samtidig kan det afstedkomme dårligere muligheder for børnenes kontakt med den indsatte forælder (Jakobsen & Smith 2010:231ff). Disse forhold udfordrer de børneansvarliges arbejde, men det gør samtidig tiltaget yderligere væsentlig for at varetage disse børns tarv.

De modsatrettede forhold i Kriminalforsorgen ved både at skulle bibringe til at fuldføre en straf men samtidig også være med til at resocialisere, kan være med til at forklare, hvorfor nogle af de børneansvarliges kolleger har svært ved at indgå i tilbuddet og ikke tager positivt i mod det. Dels står tiltaget i modsætning til den barske kultur, hvor ret og orden skal opretholdes, og magtforhold skal statueres, men det står også i modsætning til det trussels- og voldsniveau som er en del af fængselsbetjentes arbejdsforhold. Ud fra disse perspektiver er det ikke så mærkeligt, at nogle af

kollegerne møder projektet med modstand, idet de det ene øjeblik kan opleve trusler og vold fra de indsatte, og det næste skal støtte dem i at bevare kontakten med deres børn.

Når et tiltag som børneansvarlige indføres i de danske arresthuse (og fængsler) bliver det således påvirket af den kultur og de tendenser, der er i Kriminalforsorgen og det strafferetlige system. Hvilken indvirkning det konkret får kunne være interessant at se nærmere på, da dette speciale trækker spor til, at de børneansvarlige kan ses som et led i en kulturændring for både kriminalforsorgen som institution og for fængselsbetjente som profession, hvor der bliver sat fokus på nye sider af fængslingen og de indsattes livssituation.

7 LITTERATURLISTE

Afsavn (2014): *Foreningen AFSAVN stiftes*. Afsavn <http://www.afsavn.dk/?p=1>

Ayre, Liz; Berman, Anne H.; Gallagher, Bernard; Hirschfield, Alexander; Jones, Adele D.; Manby, Martin; Robertson, Oliver; Schützwohl, Matthias; Sharratt, Kathryn & Urban, Mirjam (2013): *Children of Prisoners: Interventions and mitigations to strengthen mental health*. University of Huddersfield, Huddersfield

Balvig, Flemming & Minke, Linda Kjær (2015): *Kokkeskolen – Evaluering af de foreløbige erfaringer*. København: Direktoratet for Kriminalforsorgen

Berman, Anne H; Steinhoff, Richard & Niina Koivumaa (2010): *Barn med frihetsberövade föräldrar*. Norrköping: Kriminalvården

Beskæftigelsesministeriets lov nr. 1193 af 13/11/2014 om aktiv socialpolitik

Bo, Inger Glavind (2012): "Det sociale bånd og følelser i menneskers interaktion : Thomas Scheffs socialpsykologiske perspektiv på stolthed og skam". *Psyke & Logos, Årg 33 nr. 1*, side 7-26

Brinkmann, Svend & Kvale, Steinar (2009): *InterView*. København: Hans Reitzels Forlag

Brinkmann, Svend & Tanggaard, Lene (2010): "Interviewet: Samtalen som forskningsmetode" i Brinkmann, Svend & Tanggaard, Lene (red.): *Kvalitative metoder – en grundbog*. København: Hans Reitzels Forlag, side 29-53

Brodkin, Evelyn (2012): "Reflections on Street-level Bureaucracy: Past, Present and Future". *Public Administration Review November/December 2012*, page 940-949

Bryderup, Inge M. & Trentel, Marlene Q (2013): *Tidlig indsats: socialpædagogisk arbejde på familiedøgninstitutioner*. Klim: Århus, kap. 1 "Indledning og introduktion til undersøgelse af familiedøgninstitutioner", side 11-18

CASA og Analyse & Tal (2014): *Midtvejsevalueringen af børneansvarligordningen – interviewundersøgelse af børneansvarlige i danske fængsler og arresthuse*. København: CASA og Analyse & Tal

Christensen, Else (1999): *Forældre i fængsel*. København: Socialforskningsinstituttet

Danmarks statistik (2002): *Børns levevilkår*. København: Danmarks statistik

Direktoratet for Kriminalforsorgen (2006): *Opgørelse af indsatte og klienters etniske baggrund 2005*. København: Direktoratet for Kriminalforsorgen

Direktoratet for Kriminalforsorgen (2013a): *Indstilling fra arbejdsgruppen vedrørende indsattes børn*. København: Direktoratet for Kriminalforsorgen

Direktoratet for Kriminalforsorgen (2013b): *Klientundersøgelsen 2011*. København: Direktoratet for Kriminalforsorgen

Direktoratet for Kriminalforsorgen (2015): *Opgørelse af indsatte og klienters etniske baggrund 2014*. København: Direktoratet for Kriminalforsorgen

Ejrnæs, Morten (2006): *Faglighed og tværfaglighed : vilkårene for samarbejde mellem pædagoger, sundhedsplejersker, lærere og socialrådgivere*. København: Akademisk Forlag, kap. 8 "Teoretisk perspektivering af resultaterne", side 199-206

Ejrnæs, Morten (2008): "Teori og empati – faglighed i relationsprofessionerne" i Hviid Jacobsen, Michael & Pringle, Keith (red): *At forstå det sociale - sociologi og socialt arbejde*. København: Akademisk forlag, side 127-157

Engbo, Hans Jørgen & Smith, Peter Sharff (2012): *Fængsler og menneskerettigheder*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Eriksen, Erik Oddvar; Grimen, Harald & Molander, Anders (2012): "Professional Discretion and Accountability in the Welfare State". *Journal of Applied Philosophy*, 2012, Vol.29 (3), page 214-230

Farrington, David P.; Murray, Joseph & Sekol, Ivana (2012): "Children's Antisocial Behavior, Mental Health, Drug Use, and Educational Performance after Parental Incarceration: A Systematic Review and Meta-Analysis". *Psychological Bulletin*, Vol. 138, No. 2, page 175–210

FN Konventionen om Barnets Rettigheder 20. november 1989 (Børnekonventionen)

Fængselsforbundet (2013): *Chikane af fængselsbetjente i fritiden*. Valby: Fængselsforbundet

Fængselsforbundet (2015): *Vold og det psykiske arbejdsmiljø*. Valby: Fængselsforbundet

Gubrium, Jaber F. & Holstein, James A. (2004): "The active interview" i Silverman, David (red.): *Qualitative research. Theory, method and practice*. London: Sage, page 140-161

Grothe Nielsen, Beth (2001): *Straffesystemet i børneperspektiv – seksuelle overgreb mod børn i familien*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag, kap. 8 "Konsekvenser af straffesystemets indblanding", side 309-401

Grothe Nielsen, Beth & Havemann, Lotte (2000): "Incest-sager skal ud af straffesystemet". *Sygeplejersken årg. 100 nr. 42*, side 8-10

Hendriksen, Lise Garkier; Jakobsen, Janne & Smith, Peter Sharff (2012): *Børneansvarlige i Kriminalforsorgen – Fokus på de indsattes børn*. København: Institut for Menneskerettigheder

Hjortbak, Bjarne Rose (2013): *Det professionelle faglige skøn*. Aalborg: Aalborg Universitet, kap. 1 "Introduktion", side 34-39

Institut for Menneskerettigheder (2015): *Frihedsberøvelse Status 2014-15*. København: Institut for Menneskerettigheder

Jakobsen, Janne & Smith, Peter Sharff (2010): *Når straffen rammer uskyldige*. København: Gyldendal

Jakobsen, Janne & Smith, Peter Sharff (2011): *Børn af fængslede*. Frederiksberg: Samfundslitteratur

James, Alison; Chris Jenks & Alan Prout. (1999): *Den teoretiske barndom*. København: Hans Reitzels Forlag, kap. 1 "Det præsociologiske barn", side 9-34

Jensen, Birgitte Schjær (2014): *Inddragelse af udsatte børn og unge i socialt arbejde – Reel inddragelse eller symbolsk retorik?* Aalborg: Aalborg University Press

Juul, Søren (2012): "Hermeneutik" i Juul, Søren & Pedersen, Kirsten Bransholm (red.): *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori – en indføring*. København: Hans Reitzels Forlag, side 107-148

Juul, Søren & Pedersen, Kirsten Bransholm (2012): "Hvorfor videnskabsteori?" i Juul, Søren & Pedersen, Kirsten Bransholm (red.): *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori – en indføring*. København: Hans Reitzels Forlag, side 9-22

Justitsministeriet (2012): *Aftale om kriminalforsorgens økonomi i 2013-2016*. København: Justitsministeriet

Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 419 af 09/04/2015 om ophold i varetægt (Varetægtsbekendtgørelsen)

Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 1308 af 09/12/2014 om rettens pleje (Retsplejeloven)

Ketler, Anette & La Cour, Dorthe (2006): "Forældre i fængsel: Børnene skal ikke straffes". *Børn & Unge årg. 37 nr. 11*, side 10-13

Kriminalomsorgen (2014): *Snart er alle de barneansvarlige i gang*. Norge: Kriminalomsorgen <http://www.kriminalomsorgen.no/snart-er-alle-de-barneansvarlige-i-gang.5637509-237613.html>

Launsø, Laila & Rieper, Oluf (2005): *Forskning om og med mennesker*. København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, kap. 2 "Forskningstyper", side 12-42

Lipsky, Michael (2010): *Street-Level Bureaucracy : Dilemmas of the individual in Public Services*. New York: Russell Sage Foundation, kap. 2 "Street-Level Bureaucrats as Policy Makers", side 13-25

Meeuwisse, Anne & Swärd Hans (2007): "Hvad er socialt arbejde" i Meeuwisse, Anne; Sunesson, Sune & Swärd Hans (red.): *Socialt arbejde – en grundbog*. København: Hans Reitzels Forlag, side 23-54

Monrad, Merete (2014): "Følelseskultur og følelsesmæssigt arbejde i daginstitutioner" i Bech, Else Marie (red.): *Professionel kærlighed*. Frederikshavn: Dafolo, side 59-69

Olsen, Rikke Fuglsang (2013): *Invisible Consequences of punishment: Parental Imprisonment and Child Outcomes*. Aarhus: Forlaget Politica

SFI (2015): *Hverdagsliv og trivsel blandt børn af fængslede*. SFI <http://www.sfi.dk/forside-12902.aspx>

Smith, Peter Scharff (2014): *When the Innocent are Punished*. England: Palgrave Macmillan

Sommer, Dion (1999): "Faderskab i den radikaliserede modernitet" i Dencik, Lars & Shultz Jørgensen, Per (red.): *Børn og familie i det postmoderne samfund*. København: Hans Reitzels Forlag, side 217-241

Stampe, Camilla (2012): "Konfliktråd: Misbrugte børn bliver hjulpet af at møde sin krænker". København: *Information* 6.3.2012, side 6

Tracy, Sarah J. (2005): "Locking up emotion: Moving beyond dissonance for understanding emotion labor discomfort". *Communication Monographs* 2005, Vol.72 (3), page 261-283

Uprichard, Emma (2008): "Children as "Beings and Becomings": Children, Childhood and Temporality". *Children & Society*, V. 22, page 303-313

BILAG 1: INTERVIEWGUIDE – PROJEKTLEDER

Introduktion	<ul style="list-style-type: none"> - Introduktion til specialet, herunder specialets fokus på arresthuse og hvordan tiltaget bliver udført - Semistruktureret interview - Diktafon og anonymitet – herunder orientering om offentlig tilgængelighed
Information om informant	<ul style="list-style-type: none"> - Hvilken baggrund har du? - Hvilke opgaver har du som projektleder?
Børneansvarlige i arresthusene De børneansvarliges rolle og arbejde, herunder vanskeligheder og udfordringer	<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan har implementeringsprocessen været? - Hvilke opgaver har de børneansvarlige? - Er der forskel på hvilke opgaver, det er tiltænkt, at de børneansvarlige skal varetage i henholdsvis arresthusene og fængslerne? - Hvordan er de børneansvarlige blevet forberedt til deres nye rolle? Kurser, uddannelse mv. - Hvordan kommer de fængslede forældre i kontakt med de børneansvarlige? Er der nogle faste procedure? - Har du noget overblik over, hvor mange forældre de børneansvarlige har kontakt med? - Hvordan har de varetægtsfængslede forældre taget i mod tilbuddene? - Har de børneansvarlige haft nogen indvirkning på børnenes kontakt med den fængslede forælder, når der er brev- og besøgskontrol? Opleves det som en udfordring? - Hvordan har kollegaerne taget i mod projektet? - Har der været særlige positive elementer i arresthusene? Noget der har fungeret særligt godt der? - Har der været særlige udfordringer i arresthusene? Har usikkerheden og uvisheden for de varetægtsfængslede indflydelse på kontakten og relationen med de børneansvarlige?

Fagligt skøn	<ul style="list-style-type: none"> - Er der nogle børn tiltaget ikke når? Eller indsatte? - Hvilke udfordringer ser du, der er mellem børnene og de indsatte forældre? - Hvor går grænserne for de børneansvarliges opgaver?
Formål med projektet	<ul style="list-style-type: none"> - Hvem er tiltaget målrettet mod? - Hvilken betydning har implementering af børneansvarlige haft for børnenes kontakt med deres varetægtsfængslede forældre? - Hvad ser du ordningen kan og skal bidrage til?
Afrunding	<ul style="list-style-type: none"> - Er der integreret nogen form for evaluering i projektperioden? - Har du noget materiale omkring børneansvarlige, jeg kan få? - Har du nogen spørgsmål eller yderligere kommentarer? - Videre kontakt

BILAG 2: INTERVIEWGUIDE – BØRNEANSVARLIGE

Introduktion	<ul style="list-style-type: none"> - Introduktion til specialet, herunder specialets fokus på arresthuse og hvordan tiltaget bliver udført - Semistruktureret interview - Diktafon og anonymitet – herunder orientering om offentlig tilgængelighed
Information om informant	<ul style="list-style-type: none"> - Hvilken baggrund har du? - Hvor lang tid har du været ansat i arresthuset? - Har du været børneansvarlig fra starten? Hvis ikke hvor lang tid så? - Hvad fik dig til at melde dig?
Børneansvarlige i arresthusene Udfordringer og vanskeligheder	<ul style="list-style-type: none"> - Hvilke konkrete opgaver har du som børneansvarlig? - Hvad oplever du fungerer særlig godt ved ordningen? - Hvilke udfordringer oplever du, at der er som børneansvarlig? - Hvordan oplever du, at dine opgaver som børneansvarlig spiller sammen med din øvrige funktion? - Hvordan har dine kollegaer taget i mod tiltaget? Er de en del af det? - Hvordan har de indsatte forældre taget i mod tilbuddene? - Har den usikkerhed og uvished, der er for de varetægtsfængslede indflydelse på dit arbejde som børneansvarlig og for relationen? - Har det nogen indflydelse på din rolle og opgaver som børneansvarlig, hvis den varetægtsfængslede har brev- og besøgskontrol? I så fald hvilken?
Fagligt skøn	<ul style="list-style-type: none"> - Er der nogle børn tiltaget ikke når? Eller indsatte? - Hvilke udfordringer ser du, der er mellem børnene og de indsatte forældre? - Hvordan håndterer du disse udfordringer? - Hvor går grænserne for dine opgaver som børneansvarlig?

Formål med projektet	<ul style="list-style-type: none"> - Hvem er tiltaget målrettet mod? - Hvilken betydning har implementering af børneansvarlige haft for børnenes kontakt med deres varetægtsfængslede forældre? - Hvad ser du ordningen kan og skal bidrage til?
Afrunding	<ul style="list-style-type: none"> - Har du nogen spørgsmål eller sidste kommentarer? - Må jeg kontakte dig igen, hvis jeg har nogen opfølgende spørgsmål?